DUMITRU ALMAS

POVESTIRI ISTORICE

PENTRU COPII SI SCOLARI
-SOIMI AI PATRIEI SI PIONIERI-

DUMITRU ALMAS

POVESTIRI ISTORICE

PENTRU COPII SI SCOLARI
-SOIMI AI PATRIEI SI PIONIERI-

Partea a III-a

Copertă și ilustrații: VALENTIN TĂNASE

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ
BUCUREȘTI, 1984

Referent: prof. Mihăilescu Elena, inspector principal în M.E.Î.
Redactor: prof. Neagu Vasilica
Tehnoredactor: Mirea Ion

LĂMURIRE
LA ACEASTĂ PARTE A III-a

Istoria cea nouă, din care am cules cîteva din povestirile cuprinse în această a treia parte a „Povestirilor istorice pentru copii și școlari — șoimi ai patriei și pionieri", se desfășoară sub ochii noștri. Este vorba deci despre fapte, evenimente, oameni, eroi ai luptei pentru dreptate și libertate, despre oamenii care au trăit și au muncit în ultimii cincizeci-șaizeci de ani.

Este o vreme în care s-au petrecut așa de multe și de felurite fapte mari, însemnate, eroice, încît mi-a fost foarte greu să aleg. Am povestit doar cîte ceva din acelea pe care le-am crezut mai pe înțelesul vostru, mai pilduitoare.

Cînd vă veți face mai mărișori, de bună seamă că veți afla mai multe. De pildă, cum poporul nostru a luptat împotriva fasciștilor, cum am biruit greutățile războiului din 1941-1945 și foametea din 1946-1947. Sau cum am construit marile uzine și marile hidrocentrale. Cum am cooperativizat agricultura și am început să lucrăm pămîntul cu mașinile: tractoare, semănători, combine. Cum am construit peste munți, pînă la 2 000 m înălțime, șoseaua numită Transfăgărășanul. Sau cum am săpat Canalul Dunăre-Marea Neagră și cum am înălțat sute de mii de blocuri, în zeci și zeci de orașe noi. Cum am construit grădinițe și școli în fiecare sat și multe, multe case de odihnă și uzine, la munte și pe țărmul mării, să aibă unde învăța, unde munci și unde se odihni toți copiii și toți locuitorii României.

La toate acestea, pentru înfăptuirea lor, așa mărețe și strălucitoare cum le vedeți, au muncit milioane și milioane de oameni, printre care se numără bunicii, părinții și chiar frații voștri mai mari. Dacă știți acest lucru, dacă-l înțelegeți bine, și voi veți respecta și iubi tot ce au construit înaintașii și veți fi foarte dornici și mîndri să-i urmați și să-i întreceți.

Însușindu-vă, încă de pe acum, această învățătură, îmbinată cu o fierbinte dragoste de țară, cînd veți fi mari veți izbuti să-i întreceți. Și veți ajunge să faceți România încă mai bogată, mai mîndră, mai strălucitoare între țările lumii și mai iubită și mai respectată de toate popoarele.

Spre acest țel ne călăuzește Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele țării noastre, Republica Socialistă România. Și voi toți creșteți ocrotiți și privegheați de dragostea lui. Nu vă cere decît să creșteți mari, voinici, frumoși, muncitori, serioși, dîrji, îndrăzneți și iubitori de țară și popor.

LĂMURIRE
LA ACEASTĂ PARTE A III-a

Istoria cea nouă, din care am cules cîteva din povestirile cuprinse în această a treia parte a „Povestirilor istorice pentru copii și școlari — șoimi ai patriei și pionieri", se desfășoară sub ochii noștri. Este vorba deci despre fapte, evenimente, oameni, eroi ai luptei pentru dreptate și libertate, despre oamenii care au trăit și au muncit în ultimii cincizeci-șaizeci de ani.

Este o vreme în care s-au petrecut așa de multe și de felurite fapte mari, însemnate, eroice, încît mi-a fost foarte greu să aleg. Am povestit doar cîte ceva din acelea pe care le-am crezut mai pe înțelesul vostru, mai pilduitoare.

Cînd vă veți face mai mărișori, de bună seamă că veți afla mai multe. De pildă, cum poporul nostru a luptat împotriva fasciștilor, cum am biruit greutățile războiului din 1941-1945 și foametea din 1946-1947. Sau cum am construit marile uzine și marile hidrocentrale. Cum am cooperativizat agricultura și am început să lucrăm pămîntul cu mașinile: tractoare, semănători, combine. Cum am construit peste munți, pînă la 2 000 m înălțime, șoseaua numită Transfăgărășanul. Sau cum am săpat Canalul Dunăre-Marea Neagră și cum am înălțat sute de mii de blocuri, în zeci și zeci de orașe noi. Cum am construit grădinițe și școli în fiecare sat și multe, multe case de odihnă și uzine, la munte și pe țărmul mării, să aibă unde învăța, unde munci și unde se odihni toți copiii și toți locuitorii României.

La toate acestea, pentru înfăptuirea lor, așa măreție și strălucitoare cum le vedeți, au muncit milioane și milioane de oameni, printre care se numără bunicii, părinții și chiar frații voștri mai mari. Dacă știți acest lucru, dacă-l înțelegeți bine, și voi veți respecta și iubi tot ce au construit înaintașii și veți fi foarte dornici și mîndri să-i urmați și să-i întreceți.

Însușindu-vă, încă de pe acum, această învățătură, îmbinată cu o fierbinte dragoste de țară, cînd veți fi mari veți izbuti să-i întreceți. Și veți ajunge să faceți România încă mai bogată, mai mîndră, mai strălucitoare între țările lumii și mai iubită și mai respectată de toate popoarele.

Spre acest țel ne călăuzește Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele țării noastre, Republica Socialistă România. Și voi toți creșteți ocrotiți și privegheați de dragostea lui. Nu vă cere decît să creșteți mari, voinici, frumoși, muncitori, serioși, dîrji, îndrăzneți și iubitori de țară și popor.

VITEJII FĂURITORI AI MARII UNIRI NAȚIONALE TREC GLORIOȘI PE SUB ARCUL DE TRIUMF

Dragii mei, Oana, Dorina și Andrei, vreau să vă povestesc despre un moment istoric trăit de mine, cînd eram ceva mai mărișor ca voi. Adică aveam zece ani.

Vă amintiți că v-am istorisit despre cîteva fapte vitejești și eroice din vremea războiului cel mare, din anii 1916-1918. Vă spuneam atunci că, prin jertfa acestor viteji și eroi, s-a împlinit visarea cea mare și de totdeauna a românilor: Unirea României într-o singură țară mare, cu hotare minunat de rotunde și întinse pînă acolo unde oamenii vorbesc aceeași limbă, limba română.

Ca să cinstească, să glorifice pe vitejii și eroicii ostași care au luptat și înfăptuit visul marii Uniri românești, conducătorii țării s-au gîndit să ridice în București, capitala României Mari, un monument măreț, numit Arcul de triumf. Acest monument este un simbol al marilor biruințe dobîndite de poporul român de-a lungul veacurilor.

A trece în pas vioi, pas de defilare, pe sub Arcul de triumf, împodobit cu steaguri tricolore și cu numele tuturor marilor bătălii, este cea mai mare cinste pentru orice ostaș și pentru orice român care își iubește țara și neamul.

Din satul meu s-au bucurat de această mare cinstire trei ostași, luptători în bătăliile de la Mărășești și Oituz. Printre ei s-a aflat și tata, sergent în armată.

Deși locuiam într-un sat departe, în Moldova, conducătorii țării au dat poruncă să fie adus la București și cîte un copil din satele unde locuiau vitejii aleși a trece pe sub Arcul de triumf. M-au ales pe mine: „feciorul sergentului", cum îmi spunea învățătorul. Atunci am aflat că tata, fiind sergent, cum am zis, se purtase cu vrednicie și curaj în tot timpul acelui greu și lung război. Eram tare bucuros și mîndru că am un astfel de părinte și că merg și eu să văd sărbătoarea sau parada, adică defilarea pe sub Arcul de triumf.

O dată cu noi a fost invitat să meargă și un „mare mutilat" de război, sergentul Mocanu Dumitru. Era „mare mutilat", pentru că, în lupta de la Cașin, o explozie de obuz îi smulsese brațul stîng și-l orbise. Pentru că nu vedea să meargă și-a luat fiica, să-l călăuzească. O chema Rodica și era o fetiță bălaie și cuminte, de-o seamă cu mine amîndoi școlari în clasa a III-a. Ne-am îmbrăcat ca de sărbătoare, cu portul de la noi din sat.

Am călătorit deci împreună pînă la București cu trenul. Aveam bagaj doar trăistuța cu cîte patru plăcinte și cîte un buchet mare de trandafiri.

Drept să vă spun, cum am ajuns, ne-a uimit marele oraș, Capitala României întregite: forfota mulțimii, clădirile înalte, străzile, tramvaiele, statuile. Nu mai văzusem niciodată așa ceva. Parcă eram pe altă lume.

A doua zi, cu alți mulți oameni și copii din sate și orașe, am fost duși la Șosea și urcați în tribunele din preajma Arcului de triumf. Acolo, ce de lume: veselă, îmbrăcată sărbătorește! Ce de flori! Ce de cîntece! Fanfare mari, cu alămuri strălucitoare, sunau tare marșuri înaripate, iar zeci de tobe băteau tact puternic, bărbătesc, cutremurînd văzduhul.

Mulți copii și tineri se cățăraseră în arbori, de-a lungul Șoselei, să vadă mai bine parada.

La toți ne tremura inima de emoție. Ne simțeam grozav de bine, de bucuroși; parcă sufletul ni se înălța pînă într-al nouălea cer. Ne impresionau generalii în uniforme strălucitoare și alți ofițeri călări pe cai focoși; dar, mai ales, ne minunau soldații cu armele pe umăr, cu baionetele lucind ca niște fulgere, cu mîna dreaptă legănată pe lîngă trup, pășind țanțoși, dîrji, toți la fel, într-un tact, cu stîngul pe tobă: bum!... bum!... bum!... Și căștile lor, ca niște pălării de fier, străluceau în lumina soarelui. Ofițerii defilau în frunte, împodobiți cu galoane și nasturi lucioși, ca argintul și ca aurul. Salutau cu săbiile mînuite cu îndemînare și repeziciune. Toată lumea din tribune și de pe trotuare arunca flori, bătea din palme și striga din răsputeri:

„Ura! Uraaa! Trăiască vitejii noștri ostași!... Trăiască eroii neamului!... Trăiască făuritorii României unite!"...

Fanfarele cîntau „Deșteaptă-te, române" și „Pe-al nostru steag e scris Unire!"

Totul și toate clocoteau de entuziasm și de înaltă bucurie. Marele mutilat Mocanu Dumitru se străduia și el, încerca să înțe-

leagă, după auz, ce se petrecea în jur, dar nu putea. Şi-a cuprins fetiţa de mînă şi a rugat-o:

„Spune-mi, ce vezi, Rodica?"

Fetiţa s-a ridicat în picioare şi, cu glas sugrumat de emoţie, a început să-i povestească, în şoaptă, la ureche. Orbul sta drept, cu faţa înainte, ca şi cînd ar fi văzut.

„Taică, tătuţă, acum trec soldaţi călări pe cai roibi, murgi şi albi... Poartă suliţe cu steguleţ roşu în vîrf. Caii tropotă, parc-ar juca"...

„Cavaleriştii, Rodica!... suspină părintele. I-am văzut în şarja de la Robăneşti... Curajoşi bărbaţi!..."

„Acum trec soldaţi pe jos, în pas falnic"...

„Infanteria noastră, regina bătăliei!"... surîdea sergentul Mocanu Dumitru.

„În frunte un ofiţer înalt salută cu sabia, continuă Rodica. Urmează drapelul străjuit de trei ostaşi... E cam zdrenţuit"...

„De gloanţe, Rodica!"...

„Ce de soldaţi cu semn de rănit pe braţ!... se mira Rodica. Tătuţă, acum se apropie un ofiţer fără mîna dreaptă; ţine sabia în mîna stîngă... E subţirel, tînăr, cu păr galben."

„Să ştii că aista-i dom' căpitan al meu, Rodico!... a surîs Dumitru Mocanu. Dom' căpitan Stănescu Petre"... Şi clipea des din gene, parcă ar fi vrut să alunge împăienjenirea ochilor, ca să-şi vadă căpitanul. Vorbi în şoaptă:

„Viteaz ca dînsul, mai rar! El m-a scos din pămîntul cu care mă acoperise explozia acelei ghiulele ce mă orbise cu flăcările. Şi tot el, căpitanul meu, m-a purtat în braţe pînă la brancardieri"...

Mie parcă nu-mi venea să cred că, în adevăr, acesta ar fi ofiţerul de care vorbea tatăl Rodicăi. Cum să-l cunoască, mă întrebam eu, cînd nu-l vedea? Dar bădiţa Dumitru a grăit, parcă mi-ar fi auzit gîndul:

„Nu, nu-l văd, dar îl simt... În ce bătălie şi-o fi pierdut braţul drept?"...

În clipa aceea Rodica a sărit de lîngă noi, s-a strecurat prin mulţime, a alergat înaintea ofiţerului şi i-a presărat în cale florile aduse din satul nostru. Ofiţerul i-a dat onorul, iar lumea a bătut din palme şi-a strigat:

„Bravo, ţărăncuţo!"...

Defilarea pe sub măreţul Arc de triumf a urmat mai departe, ceasuri întregi. Au trecut şi artileriştii, cu tunurile lor grele, pe roţi înalte, trase de cai mari, zguduind pămîntul. Fanfarele au cîntat mai rar, iar aplauzele şi uralele, fîlfîirile de steguleţe, strigătele de bucurie nu mai conteneau:

„Trăiască România întregită!"... „Slavă armatei române!", „Glorie vitejilor făuritori ai Unirii naţionale!"

Bucuria mulţimii, ca şi a noastră, parcă nu mai avea margini. La sfîrşitul paradei, am fost poftiţi la o întîlnire cu ostaşii români. Rodica, bădiţa Dumitru Mocanu, tata şi cu mine ne-am plimbat printr-un parc mare, unde cîntau muzici. Acolo ni s-au dat pachete cu mîncare şi bomboane.

Dar cea mai mare bucurie a fost pentru bădiţa Dumitru întîlnirea cu căpitanul lui: era în adevăr ofiţerul fără mîna dreaptă, doar că nu mai era căpitan, ci maior: încă o răsplată pentru vitejia lui. S-au recunoscut şi s-au îmbrăţişat cu multă dragoste şi emoţie. Apoi au povestit cîte se mai întîmplaseră de cînd nu se mai întîlniseră. Ofiţerul îşi pierduse mîna într-o luptă pe rîul Tisa. Bădiţa Dumitru i-a mulţumit încă o dată că l-a scos de sub ţărna care-l acoperise, că nu l-a lăsat să piară acolo, în iadul bătăliei. Acum, chiar dacă nu vedea, trăia totuşi cu mare bucurie sărbătoarea cea mai strălucitoare şi mai măreaţă din istoria poporului român: sărbătoarea Unirii celei mari, pe care el, ca şi maiorul, o plătiseră aşa de scump.

După-amiază, o dată cu multe sute de ostaşi şi ofiţeri, au fost decoraţi şi Mocanu Dumitru, şi maiorul Stănescu Petre, şi tata. La întoarcerea în sat, am fost primiţi sărbătoreşte, iar învăţătorul şi toţi copiii din şcoală ne-au cerut să povestim despre măreţia şi frumuseţea acelui moment, cînd făuritorii Unirii naţionale româneşti au trecut, glorioşi, pe sub Arcul de triumf.

Şi pot să vă mai spun, dragii mei, că sergentul invalid Mocanu Dumitru, orbit în bătălia de la Caşin, şi maiorul Stănescu Petre, care-şi pierduse braţul drept în bătălia de la Tisa, au rămas prieteni, şi-au scris scrisori şi s-au ajutat, la nevoie, cît au trăit. Ştiu aceasta de la Rodica; ea citea şi scria scrisorile tatălui său, mare mutilat de război.

Azi, pe mormîntul lor scrie: „Făuritori ai marii Unităţi naţionale româneşti".

Şi v-am povestit toate acestea ca să înţelegeţi şi voi, dragii mei, chiar dacă sînteţi micuţi, că România, iubita noastră ţară, s-a făurit cu mari jertfe, cu viaţa a zeci şi sute de mii de viteji.

Să nu-i uitaţi şi să-i slăviţi din toată inima voastră! Ori de cîte ori faceţi o excursie prin locuri unde s-au dat lupte pentru libertate, ori de cîte ori vă aflaţi în faţa unui monument înălţat în cinstea eroilor, opriţi-vă şi păstraţi o clipă de tăcere; iar dacă puteţi, puneţi cîte o floare. Aşa-i bine şi frumos!

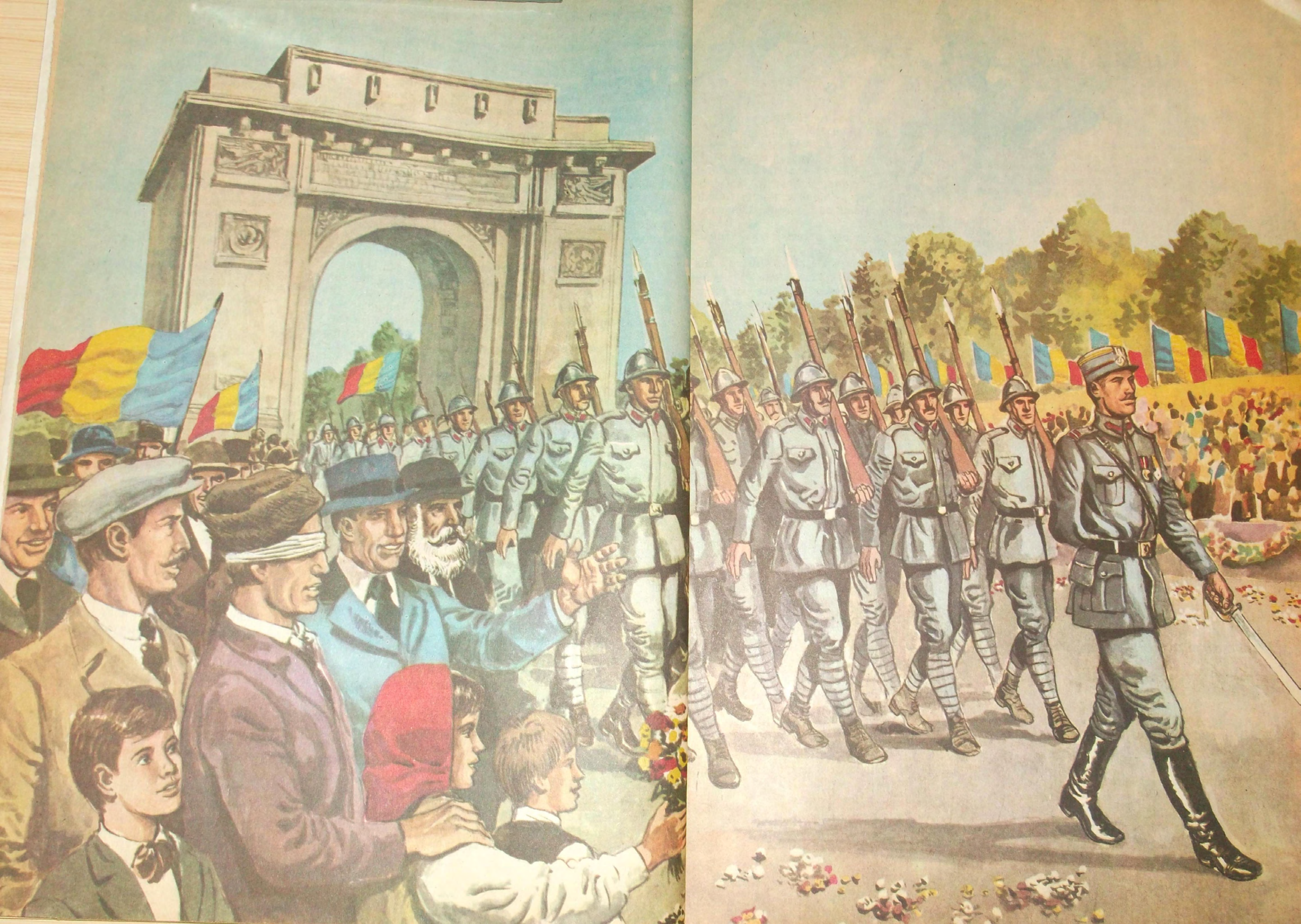

ÎNVĂȚĂM DESPRE ȚARA UNITĂ ȘI MARE

Vă amintiți, dragii mei, Oana, Dorina și Andrei, că în anul 1918, Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia a hotărît unirea Transilvaniei cu Patria Mumă. Prin această Unire, harta României s-a schimbat mult. Înainte semăna cu un fel de ciubotă: Moldova era tureatca, Dobrogea, călcîiul, iar Muntenia, căputa. Era frumoasă și așa, că era țara noastră, țara în care ne-am născut, unde trăiam, muncind și bucurîndu-ne de viață. Deși mică, ne era totuși dragă, pentru că noi, românii, îi aram și-i semănam ogoarele, îi sădeam livezile și podgoriile, îi creșteam turmele de oi și cirezile de vite, îi ocroteam pădurile, rîurile cele repezi și limpezi, munții înalți, cu frunțile de stîncă înfipte în cer.

Dar acum România ne era încă și mai dragă, pentru că, prin jertfa celor mai vrednici dintre noi, o făcusem mare și rotundă, aproape ca un cerc, cuprinzînd în granițele sale pe toți românii. Hotarele ei se închid cu rîuri mari cum este Dunărea și se sprijină pe țărmul Mării Negre, cel bătut de valuri albastre și luminat de soarele fierbinte al verii.

Mîndră și frumoasă țară avem!

Mi-aduc aminte, dragii mei, că pe-atunci, eu, bunicul povestitor de acum, eram școlar în clasa a III-a. Și, într-o zi, învățătorul nostru ne-a spus:

„Copii, haideți în curtea școlii, să desenăm pe pămînt harta țării!"

Am ieșit din clasă bucuroși, dar și cumva nedumeriți. Vreți să știți cum am desenat harta țării în ograda școlii? Să vă spun, că merită.

Învățătorul ne-a dus în partea dreaptă a ogrăzii din fața școlii. A luat o sfoară de vreo trei metri. L-a pus pe Mihăiță, unul din colegii mei, într-un loc și i-a spus:

„Tu, Mihai, stai aici și ține sfoara de capătul acesta. Tu, Ancuța, prinde capătul cestălalt. Așa! Întinde bine. Acum, Mihai, stai pe loc, iar tu, Ancuța, cu sfoara întinsă, te rotești încet, încet cu pași mici. Așaa!... Pe unde calci tu, Dumitru înfige cîte un țăruș."

Și ne-a întins vreo zece țăruși, pe care tot noi îi cioplisem, pe măsură, din ramuri de răchită, fără să știm la ce-or folosi.

Bucuroși de acest fel de joacă, am făcut un cerc larg, însemnat cu țăruși.

Apoi, iubitul nostru învățător a zis:

„Aici, unde a stat Mihai, înfigem un țăruș mai înalt. Așaa! Și să zicem că aici e orașul Brașov, așezat în mijlocul țării."

Apoi, acolo unde ne-a arătat învățătorul, noi am așezat pietre, mai mari și mai mici.

„Aceste pietre închipuiesc munții Carpați și Munții Apuseni, ne-a învățat dumnealui. Înțelegeți?"

Și, cînd așeza cîte o piatră mai înaltă și mai ascuțită, ne spunea cu mîndrie:

„Acesta e muntele Ceahlău. Acesta-i vîrful numit Omul. Cestălalt, piscul Negoiul, aici zicem că-i muntele Retezat, cel mai impresionant dintre toți munții noștri. Dincolo, spre asfințit, vîrful Detunata. Iar aici, spre miazănoapte, falnicul pisc numit Pietrosul"...

Ne uitam și lucram la această rînduire de munți, ca la o treabă foarte ispititoare, serioasă și plină de învățăminte.

Mi-aduc aminte că tocmai piatra adusă de colega noastră Ancuța a fost așezată în partea dinspre miazănoapte, acolo unde am însemnat muntele Pietrosul. Dar eu mă umflam în pene de mîndrie, că piatra adusă de mine a însemnat muntele Ceahlău, munte care se vedea și din ograda școlii noastre, acolo, departe, în zarea dinspre apus. Eram așa de mîndru, de parcă aș fi fost uriașul care a purtat un munte în brațe și l-a pus la locul lui de veșnicie.

Dar s-a mai întîmplat un lucru de neuitat: cînd învățătorul a luat un băț lung și a urmărit cu el șirul pietrelor arătîndu-ne munții care se închideau într-un fel de cerc mai mic, cuprins în alt cerc mai mare, eu am exclamat:

„Parcă-i o cetate."

„Adevărat, Dumitre! a zîmbit învățătorul; munții noștri sînt ca niște ziduri care închid la mijloc cetatea sau Podișul Transilvaniei."

Apoi, cu o săpăligă, am trasat niște șănțulețe pe direcțiile arătate de învățător.

„Pe aici curg rîurile țării noastre. Cele mai multe se varsă în Dunăre, iar Dunărea duce apa lor în Mare."

Ne privea iscoditor, dragul nostru învățător și, văzîndu-ne dornici să știm munții și rîurile țării, ne-a întrebat:

„Vă place acest joc?"

„Da!... Da!... Da!...“ am strigat noi, într-un glas, de răsuna ograda școlii.

„Atunci, a zis mai departe bunul nostru dascăl, hai să punem cîte un semn pe locul unde sînt așezate orașele cele mari.“

Am făcut-o și pe aceasta.

Și, „România“ din ograda școlii a căpătat, repede, cîte un semn, un cerculeț din nuiele, înfipt acolo unde dumnealui ne-a arătat că ar trebui să fie acele orașe: București, Iași, Cluj, Timișoara, Craiova, Suceava... Și așa mai departe.

Eram foarte mîndri că „harta“ noastră prindea viață și nu mai conteneam să povestim acasă cît de frumos arată.

Mulți părinți au venit s-o vadă.

A venit și moș Ilisei, cel meșter la cioplit în lemn. A văzut harta și peste cîteva zile s-a întors cu un paner de sculpturi. Ne-a întrebat:

„Copii, unde ziceți voi că-i Suceava?“

„Aici!“ am arătat noi, cu grăbire.

„Bun! Aici așezăm cetatea Sucevei și pe Ștefan cel Mare, călare. Așa... Dar Tîrgoviștea, unde-i?“

„Aici, aici!“ „Bun! Așezăm și aici o cetate și pe Mircea cel Bătrîn tot călare. Și-acum, ce mai urmează?“

„Alba-Iulia!“ am zis noi, gîndindu-ne pe cine să așezăm acolo și negăsind, învățătorul ne-a venit în ajutor:

„Moș Ilisei, acolo, la Alba-Iulia, așază-l pe Mihai Viteazul, că el a făptuit cea dintîi unire a tuturor românilor“.

„Dar, aici, la București, ce punem?“ am întrebat noi nerăbdători.

„Are moșul o sculptură și pentru Cetatea de Scaun, adică București, capitala României întregite.“

Și, din panerul lui plin de surprize, a scos un frumos Arc de triumf. Ni l-a arătat, zicînd cu zîmbetul blînd:

„Așa m-a povățuit dom' învățător: aici, în cetatea Bucureștiului, să ridic Arcul de triumf, pentru că el slăvește pe vitejii și eroii care au luptat, fără preget, ca să făurească Unirea cea mare, să întregească România, așa rotundă și frumoasă cum au visat-o strămoșii și cum ați desenat-o voi aici“.

În zilele următoare, tot cu ajutorul lui moș Ilisei, am însemnat cetatea Clujului, Tîrgu Mureș — unde am pus statuia lui Avram Iancu — Craiova, Iași, Sibiu. Pentru Constanța, meșterul cioplitor în lemn s-a străduit să facă un vaporaș. A ieșit ca o jucărie, la care ne uitam cu mare plăcere, în vreme ce învățătorul ne povestea cum vor pluti vapoarele cele mari pe Marea Neagră, ducînd și aducînd bogății dinspre întreaga lume.

Și iaca așa, dragii mei, am început, eu și colegii mei, să învățăm despre țara cea nouă, unită, mare, cuprinzînd pe toți românii în brațele acelorași hotare. Și, învățînd-o, o iubeam cu tot mai multă înflăcărare.

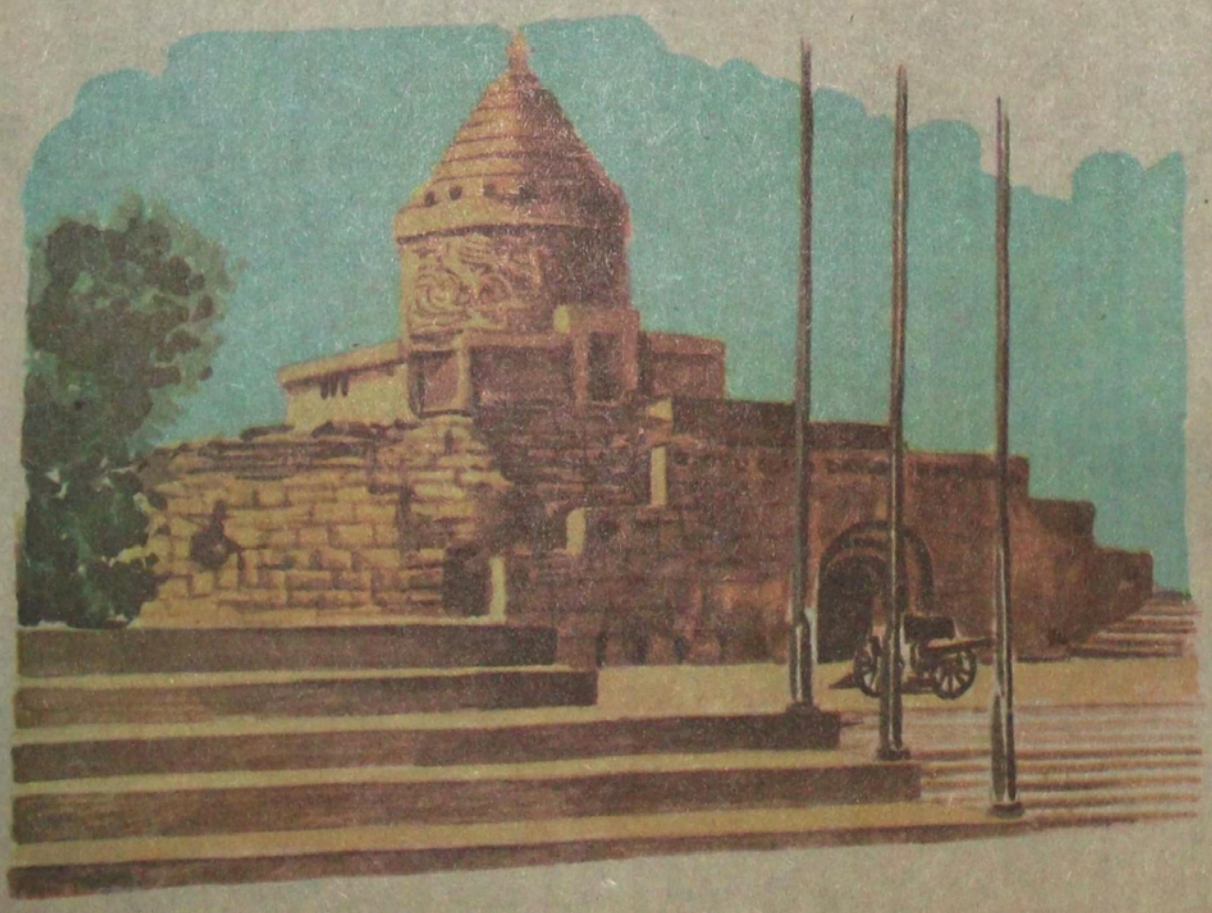

O [illegible] UMOASĂ PRIETENIE

Drag [illegible] scriitori și [illegible] zii deosebi [illegible] mari și de [illegible]. Voi o să-i [illegible] drag. Nu-i [illegible] vățați, mai deștepți, mai plini de simțire.

Dar dintre toți scriitorii care au trăit acum mai bine de un veac, pe doi trebuie să-i cunoașteți și să-i iubiți și voi, din toată inima, încă de pe acum.

Unul se numește Ion Creangă, iar celălalt Mihai Eminescu. Și cred că o să-i țineți minte pentru că Ion Creangă a scris o poveste minunată, plină de haz, cu Harap-Alb, cu Gerilă, cu Flămînzilă, cu Păsări-Lăți-Lungilă; tot el a povestit multe întîmplări pline de năzdrăvănii deosebit de vesele, ori duioase, din vremea copilăriei și a tinereții lui. Mihai Eminescu a scris și el o poveste încîntătoare cu „Făt-Frumos-din-Lacrimă"; dar mai ales a alcătuit poezii neîntrecut de frumoase. Acești doi mari scriitori au fost foarte buni prieteni. Se sfătuiau împreună, își citeau unul altuia poveștile ori poeziile. Discutau despre cărțile citite și despre cîte se întîmplă pe lume. Se iubeau și se respectau cum nu se mai află. Ceasuri întregi le petreceau împreună, tot vorbind și sfătuind.

Că așa-i prietenia: te simți foarte bine cînd ai prietenul aproape și poți schimba cu el o vorbă, despre un gînd ori o simțire a ta, îi poți asculta bucuriile și durerile lui sau poți face, împreună cu el, planuri despre ziua de mîine și-l poți ajuta la nevoie, cum te-ajută și el pe tine, cînd ai vreun necaz ori vreo amărăciune.

Între dînșii, Eminescu și Creangă își spuneau „bădiță", așa, ca o dezmierdare: „bădiță Ioane", „bădiță Mihai".

Bădița Ion era om voinic, corpolent, cu ochi pătrunzători, deosebit de vioi, de ageri; purta barbă, iar părul îi era des și cam aspru; vorba lui era toată plină de tîlc, de înțelesuri adînci și adesea încărcată de haz, chiar atunci cînd povestea lucruri nu prea vesele. Știa de minune să facă haz de necaz. Era ceea ce se cheamă un povestitor iscusit, fără pereche de iscusit. În preajma lui nu ți se ura niciodată. Să tot stai și să-l asculți, să-l asculți cum depăna firul fără capăt al celor mai minunate și mai năstrușnice povești și povestiri. Potrivea așa de bine vorbele, încît tot ce spunea despre împărați, despre Feți-Frumoși, despre Ilene Cosînzene ori zmei-paralei părea aievea. Îi și vedeai trecînd prin fața ta.

Eminescu, bădița Mihai, avea o cu totul altă fire: era mai tăcut, mai gînditor și, de multe ori, chiar trist. Frumos cum rar se află: smead la față, cu păr negru, bogat, cu ochi mari, adînci, melancolici, cu zîmbet bun, cu glas plăcut, melodios, cald și blînd, cumpănit, mîngîios, cînd vorbea despre lucruri frumoase și furtunos cînd povestea fapte săvîrșite de oameni răi și netrebnici.

Amîndoi acești scriitori s-au născut la țară: Creangă în satul Humulești de lîngă Tîrgu-Neamț, Eminescu în Ipotești, lîngă Botoșani.

Au umblat ei mult în plimbare prin sate, pe dealuri, prin tîrg. Au urcat chiar la Cetatea Neamț, așa după cum s-au scăldat în Ozana, rîul cel limpede care trece prin satul Humulești.

Seara, întorși acasă, s-au așezat pe prispă și au urmat neîntreruptele lor povestiri. Sora lui Creangă le-a adus cîte o strachină de lapte cu mămăliguță caldă și i-a poftit să ospăteze, zicîndu-le:

„Mîine o să vă tai cîte un pui și-o să vi-l frig la frigare, cu mujdei de usturoi"...

Cînd au terminat ospățul, amurgea, zarea dinspre asfințit lucea portocalie și roșie. Vaca rumega, liniștită, în ocol. Găinile se culcaseră sub pătul. Rîndunelele șopteau cîte un ciripit către puișorii din cuib. Pe drum trecea, arareori, cîte un om întîrziat în cîmp. Stelele începeau să licărească pe bolta înaltă a cerului, ca niște scînteiuțe de aur.

Învăluit în frumusețea firii, cuprins de duioșia amintirilor, Creangă a îndreptat povestirea spre întîmplări din viața lui, zicînd: „Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stîlpul hornului unde lega

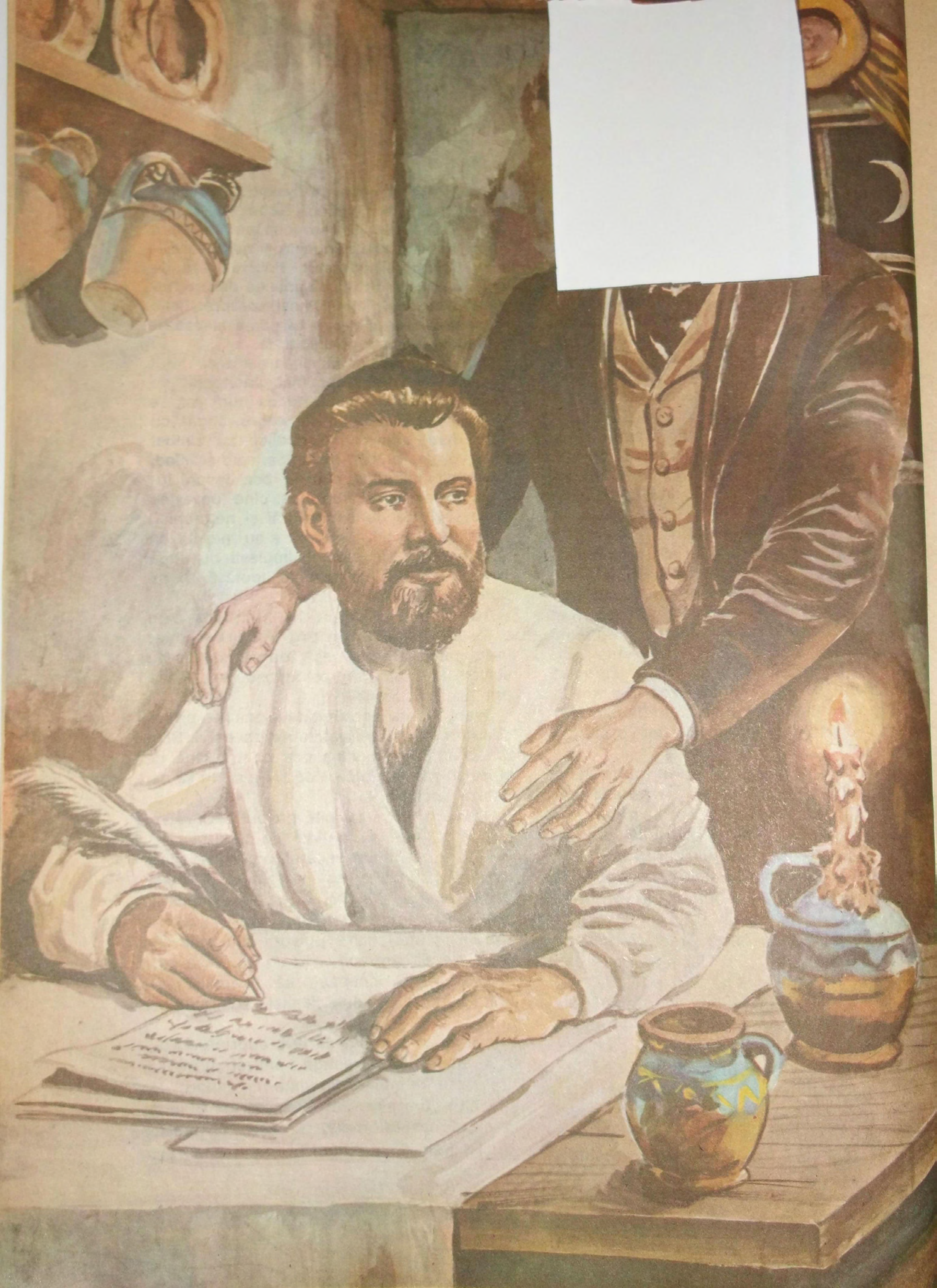

mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mîțele jucîndu-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptiorul pe care mă ascundeam, cînd ne jucam noi băieții de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci: căci și părinții, și fratit, și surorile îmi erau sănătoși, și casa ni era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea!

Și eu eram vesel ca vremea cea bună și șturlubatic și copilăros ca vîntul în tulburarea sa.

Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zîmbet uneori, cînd începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: «Ieși, copile cu părul bălan, afară și rîde la soare, doar s-a îndrepta vremea.» Și vremea se îndrepta după rîsul meu"...

Eminescu îl asculta vrăjit. Cînd Creangă a terminat vorba, el a zis cu hotărîre:

„Bădiță Ioane, mă supăr tare pe matale, dacă nu scrii aceste amintiri. Ele ar putea alcătui cea mai atrăgătoare carte de povestiri în limba română, s-o citească și cei mici și cei mari."

Ascultînd sfatul prietenului său drag și al altora, Ion Creangă a scris minunatele sale „Amintiri din copilărie".

Nu peste multă vreme, Mihai Eminescu l-a invitat pe Ion Creangă la casa părintească din Ipotești:

„Să vezi, bădiță Ioane, că și la mine în sat sînt frumuseți vrednice de admirat."

Și, în adevăr, poetul a avut dreptate. Povestitorul, bădița Ion, a văzut multe pe dealurile Ipoteștilor: satul cu case bine construite, livezi, iazuri bogate în pește și raci, rîu cu multe izvoare, păduri de fag și plop, tei înfloriți și stoluri de păsări cîntătoare. Înserarea i-a prins într-un pîlc de pădure, stînd jos pe iarbă și povestind, ca de obicei. Mai ales guralivul bădița Ion povestea. Eminescu îl asculta zîmbind, uitîndu-se, din cînd în cînd, după cîte o pasăre, după cîte o floare picurată de rouă, spre locul de unde murmura izvorul ori spre cerul unde înfloreau stelele și răsărea luna.

Cînd Ion Creangă a terminat o povestire hazlie, cum numai el știa să ticluiască, Eminescu a rîs cu mare poftă.

Apoi, între dînșii, s-a lăsat un moment de tăcere. În toată împrejurimea se înstăpînea liniștea și pacea.

Era rîndul bădiței Mihai să povestească, așa cum obișnuiau ori de cîte ori se aflau împreună.

După mai multe clipe de tăcere, Eminescu a grăit încet și rar, măsurat, ca o mărturisire de taină, dar descriind, poetic, ceea ce se petrecea în jurul lor, în acea fermecătoare înserare de vară:

„Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele —
Noapte bună!

Doar izvoarele suspină,
Pe cînd codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină —
Dormi în pace!

Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce —
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!

Peste-a nopții feerie
Se ridică mîndra lună,
Totu-i vis și armonie —
Noapte bună!"...

„Bădiță Mihai, te rog, mai spune o dată poezia asta, s-o învăț și eu" a zis Ion Creangă.

După ce a ascultat și a șoptit și el, o dată cu Eminescu, bădița Ion s-a ridicat de jos și și-a îmbrățișat prietenul:

„Minunat! Ești un poet genial, bădiță Mihai!"

„Nu știu cum sînt eu, dar știu că mata, bădiță Ioane, ești un povestitor fără pereche."

Noi românii, care ne desfătăm, de mai bine de un veac, cu cele scrise de Ion Creangă și Mihai Eminescu, spunem că amîndoi au avut dreptate.

O ZI MĂREAȚĂ PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI

M-am bucurat, totdeauna, cînd am întîlnit copii dornici să știe cît mai multe. Să învețe a scrie, a socoti. Să vorbească frumos. Să cunoască istoria poporului nostru. Așa sînt și micuții mei prieteni, Oana, Dorina și Andrei, cu care m-am întreținut cu povestiri istorice de fiecare dată cînd am avut ceva de spus.

Dar iată că, într-o zi, Oana m-a întrebat:

— Bunicule, ascultînd eu așa, pe unul și pe altul, am înțeles că acum ne conduce Partidul Comunist Român.

— E-adevărat, Oana, am zis eu. Adică ne conduce acea măreață adunare alcătuită din cei mai vrednici, mai pricepuți și mai iubitori de țară dintre toți locuitorii României.

— Dar de cînd există partidul comunist? a vrut să știe Andrei.

— De la 8 mai 1921, am răspuns eu, scurt, apoi am adăugat: ca să țineți minte această dată, de cea mai mare însemnătate în istoria poporului nostru, să vă povestesc o întîmplare de atunci.

Vedeți voi, soldații, adică muncitorii, țăranii, cărturarii, au luptat, au biruit pe dușmani în zeci de bătălii și au unit țările române, făcînd România Mare. Așa cum am spus și altă dată, tot poporul s-a bucurat nespus. A crezut c-o să-i fie și lui bine, să aibă tot ce-i trebuie și chiar să ia parte la conducerea țării. Dar n-a fost tocmai așa. Și n-a fost deoarece conducerea a încăput pe mîna celor bogați. Ei se înfruptau, cum se zice, din toate și poporului îi lăsa doar ceea ce le scăpa printre degete. Mai ales muncitorii o duceau foarte greu. La mulți, salariile nu le ajungeau nici ca să cumpere hrana copiilor. Chiriile erau foarte mari, așa că adesea locuiau în case dărăpănate. Și totuși, ei, muncitorii, trebuiau să repare stricăciunile pricinuite de război și să dea lumină, căldură, să fabrice mașini și unelte pentru munca pe ogoare.

Văzînd că bogații din conducere nu le ascultă plîngerile, muncitorii au făcut grevă. Adică au încrucișat brațele și au refuzat să mai lucreze în fabrici ori în mine. Atunci conducătorii cei bogați au trimis jandarmii împotriva lor, ca să-i silească a munci. Pe mulți din cei care se împotriveau i-au închis și i-au bătut. Se spunea, pe drept cuvînt, că acea grevă n-a reușit pentru că muncitorii n-au avut un conducător energic, revoluționar.

La mine în oraș, zeci de muncitori au fost arestați.

Dar mai ales pe unul îl căutau: pe Tudor Manea, mecanic la Fabrica de cherestea. Îl căutau și nu-l găseau nicăieri. Stătea ascuns în casa unui plutaș, numit Ghiță Boboc. Știu aceasta chiar de la băiatul acelui prieten, de la Sandu Boboc, care-mi era coleg de clasă. Împreună cu acel coleg învățam adesea, iar muncitorul Tudor Manea ne-a ajutat, de mai multe ori, să rezolvăm problemele la matematică. N-avea el cine știe ce școală, dar era foarte deștept și omenos, sfătos și cumsecade.

Odată, într-o seară, cînd ieșeam din casa lui Sandu, în poartă, hop! ne-au întîmpinat doi polițiști:

— Acasă-i tată-tu, mă?, a întrebat unul, cu glas prefăcut.

— Fiu-fiiii! a fluierat Sandu. Păi mata nu știi, dom' polițist, că tata-i plutaș și umblă cu pluta: fiu-fiuuuu! uite-așa, pe valurile Bistriței! Fiu-fiuuu! și haida-hai! Pleacă luni la Galați și vine vineri. Fiu-fiuuuu și haida-hai!

— Ce-mi tot fluieri așa? se răsti celălalt, holbînd ochii încruntați către noi.

— Păi așa fluierăm noi, plutașii, cînd mergem pe Bistrița la vale și vrem să știm, la cîte un cot, că-i cale slobodă, să nu dăm peste alte plute... Fiu-fiiuuu!... Haida-hai!... dacă-i slobod. Ori: fiu-fiuuu și stai! dacă-i cu primejdie...

— Taci că mă asurzești!... Ori ești cam într-o ureche, a zis polițistul, mai supărat.

— Nu-s într-o ureche, domnule polițist, ci-s numai ochi și urechi. Că așa trebuie să

fie un dălcăuș. Ori mata nu știi ce-i un dălcăuș? Este cel care ține cîrma din spate a plutei și rotește așa, uite-așa o rotește: vîj-vîîîj! cînd la dreapta, cînd la stînga. Și cînd a trecut de o stîncă ori de un cot primejdios fluieră iară: fiu-fiuuuu!... lung, lung, s-audă dragomanul, cîrmaciul din frunte și să-i dea drumul mai repede... Pe urmă iar: fiu-fiuuu și haida-hai!...

— Lasă palavrele! s-a răstit și mai furios polițistul. Maică-ta-i acasă?

— Domnule polițist, mama-i totdeauna acasă. Că am un frate de trei ani; un plîngăcios și-un mofturos, de nu-i mai intră nimeni în voie. Cînd începe a plînge: hm-hm!... oa-oaaa! nimeni nu-l mai potolește. Doar eu, cînd îi fluier așa: fiu-fiuuuu! Atunci se oprește din plîns. Îi place fluieratul... Trage a plutaș. O să-l învăț să fluiere tare, uite-așa: fiu-fiiiuuu... haida-măăăă! haida-ha... Ca la plute, dom' polițist...

Văzînd că n-o mai scoate la cap cu Boboc Sandu, polițiștii l-au îmbrîncit la o parte și-au intrat cu de-a sila în casă. S-au răstit la mama lui Boboc; au răscolit toată casa; s-au urcat și în pod și-au cotrobăit în toate ungherele; au coborît și în pivniță. Dar n-au descoperit nimic.

— Pe cine căutați, domnilor polițiști? a întrebat mama lui Sandu.

— Știi tu pe cine!

— Dar de unde să știu, păcatele mele?

— Pe comunistul Tudor Manea îl căutăm. Unde l-ați ascuns?

— Păi unde să-l ascundem, cînd nu l-am mai văzut de la greva generală?

— Nu cumva l-a luat bărbatu-tu cu pluta, la Galați?

— Nu știu; dar, de obicei, bărbatul meu nu ia pe nimeni. Călătoria pe apele Bistriței, Siretului e foarte primejdioasă. Omul meu are inimă bună și nu vrea să nenorocească pe nimeni.

Eu cu Sandu am stat în ogradă și am așteptat ca polițiștii să termine amănunțita lor cercetare.

Cînd au plecat, mînioși că n-au găsit ceea ce căutau, l-am întrebat pe Boboc Sandu:

— De ce ai fluierat de atîtea ori și i-ai ținut de vorbă atîta vreme?

— Aista-i consemnul: fluier de plutaș ca să-l vestesc pe bădița Tudor Manea să fugă pe poarta din spatele casei. Iar vorbirea lungă e așa, ticluită, ca să ajungă departe, cît mai departe...

Mai tîrziu, am aflat că muncitorul Tudor Manea a călătorit pe pluta lui Boboc pînă la Galați, iar de acolo, peste o săptămînă, a mers la București, unde, în 8 mai 1921, s-au întîlnit reprezentanții aleși de muncitori și au hotărît înființarea Partidului Comunist Român. Adică să aibă și muncitorii un conducător, un apărător împotriva nedreptăților săvîrșite de cei bogați, de stăpînii fabricilor, un partid cu adevărat revoluționar.

Acești bogați și stăpîni de fabrici nu s-au lăsat însă pînă cînd nu au arestat pe mulți dintre conducătorii tînărului Partid Comunist Român. I-au arestat și i-au ținut mulți ani la închisoare.

Dar muncitorii, ca și toți oamenii cinstiți, au de atunci un conducător iscusit și curajos, care nu s-a înfricoșat de nici o primejdie și a luptat fără nici un răgaz cu asupritorii, cu cei nedrepți, cu cei care urmăreau să înrobească țara. Au luptat pînă au biruit.

Așa cum v-am povestit, și un băiețaș, un coleg de al meu, fără să știe, a dat o mînă de ajutor ca această visare a oamenilor muncii să se împlinească: să se creeze un conducător înțelept și dîrz al muncitorilor și al întregului popor. De aceea zicem că ziua de 8 mai 1921 a fost o zi măreață pentru istoria României.

O ÎNTÎMPLARE LA RUINELE CETĂȚII NEAMȚ

Trebuie să știți, am început eu această povestire, că satul copilăriei mele se află lîngă Cetatea Neamț. Despre cetatea aceasta construită de primii voievozi, întărită de Ștefan cel Mare și apărată veacuri la rînd de către plăieși, împotriva tătarilor, turcilor și a altor jefuitori de țară, v-am mai spus eu niște întîmplări. Vi le amintiți?

Într-o zi de vară, așa pe la mijlocul lui iulie, noi, un cîrd mărișor de copii din sat, am urcat Dealul de la Cetate. Printre noi se afla și Rodica, despre care v-am mai povestit eu. Ne minuna priveliștea pînă departe, în zarea Moldovei și a Siretului. Ne impresionau mult zidurile acelea groase, bolțile, ferestrele și ușile surpate. Părea o zidire înălțată de niște uriași, acolo, pe un vîrf de deal, să se vadă lumea toată. Dar ne prindea jalea și tristețea, văzînd-o în ruină și risipă.

Dar iată că unul dintre noi a luat de jos o bucată de cărămidă desprinsă din zid și-a aruncat-o în hăul dinspre rîul Ozana. Ne-am uitat cum se prăvălea, cu viteză; am ascultat huietul și-am prins a ne bucura, ca de cine știe ce ispravă. Îndată și alți copii au aruncat alte cărămizi și pietre în rîpele de dincolo de ziduri. Ba chiar ne-a apucat, așa, ca un fel de vînt rău. Părea că vrem a dărîma, într-un minut, tot ce-au zidit strămunii, de veacuri.

Cea dintîi, Rodica a încercat să ne oprească sminteala aceea distrugătoare. Dar, în loc să ne cuminți, noi, băieții, ne-am trezit împărțiți în două cete: „plăieșii", care apără cetatea, și „tătarii", care vor s-o cucerească.

Ei, și de-aici, dă-i luptă între noi!

Vreți să știți cu ce fel de arme luptam? Tot cu pietre și cărămizi din ziduri.

Eu m-am rînduit în ceata „plăieșilor". Și rău îmi părea că „tătarii" erau mai mulți, mai înverșunați, mai puternici. Gata, gata să ne biruie. Iar Rodica, în loc să ne ajute în luptă, striga la noi, cu deznădejde:

— Astîmpărați-vă, zăluzilor! Lăsați joaca asta prostească, distrugătoare și primejdioasă!

Dar noi, înfierbîntați de luptă..., pasă s-o ascultăm.

Noroc că, îndată, în poarta cetății s-a ivit un grup de patru bărbați: trei tineri și unul mai în vîrstă. Cei tineri, îmbrăcați ca de vară, aveau cîte un carnet în mînă. Cel în vîrstă, foarte nalt și subțiratec, purta barbă sură și îmbrăca o haină ușoară de pînză albă. Pe cap, o pălărie rotundă, cu boruri late. Într-o mînă ținea o geantă, iar în cealaltă un baston frumos.

— De ce aruncați cu pietre? a strigat la noi, mustrător, unul din tineri.

Mulți dintre tovarășii mei de joacă s-au pitit după zidurile în ruină ori au fugit, ca potîrnichile, la vale. Eu, Rodica și alți trei am rămas încremeniți de teamă și rușinați de fapta noastră.

Domnul cel înalt, cu barbă și baston, s-a așezat pe zid, ca pe un scaun, și ne-a făcut semn cu mîna să venim lîngă dînsul. Ne-am apropiat, cu sfială și rușine.

— Voi sînteți... „plăieșii" ori „tătarii"? ne-a întrebat cu blîndețe, dar și cu ton de ocară. Nu răspundeți? Văd că vă pare rău de obrăzniciile pe care le săvîrșiți.

Rostea pe *r* într-un fel anume, pe care nu l-am uitat toată viața. Ochii lui, mari și foarte vioi, ne fulgerau tot a dojană. Noi priveam în pămînt și tăceam, ca muții.

Tînărul care ne mustrase la început a mai adus încă patru dintre cei care o făcuseră pe „tătarii". A zis:

— Ar trebui să-i urechem, domnule profesor.

— Ar cam trebui, a surîs domnul cel în vîrstă, greblîndu-și barba cu degete lungi și mlădioase. Dar cred c-ar fi mai bine, domnule student, să le arăți de ce joaca lor aici e nepotrivită, urîtă și chiar păgubitoare. Ai să fii profesor curînd, deci trebuie să știi a educa tineretul.

— Da, domnule profesor, a încuviințat studentul, cu mult respect.

Noi așteptam, cu îngrijorare, să vedem ce-o să pățim.

Profesorul ne-a făcut semn să ne strîn-

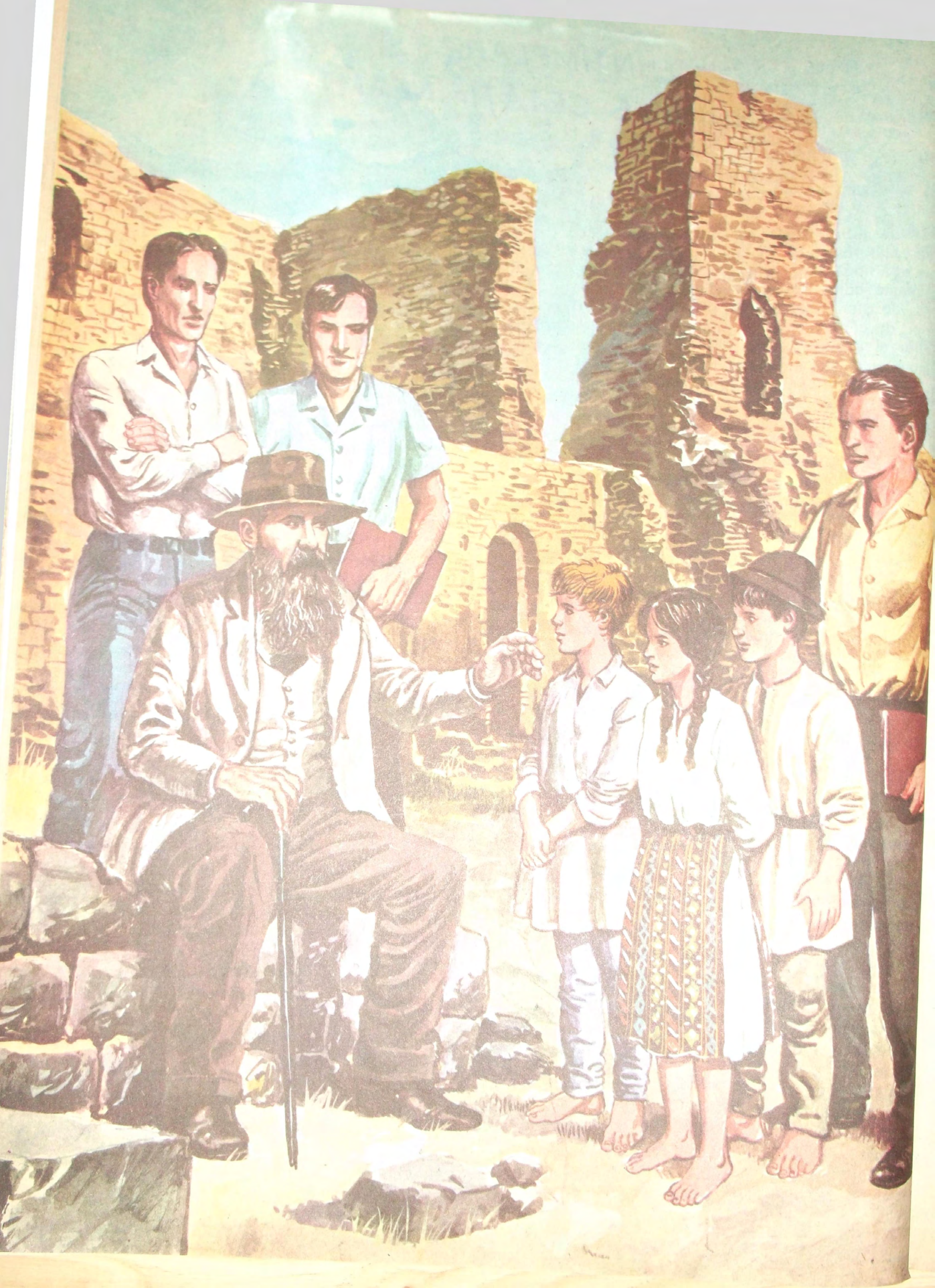

gem toţi în jurul lui. Şi, în loc de urecheală, ne-a povestit aşa de emoţionant, de cald, de mişcător despre zidirea Cetăţii Neamţ, despre Ştefan cel Mare, despre eroismul şi jertfele cu care au apărat-o străbunii, despre plăieşii care au murit pe aceste ziduri bătrîne, ca să păstreze libertatea ţării, încît noi toţi am plecat frunţile spre pămînt, cu inima înnegrită de păreri de rău. Şi a încheiat vorbind aşa:

— Zidurile acestea au fost înălţate cu trudă nespus de mare; fiecare piatră şi fiecare cărămidă a fost cărată şi urcată aici cu spinarea. Mortarul care leagă pietrele e amestecat cu sudoarea şi sîngele străbunilor. Sute de ani, aceste ziduri au stat de strajă împotriva năvălitorilor, a duşmanilor poporului. Iar voi, în loc să le respectaţi, să le ocrotiţi, le surpaţi ca zănaticii? Adică stricaţi ceea ce nici duşmanii cei mai răi ai ţării n-au stricat? De aceste ziduri se cuvine ca toţi să ne apropiem cuprinşi de respect şi evlavie, ca şi cum ne-am afla chiar în faţa străbunilor, a celor care s-au jertfit pe aceste ziduri, în luptă cu duşmanii ţării.

Avea profesorul un glas atît de cald, de melodios, că ne atingea drept în inimă şi ne cutremura pînă în străfundul fiinţei noastre. De ruşine şi neştiind cum să-şi ceară iertare, Rodica s-a aşezat în genunchi. Şi, drept să vă spun, a plîns cu lacrimi mari. Şi mie-mi venea a plînge de ruşine; dar ziceam că sînt băiat şi nu se cade să mă arăt prea slab.

În schimb am sărit cu toţii şi, împreună cu cei trei studenţi, am adunat toate pietrele şi cărămizile aruncate în rîpă, ca să fie la îndemîna celor care aveau să vină şi să restaureze cetatea.

A doua zi, profesorul şi cei trei studenţi, ducîndu-se la Agapia veche, un schit în munte, ne-au luat şi pe noi, adică pe mine şi pe Rodica. De ce? Ca să le arătăm cărările mai de-a dreptul, că le ştiam bine.

La acel schit, Rodica avea o mătuşă, călugăriţă. Se numea Melania. I-am spus profesorului că maica Melania are o carte mare şi foarte veche, cu scoarţe groase din piele castanie. Cînd a văzut acea carte, faţa profesorului s-a luminat de mare bucurie. A zis:

— E o tipăritură interesantă şi frumoasă, măicuţă. Dăruieşte-o pentru Biblioteca Academiei.

Maica Melania a dăruit-o cu bucurie.

— Acolo o vor cerceta oamenii de ştiinţă şi vor afla lucruri noi şi vrednice a fi ştiute despre istoria noastră.

De la schitul Agapia veche, profesorul, împreună cu studenţii lui, şi-a continuat drumul spre alte locuri, unde bănuia c-o să afle documente, cărţi rare şi obiecte din vremuri vechi, să scrie istoria lor.

La despărţire, profesorul ne-a mulţumit şi ne-a mîngîiat pe obraji cu atîta dragoste, cît nici nu se poate spune.

De atunci, cînd văd o carte veche sau trec pe lîngă o cetate străbună, simt nevoia să le mîngîi cu evlavie, ca pe nişte lucruri de cel mai mare preţ.

Peste cîteva săptămîni, poştaşul ne-a adus, mie şi Rodicăi, cîte o carte de-a profesorului, pe care scrisese: „Rodicăi şi lui Dumitru, să le citească atunci cînd vor fi mai mărişori şi vor înţelege şi mai bine de ce istoria trebuie ştiută şi învăţată, iar cetăţile străbune păstrate cu sfinţenie".

Dar poate vreţi să ştiţi cine era profesorul pe care noi l-am călăuzit şi autorul cărţilor trimise nouă?

Era Nicolae Iorga, mare cărturar, istoric şi neîntrecut profesor. Era cel care m-a învăţat istoria cînd am fost student.

POVESTIRE
DESPRE „DUMBRAVA MINUNATĂ“

Mihail Sadoveanu este un mare scriitor, iubit și de cei mari, și de cei mici. A scris multe, multe cărți, deosebit de frumoase. În ele povestește sute și sute de întîmplări foarte atrăgătoare și pline de învățătură, care încîntă și bucură atît pe cei tineri, cît și pe cei bătrîni.

Eu, dragă Oana, Dorina și Andrei, l-am cunoscut pe Sadoveanu, la șezătorile literare, la vînătoare prin Munții Ceahlăului ori la pescuit pe malul iazului de la Mănăstirea Neamțului. Acolo, aproape de acel iaz, maestrul avea o casă, unde sta mai ales vara, să lucreze sau să se odihnească.

Să vă povestesc o întîmplare, petrecută mai de mult, devenită azi... fapt istoric.

Cînd eram student, aveam o vecină așa cam de vîrsta voastră. O chema Tudorița. I-am citit „Dumbrava minunată“, o povestire scrisă de Sadoveanu. I-a plăcut așa de mult, încît m-a rugat să i-o citesc și a doua oară și a cincea oară. Aproape o știa pe de-a rostul. S-a întîmplat ca, în vara aceea, să trecem, eu și micuța mea vecină, pe lîngă casa lui Sadoveanu de la Mănăstirea Neamț. Văzîndu-l că scrie la masa din cerdac, nu l-am deranjat. Și cum vremea era caldă, iar cerul senin, ne-am plimbat prin împrejurimi vreo jumătate de oră, pînă cînd Sadoveanu a luat undița și s-a așezat la pescuit pe malul iazului. Văzîndu-l, Tudorița se mira în șoaptă:

— Ce om nalt și voinic! Ai crede că sfarmă undița în pumn. Ar trebui să aibă un condei de fier ca să nu-l frîngă între degete...

Cînd ne-am apropiat, maestrul Sadoveanu, cum îi spuneam eu, ne-a privit cu ochii lui blînzi, albaștri, a surîs, a răspuns, în șoaptă, la „bună ziua“ noastră și apoi a tăcut îndelung, ațintindu-și privirea spre undiță, al cărui plutitor începea să se miște, zvîcnit, semn că peștele „a mușcat“. În adevăr, înălțînd undița, la capătul firului, deasupra apei s-a zbătut un pește mărișor, cu solzi lucitori ca argintul. Maestrul a învîrtit ușor, cu îndemînare, mulineta și a apropiat peștele prins pînă l-a luat cu mîna, i-a scos cîrligul din gură și l-a pus în căldărușa de alături. Noi ne-am așezat, cuminți, pe iarbă și am privit. Scriitorul, „maestrul“, a prins cinci pești. La al șaselea a strîns complet firul undiței, apoi a zis, surîzînd subțirel:

— Gata, pe ziua de azi ajunge.

Cu undița într-o mînă și cu căldărușa în cealaltă, ne-a făcut semn să-l urmăm în drum spre casă.

În cerdac am stat mult de vorbă. Tudorița, toată numai ochi și urechi, ne-a privit și ne-a ascultat cu mare luare-aminte, chiar dacă nu pricepea tot ce vorbeam noi.

Văzînd-o așa de atentă, maestrul Sadoveanu a întrebat-o, spre sfîrșitul convorbirii:

— Tu, gîgîliceo, ai cetit vreo povestire scrisă de mine?

— Mi-a citit dumnealui, adică eu, „Dumbrava minunată“. Dar eu n-o știu toată, că-i lungă.

— Da? s-a prefăcut Sadoveanu a se mira. Dar, ia spune-mi tu mie: ce-ai... învățat din acea povestire?

Tudorița a răspuns cu mult curaj, drept ca la școală:

— Am învățat întîi că nu duduia Lizuca era soi rău, ci doamna Mia.

— Bravo, a zîmbit maestrul. Și altceva?

— Altceva, am învățat că bunicii o iubeau mult pe Lizuca. Și-au făcut bine c-au luat-o la ei. Au scăpat-o de ocările și bătăile Elenei, care-i zicea, cu ciudă, „gîngania dracului“, „dihanie“ și „soi rău“ și-o amenința cu vorbe de spaimă: ...„îți spînzurăm noi chelea-n băț“. Ba îi făcea și *șurub* cu unghia, în moalele capului.

— Nu mai spune!... Așa-i făcea?

— Daaaa... Dar eu zic că, dacă n-ar fi fost

prietenul ei, Patrocle, cățelu, știți! Lizuca nu pleca de la doamna Mia, care o ura. Nici nu putea găzdui în casa mătușii răchita, la lumina licuriciului. Că nu era ea chiar așa de curajoasă. Ca și mine, s-a speriat de iepurele cel urecheat. Iar toate întîmplările cu cei șapte prichindei, cu Domnița, cu Făt-Frumos, cu zîna cea frumoasă cum n-a mai fost și cu glas fermecat ca o strună de aur sînt din visul Lizucăi. Cît a dormit, în scorbură, adică în casa mătușii răchita, ea a visat. Și cred c-a dormit bine și a visat așa frumos, vis cu Statu-Palmă, cu zîna și cu Făt-Frumos, pentru că a păzit-o Patrocle, prietenul ei credincios. Numai așa a putut pătrunde, cu visul, în împărăția minunilor din Dumbrava minunată.

Tudorița s-a oprit aici. Sadoveanu a privit-o îndelung cum căuta să-și potolească emoția. Mai avea ceva de zis, dar parcă nu mai cuteza. Privirea stăruitoare a maestrului a încurajat-o:

— Și știți ce mi-a mai plăcut? Cum albinele bunicilor le-au înțepat pe Mia și pe Elena, care veniseră s-o ia pe Lizuca de la casa unor oameni buni și iubitori și s-o ducă la casa unde n-o iubea nimeni...

Aici am intervenit eu și am zis:

— Maestre, de cînd i-am citit „Dumbrava minunată", Tudorița iubește și mai mult copacii, gîzele pădurilor, albinele și poveștile. Crede că există în adevăr o dumbravă minunată.

Scriitorul s-a răsucit oleacă spre Tudorița, i-a cuprins mîna ei mică în palma lui mare și, ațintind-o cu privirea, a grăit rar și domol:

— Așa, copilițo, să le iubești din toată puterea inimii tale. Că toată țara noastră este o dumbravă minunată, unde trăiesc fel de fel de vietăți și de oameni, și mai buni, și mai răi decît în povestirea mea. Trăiesc și feți-frumoși și zîne ca tine. Iar țara aceasta a noastră au făcut-o străbunii, cu voievozii lor, cu vitejii lor. Despre mulți dintre ei am scris și eu cîte o povestire. Să le citești cînd vei fi mai mărișoară...

Tudorița n-a uitat, și nu va uita, cît va trăi, întîlnirea cu maestrul Mihail Sadoveanu, marele nostru scriitor și neîntrecut povestitor despre întîmplări din istorie sau din viața de toate zilele a poporului nostru.

„CONCERTUL“ DE LA TESCANI

Vreau să vă povestesc, dragii mei Oana, Dorina și Andrei, o întîmplare legată de numele lui George Enescu. Cine a fost George Enescu? A fost și este marele nostru violonist și compozitor. Adică el a scris muzică și a cîntat minunat la vioară. Pentru marele lui talent a fost și este și azi cunoscut în întreaga lume. Ceea ce vreau să vă povestesc s-a întîmplat acum peste o jumătate de veac.

O învățătoare cu școlarii ei se aflau în excursie la Tescani, sat în județul Bacău.

Era vară, în iulie: vremea cireșelor. O zi senină și caldă, numai bună de mers în drumeție. Urcînd dealul de la marginea satului Tescani, învățătoarea și-a oprit copiii în fața unei curți largi, cu copaci mari, stufoși, bătrîni, seculari. I-a așezat în cerc, în jur, și le-a vorbit:

„Dragii mei, această casă albă a fost construită acum mai bine de un veac, de familia Rosetti-Tescanu. De mulți ani, marele nostru muzician George Enescu vine vara aici. Se odihnește după îndelunga trudă pentru pregătirea și desfășurarea numeroaselor turnee în țară și în străinătate. Căci, pretutindeni pe globul pămîntesc, el este chemat și aplaudat cu entuziasm pentru felul lui neîntrecut de a cînta la vioară, de a dirija și de a compune muzică. Aici, în casa asta albă, George Enescu a compus multe din lucrările lui, care încîntă sufletul a milioane de oameni. Vedeți voi, dragi copii, cîntecele, muzica zămislită de un om genial, aici, în casa aceasta, în fața acestor copaci bătrîni se plimbă și se face auzită prin întreaga țară și chiar prin întreaga lume. Ea încîntă urechea și bucură inima a mii și milioane de oameni. Aceasta înseamnă că muzica inspirată din cîntecele poporului nostru român, scrisă și cîntată de un mare maestru, se așază alături de operele cele mari ale muzicienilor lumii. Așa, prin vioara lui George Enescu, lumea ne cunoaște, află că sîntem un popor talentat, înzestrat, cu multe însușiri frumoase, vrednice de toată lauda“.

Cam așa a vorbit învățătoarea către școlarii săi.

Toți copiii au ascultat-o cu mare luare-aminte. Numai o școlăriță, Sanda, își găsise o altă ocupație: urmărea cu privirea o vrăbiuță care ciripea pe o cracă a teiului din ograda casei lui George Enescu.

— Sanda, pe tine nu te interesează ce spun eu? Nu-ți place muzica?

— Nu, a mormăit fetița. V-am spus că mătușa zice că n-am ureche... muzicală. Și mă ocărăște dacă m-aude cîntînd...

— Văd, totuși, că asculți cum ciripește vrabia.

— Ei, vrabia-i altceva decît vioara, nu s-a lăsat școlărița.

Vorbind cu eleva sa, învățătoarea n-a băgat de seamă că, pe lîngă dînșii, s-a strecurat un bărbat de înălțime mijlocie, cu chip frumos, cu păr bogat, cu ochi adînci, cu zîmbet bun, copilăresc, cu mîini și degete lungi, cu pași mărunți și repezi. Purta o pelerină largă, neagră și o pălărie tot neagră, cu boruri late.

Un elev a întrebat-o pe învățătoare, cu oarecare sfială:

— Dar noi îl putem vedea pe domnul Enescu?

— L-am putea vedea, copii, dar nu ne-am anunțat vizita din vreme. Deci nu ne așteaptă. Și... nu-i frumos să-l deranjăm de la lucru.

— Dar eu doresc mult să-l aud cîntînd, a suspinat alt școlar.

— Copii, a propus învățătoarea, vă făgăduiesc că, atunci cînd George Enescu va da un concert în orașul nostru, o să mergem și noi să-l auzim cîntînd.

Copiii se întristară. Unul îngînă cu multă părere de rău:

— Ei, dacă trebuie să cînte prin multe țări, cine știe cînd poate veni și în orașul nostru...

Dar, în clipa aceea, din casa albă, pe fereastra larg deschisă, se auziră primele note la un pian. Și repede se închegă o melodie, sprintenă, veselă, încîntătoare.

Copiii și învățătoarea se întoarseră toți cu fața spre casă.

Cîteva minute ascultară cu multă luare-aminte.

Cînd pianul a tăcut, în cerdacul casei a ieșit o femeie îmbrăcată cu rochie lungă, albastră, cu păr galben, frumoasă ca o cosînzeană. A privit cîteva clipe copiii care se lipiseră de gard și de poartă și ascultau.

— Ce școală sînteți? a întrebat, cînd a înțeles că școlarii sînt cu învățătoarea.

— Școala Nr. 3 din Bacău, doamnă, a răspuns învățătoarea.

— Și ați venit să-l vedeți și să-l auziți pe George Enescu?

— Nu îndrăznim să-l deranjăm, doamnă, a surîs învățătoarea, dar dacă...

— Maestrul iubește mult copiii... Poftiți mai aproape.

Cu sfială, învățătoarea a deschis poarta, iar copiii se înșirară cîte doi și înaintară pe aleea cu trandafiri și copăcei frumos tușinați.

Cînd au ajuns lîngă cerdac, George Enescu s-a ivit în ușă, cu vioara într-o mînă și cu arcușul în cealaltă. A scuturat din cap, ca să dea spre spate pala grea de păr negru, a surîs și a întrebat:

— Vă place muzica, dragi școlari?

— Da!... au răspuns copiii cu glasuri încete, intimidate.

— Deși parcă vă cam îngăimați, nu spuneți tare, răspicat, am să vă cînt totuși ceva cu scripca mea. Veniți aproape, aici, lîngă cerdac. Așa...

Doamna Enescu s-a așezat pe un fotoliu, a chemat învățătoarea lîngă dînsa, să aibă copiii în față. George Enescu a dus vioara la umăr și, cu arcușul lui miraculos, a scris pe strune o melodie vrăjit de frumoasă. Copiii au ascultat încremeniți.

La sfîrșit, Enescu a întrebat:

— Ei, v-a plăcut?

— Da, da! strigară copiii, aplaudînd.

— Să vă mai cînt?

— Vă rugăm!... Vă rugăm mai cîntați-ne!

Maestrul le-a împlinit dorința și a mai cîntat încă trei cîntece. Copiii sorbeau sunetele, fermecați. Dar, cîntînd, Enescu a observat că o fetiță s-a tras mai de-o parte, s-a așezat jos, pe iarbă, și, rupînd un fir de trifoi alb, îl tot învîrtea între degete. Arăta foarte tristă.

Zîmbind, Enescu a coborît spre dînsa și-a întrebat-o:

— Ție, fetițo, nu-ți place muzica?

— Nu...

— De ce?

— Pentru că n-am ureche muzicală.

— Cine ți-a spus că n-ai... ureche muzicală?

— Mătușa care mă crește.

— N-ai părinți?

— Nu; au murit, tăiați de tren...

— Îmi pare foarte rău... Ridică-te în picioare. Așa!... Acum dă cu degetul în struna asta!... Mai tare! Zbang! Acum în ceastălaltă. Zing!... Care sună mai gros și care mai subțire?

— Asta mai gros... Ceastălaltă mai subțire...

— Bravo! Așa-i... Tu ai învățat cîntecul „Hai la școală să-nvățăm?"

Învățătoarea, oarecum rușinată că are o școlăriță care nu cîntă, zise:

— I-am învățat, maestre, dar ea n-a vrut, nici în ruptul capului, să cînte cu copiii. Zice că, dacă o aude mătușa „lălăind", o alungă de acasă.

— Ce oameni! se miră Enescu. Cum te cheamă, fetițo?

— Melinte Sanda...

— Sanda, eu am să-i zic cu scripca; tu să cînți cu glasul: „Hai la școală, hai la școală, să-nvățăm, să-nvățăm"...

Și maestrul, cu răbdare și bunăvoință, o încurajă și o ajută să-și dezmorțească glasul. După ce o ascultă cîntînd, zise:

— Ai ureche muzicală, Sanda. Ia, acum cîntă împreună cu colegii tăi. Eu dau tonul și bat măsura, așa, cu arcușul în vioară.

Copiii se strînseră, repede, în jurul lui Enescu și cîntară: „Hai la școală"... de vreo patru ori.

— Eu văd că aveți glasuri foarte plăcute... Ce-ați zice dacă mi-ați da și voi un concert... Se poate, doamnă învățătoare?

— Nu prea îndrăznesc, maestre...

— Îndrăznește, dăscăliță, să-mi amintesc și eu de cînd eram școlar, la Liveni.

Învățătoarea a făcut semn copiilor, a dat tonul, iar copiii au cîntat cu însuflețire trei cîntece.

Enescu și-a pus vioara sub braț și a ascultat. Apoi a mai cîntat și el încă două bucăți. La sfîrșit a zis:

— Am dat împreună un adevărat concert, dragii mei.

La despărțire, doamna Enescu a adus copiilor un paner cu cireșe mari, ochioase și dulci.

George Enescu a mîngîiat-o pe Sanda pe creștet, grăind:

— Să spui, Sănduco, mătușii tale, că nu mai pietrele nu cîntă. Că a cînta e cea mai curată, mai frumoasă și mai înaltă bucurie a oamenilor.

Peste mai mulți ani am aflat, tot de la învățătoare, că Sanda Melinte a ajuns profesoară de muzică. Iar cînd a terminat conservatorul a venit cu un buchet mare de trandafiri la Tescani, să mulțumească maestrului George Enescu.

EROISMUL MUNCITORILOR

Dragi copii, hotarele rotunde, pacea și liniștea țării noastre înfăptuite prin Marea Adunare de la Alba-Iulia n-au durat prea mult. Niște conducători ai unor țări mari au trimis armate care ne-au călcat hotarele și au răpit părți din pământul românesc. Ba au mai împins și țara noastră într-un război nedorit.

Dar poporul n-a îndurat multă vreme asemenea nedreptăți și nelegiuiri.

În ziua de 23 August 1944, el s-a ridicat și a început o lungă și grea bătălie pentru alungarea fasciștilor.

Vă istorisesc azi despre eroismul cu care au luptat, pentru alungarea acestor dușmani, muncitori ca Gheorghe Lăpușan și Dumitru Codiș. Ei lucrau la o uzină electrică de lîngă orașul Cluj-Napoca. Soldații fasciști jefuiau și distrugeau tot ce întîlneau în cale. Stricau podurile. Ardeau casele. Prădau fabricile și magazinele. Ucideau oameni fără apărare.

Veneau cu arme multe și cu camioane cu muniții să distrugă și uzina unde lucrau muncitorii Lăpușan și Codiș. Ei știau că, dacă fasciștii distrugeau uzina electrică, orașul Cluj-Napoca rămînea fără lumină și fără apă. De aceea au hotărît s-o apere cu orice preț. Mai întîi au cerut arme de la soldații români aflați prin apropiere, în luptă aprigă cu fasciștii. Apoi au așteptat să se apropie fasciștii cît mai mult de uzină. Au deschis focul numai atunci cînd îi puteau ochi bine.

„Foc!" a strigat Gheorghe Lăpușan.

Și toți muncitorii au tras, cu sete, și au oprit înaintarea fasciștilor.

Cînd au terminat cartușele au aruncat cu grenade și chiar cu pietre. Lupta a durat, înverșunată, multe ore.

Printre cei mai curajoși în această luptă s-a dovedit mecanicul Dumitru Codiș. El a luptat însoțit de cei doi feciori ai săi, unul de 19 ani, iar altul de 15 ani.

Datorită curajului muncitorilor, fasciștii n-au putut pătrunde în uzina electrică.

Dar, lovit de un glonț fascist, Dumitru Codiș a căzut. Feciorii lui au continuat lupta alături de ceilalți muncitori, căutînd să-și răzbune părintele căzut la datorie.

Văzînd că nu pot cuceri uzina, fasciștii s-au adăpostit sub un pod, într-un șanț adînc. Dar n-au mai stat mult acolo. Dinspre miazăzi au venit soldații români în ajutorul muncitorilor. Nemaiavînd încotro, dușmanii s-au predat. Cei cîțiva muncitori și-au apărat, cu eroism, uzina electrică de lîngă Cluj-Napoca. Ba au luat și peste 100 de prizonieri fasciști, între care se aflau și șapte ofițeri.

Vedeți, dragii mei, că pentru alungarea fasciștilor au luptat și s-au jertfit nu numai soldații, ci și muncitorii și feciorii lor. Și aceasta pentru că-i însuflețea o mare dragoste de țară, de dreptate și de libertate.

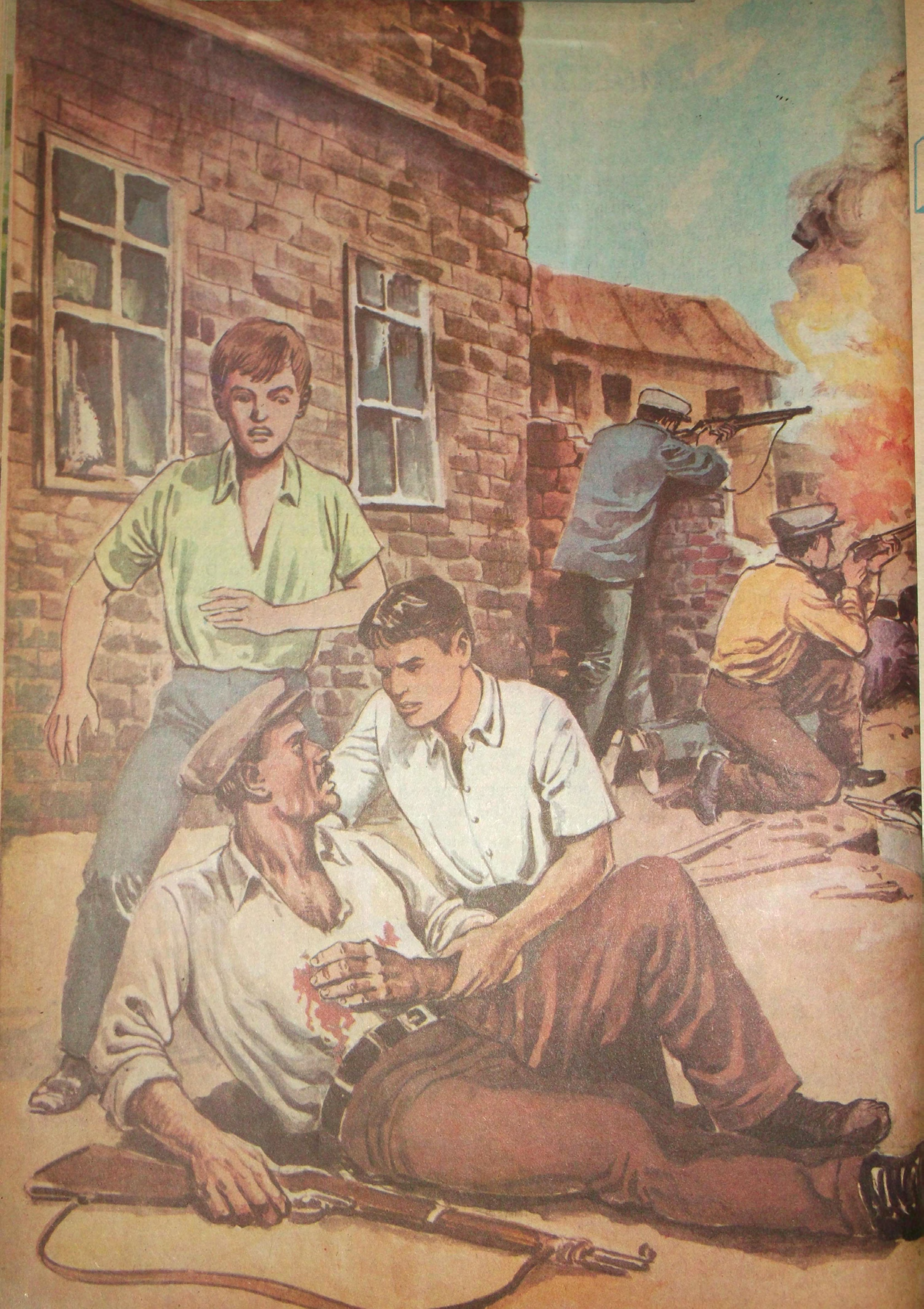

CURAJUL UNEI TELEFONISTE

Dragii mei, sînt multe, foarte multe feluri de a-ţi face datoria către ţară, de a sluji poporul şi de a apăra libertatea lui şi a patriei.

Voi ştiţi ce este şi cu ce se ocupă o operatoare telefonistă? Este o funcţionară care lucrează într-o centrală telefonică. Adică într-o clădire unde se află acele aparate de la care pornesc firele telefonice spre multe, multe direcţii. Telefonista poartă la ureche o cască în care aude comanda făcută la telefon, din diferite locuri, de diverşi doritori a folosi acest mijloc de legătură, de comunicare. Iar ea, telefonista, pune o fişă în tabloul din aparatul centralei şi anunţă:

„Aveţi legătura! Vorbiţi!"...

Înţelegeţi foarte bine că este o îndeletnicire cît se poate de paşnică. Cere doar îndemînare, iuţeală în mişcări, voce plăcută, politeţe şi răbdare. De aceea mai ales fetele şi femeile împlinesc meseria de operatoare telefonistă.

Uneori însă, mai ales în vremuri grele, se cere ca telefonistele să nu-şi piardă firea, să aibă curaj, bărbăţie chiar.

Să vă dau o pildă, din vara anului 1944, cînd România a început războiul cu fasciştii germani, care ne ocupaseră ţara şi ne împinseseră într-un război nedorit.

Faptele s-au întîmplat în seara zilei de 23 August, acea zi de cea mai mare însemnătate pentru istoria patriei, ziua cînd armata română a întors armele împotriva fasciştilor germani. Locul întîmplării pe care vreau să v-o povestesc este centrala Oficiului telefonic din comuna Mislea, din apropierea oraşului Ploieşti.

Aici se afla o unitate militară românească de artilerie antiaeriană. Adică tunari care păzeau, cu tunurile, ca nu cumva avioane duşmane să bombardeze sondele sau depozitele de petrol aflate în acea zonă. Dar, totodată, se aflau acolo, la Mislea, şi mulţi soldaţi fascişti care ne încălcaseră ţara.

În seara aceea de 23 August 1944, la centrala telefonică din Mislea era de serviciu o fată: Steliana Axente. Avea doar şaptesprezece ani. Era frumuşică, vioaie şi foarte pricepută în meseria ei. Glasul ei plăcut era cunoscut de comandanţii tuturor unităţilor militare care apărau zona petroliferă. Îi spuneau, cu multă plăcere, „Bună ziua, Steliana". Ori: „Sărut mîna, Steliana". Şi o rugau să le facă repede legătura cu telefoanele de care aveau nevoie. Deşi n-o văzuseră niciodată în carne şi oase, cum se zice, o cunoşteau toţi după vocea ei caldă, după vorba clară şi o îndrăgiseră foarte mult.

„Steliana, spuneau cei care telefonau, de cînd eşti mata la telefon, viaţa-i mai veselă. Parcă nici nu mai sîntem în război".

Dar iată, cum am zis, a venit şi ziua aceea grea, hotărîtoare, de 23 August 1944. Steliana auzise la telefon că românii au încetat războiul, în care fuseseră tîrîţi, cu ţara numită Uniunea Sovietică, vecina noastră de la răsărit, şi că am îndreptat armele împotriva asupritorilor fascişti. Se bucura mult şi se gîndea:

„Cum pot fi eu de folos, cu meseria mea de telefonistă, într-o treabă aşa de însemnată şi de grea ca aceasta?"

Chiar în acel moment, un ofiţer român de la artileria antiaeriană a sunat-o la telefon şi i-a spus:

„Dragă Steliana, două lucruri trebuie să faci neapărat: să nu mai dai nici o legătură telefonică fasciştilor şi să nu părăseşti nici o clipă centrala! Va fi o noapte grea şi primejdioasă pentru toţi. Ştiu însă că ai suflet dîrz de român şi că-ţi iubeşti ţara. Curaj, şi vom birui!"

În adevăr, în noaptea aceea, zeci şi zeci de telefoane de la ofiţerii şi ostaşii români i-au cerut să le facă legătura telefonică repede, cu alţi ofiţeri ori unităţi de artilerie, de aviaţie, de tancuri, care trebuiau să ia măsuri pentru a se apăra de fascişti. Cum auzea toate convorbirile în cască, Steliana cunoştea şi participa la toată frămîntarea armatei române, din momentul cînd pornise la luptă împotriva fasciştilor. Şi, cu mare îndemînare, repeziciune şi grijă, îndeplinea toate cererile. Nu mai era o telefonistă oarecare, ci un adevărat ostaş pe cîmpul de luptă.

Dar şi fasciştii care voiau să atace Bucureştiul, Ploieştiul şi toată zona petroliferă aveau nevoie de centrala unde servea Steliana. Mulţi cereau, cu mînie, legătura tele-

fonică, să transmită ordine: cum și unde să-i atace pe români, cu tunurile, cu tancurile ori cu avioanele.

Dar așa cum avea ordin, Steliana nu le-a făcut nici o legătură. Le răspundea scurt și hotărît:

„Centrala defectă! Deranjament!"

Între alții, un ofițer fascist, care locuia în apropierea centralei telefonice, a cerut de zeci de ori legătura cu Bucureștiul. De tot atîtea ori Steliana i-a răspuns scurt:

„Deranjament!... Imposibil... Deranjament!"...

Ofițerul fascist s-a înfuriat, a ocărît-o, a amenințat-o cu împușcarea.

Și, în adevăr, bănuind că telefonista îl amăgește, el a luat o grupă de soldați de-ai lui și a venit să ocupe centrala telefonică. Ajuns la ușă, a strigat furios:

„Deschide, Freulein! Dacă nu, pușc la tine!"

Izbea cu picioarele în ușă, făcînd zgomot mare; dar Steliana n-a deschis. S-a adăpostit într-o cameră alăturată, luînd cu dînsa fișele cu care făcea legătura telefonică.

Fasciștii au spart ușa și au ciuruit pereții cu gloanțe de pistoale automate.

Vă închipuiți cum tremura inima bietei Steliana. Sta pitită într-un colț și aștepta. Ofițerul fascist și-a împărțit soldații în două grupe: unii o căutau pe telefonistă, iar alții urmăreau să ajungă la centrală, să telefoneze unităților lor să pornească atacul împotriva românilor, să distrugă sondele și rezervoarele de petrol.

Printre rafalele de gloanțe, Steliana a auzit soneria telefonului. Deși spaima nu i se potolea în nici un chip, totuși se tîrî de-a bușilea pînă la aparat, își puse casca la ureche și făcu legătura între unitățile române, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Cînd la telefon recunoscu glasul ofițerului de la antiaeriana română din apropiere, Steliana îl înștiință cu grabă și cu durere mare:

„Centrala e atacată de fasciști, domnule maior!... Veniți-mi în ajutor! Repede!"

„Venim, Steliana! Fii tare!... Venim!"

În adevăr, peste cîteva minute, o grupă de ostași români apărură în jurul centralei telefonice.

Fasciștii s-au temut să nu fie prinși și au fugit prin pădurea din preajmă.

Telefonista Steliana Axente și-a reluat locul lîngă aparatele ei de telefonie și, apărată de ostașii români, a manevrat, cu și mai multă repeziciune și îndemînare, fișele de legătură între unitățile militare române. Totodată, a refuzat, cu dîrzenie, să mai asculte ordinele fasciștilor.

Și iată așa, o fată de șaptesprezece ani, fără alte arme decît curajul și îndemînarea ei de operatoare telefonistă, a contribuit la salvarea sondelor și a depozitelor de petrol, adică a contribuit la apărarea bunurilor și a libertății scumpei noastre țări.

EROUL DE LA MĂLINI

Nu-i uşor, dragă Oana, Dorina şi Andrei, să povesteşti eroicele lupte şi jertfe ale ostaşilor noştri în marele război împotriva fasciştilor nemţi. Trebuie multă pricepere în alegerea faptelor, a vitejilor, aşa după cum se cere mult meşteşug în potrivirea cuvintelor care să le cuprindă şi să le învie faptele.

Iată, de pildă, căpitanul Vasile Teodo-

reanu, din Regimentul 3 grăniceri.

În seară de 23 august 1944, el comanda o companie de soldaţi grăniceri, în apropiere de satul Mălini. Era un bărbat tînăr, îndrăzneţ, frumos, bun prieten cu toţi ostaşii pe care-i comanda. În seara aceea a fost anunţat, la telefon, că România se află în stare de război cu Germania fascistă. Comandantul regimentului i-a ordonat:

„Treci neîntîrziat la acţiune împotriva fasciştilor nemţi!"

Urgent, căpitanul Teodoreanu şi-a aşezat ostaşii în ordine de bătaie şi a pornit la atac. Plutonul condus de plutonierul Tudor i-a atacat pe fascişti prin surprindere şi a luat prizonieri vreo şaizeci dintre ei.

Văzînd că sînt înfrînţi, fasciştii nemţi au recurs la o viclenie. Au pîndit cînd la postul de comandă se afla numai căpitanul Teodoreanu şi cîţiva ostaşi care păzeau prizonierii şi au trimis un ofiţer de-al lor, chipurile să lămurească lucrurile şi să afle o cale de împăcare.

Acel ofiţer fascist a zis către căpitanul Teodoreanu:

„Dacă eliberezi prizonierii, ne retragem în linişte".

Căpitanul Teodoreanu i-a răspuns:

„Sîntem în stare de război, deci nu dăm prizonierii!"

Auzind aşa, ofiţerul fascist s-a înfuriat grozav şi a ameninţat:

„O să vă împuşc pe toţi!"

Deşi ştia că fasciştii sînt mai numeroşi şi că lui, deocamdată, nu-i putea veni nici un ajutor, dîrzul căpitan român nu s-a speriat. A spus doar atît:

„Ştiu că sînteţi capabili de cele mai mari ticăloşii!"

Încă şi mai furios, ofiţerul fascist a poruncit ostaşilor lui să-l dezarmeze pe căpitan şi pe cei cîţiva soldaţi români.

Dar, pe cînd se pregătea să-i împuşte, a apărut plutonierul Tudor cu oamenii lui.

La un semn al căpitanului Teodoreanu, ostaşii grăniceri au îndreptat armele către fascişti, iar plutonierul Tudor a strigat de s-au cutremurat toţi:

„Mîinile sus! Predaţi-vă!"

Fasciştii s-au supus: zeci de mîini s-au ridicat în sus.

Şi aşa grănicerii români au mai făcut o serie de prizonieri.

Dar bucuria cea mare era eliberarea căpitanului lor, om iubit de toţi ostaşii şi admirat pentru curajul lui.

Bucuria le-a fost însă scurtă: un număr şi mai mare de fascişti au înconjurat a doua oară postul de comandă al grănicerilor români. Totuşi, căpitanul Vasile Teodoreanu nu s-a speriat nici acum. A ordonat plutonierului:

„Tudore, pregăteşte ostaşii de luptă! Rezistăm pînă la ultimul cartuş."

Văzînd că românii erau hotărîţi să lupte, fasciştii au oprit înaintarea şi iar au cerut românilor să se predea.

Drept răspuns, căpitanul Teodoreanu a ordonat:

„Foc asupra inamicului!"

Şi lupta dintre românii care îşi apărau ţara şi libertatea şi fasciştii nemţi a durat mai multe ceasuri. Au căzut mulţi morţi şi răniţi de ambele părţi. Totuşi, ostaşii grăniceri, comandaţi de căpitanul Teodoreanu, au rezistat pe poziţiile lor, cu multă bărbăţie. Dar, de la o vreme, li s-au terminat cartuşele. Atunci căpitanul le-a spus:

„Cîţi puteţi, strecuraţi-vă printre inamici şi ajungeţi la tranşeele Regimentului nostru, 3 grăniceri. Eu nu părăsesc locul de luptă".

Mai mulţi ostaşi n-au vrut să se despartă de căpitanul lor. Copleşiţi de numărul mare al fasciştilor, căpitanul şi cei cîţiva ostaşi au fost luaţi prizonieri.

În furia lor nebună, nemţii s-au dedat la fapte mişeleşti, la fărădelegi şi la crime. Au împuşcat toţi prizonierii români, deşi, de cînd e lumea, prizonierii sînt ocrotiţi de legile omeniei.

Dar mai ales asupra căpitanului Teodoreanu fasciştii şi-au vărsat toată ura lor sălbatică. L-au legat cu mîinile la spate, l-au dus într-o căruţă, la marginea satului Poiana Mărului. Acolo l-au schingiuit în chip barbar, l-au împuşcat şi apoi l-au spînzurat de un copac, ca să sperie pe români.

Aşa fasciştii şi-au dovedit încă o dată cruzimea lor, osîndită de întreaga lume.

Căpitanul Vasile Teodoreanu, ostaş neînfricat, patriot înflăcărat, s-a jertfit pentru drepturile poporului român, pentru libertatea ţării. El ocupă, dragii mei, un loc de cinste printre eroii neamului nostru şi toţi ne amintim, cu mult respect, de faptele lui vitejeşti.

UN AVIATOR VITEAZ CA UN VULTUR DIN CARPAȚI

În lupta împotriva fasciștilor, mii și mii de soldați au săvîrșit minuni de vitejie. Unii au luptat cu pușca. Alții au tras cu tunul. Unii au condus tancurile, iar alții, aviatorii, au apărat pămîntul și cerul patriei cu avionul. Nu vă pot povesti despre toți.

Totuși, dragii mei, vreau să aflați despre fapta eroică a unui aviator. Îl chema Traian Dîrjan.

Mare meșter în zborul cu avionul mai era Traian! Îl conducea, îl manevra cu atîta pricepere și ușurință, că parcă ar fi fost aripile lui, nu ale aparatului. Cînd urca în carlingă, pornea motorul, mînuia cîrmele și-i da drumul, ziceai că nu-i avion, ci șoim adevărat; șoim uriaș care zboară cînd lin și drept, cînd se repede ca un fulger, în zigzag, asupra prăzii, trăznind-o cu gloanțe de mitralieră. Cu acest avion, Traian făcuse multe isprăvi în luptă, mitraliind soldații fasciști ori doborînd avioane de ale lor. De aceea, soldații îi spuneau „șoimul văzduhului" ori „vulturul Carpaților".

Într-o zi de iarnă din acel război cu fasciștii, grupul de aviatori, din care făcea parte și Traian Dîrjan, a primit ordin să atace trupele dușmane care veneau să-i lovească pe români. Cînd au ajuns deasupra soldaților dușmani, avioanele române au descărcat peste dînșii sute de bombe. Au aprins multe mașini și tancuri dușmane. Au lovit mulți soldați inamici.

Dar, cînd aviatorii noștri se pregăteau să se întoarcă, la orizont au apărut opt avioane fasciste. Aviatorii români le-au atacat fără șovăire. Au doborît unul din ele. Speriați de îndrăzneala și priceperea în luptă a aviatorilor români, aviatorii fasciști s-au retras.

Dar, după o vreme, cînd aviatorii noștri erau în altă misiune, deasupra aeroportului românesc au apărut paisprezece avioane fasciste. Pe aeroport nu se aflau decît două avioane de ale noastre. Ofițerul comandant a urcat repede într-unul, iar Traian Dîrjan în celălalt. Și în văzduh, s-a încins o bătălie inegală, dar foarte înverșunată: paisprezece contra doi. După multe rafale de mitralieră, aviatorii dușmani au lovit avionul comandantului. Atunci Traian s-a repezit cu avionul lui, ca un vultur, să-și apere comandantul. Cu ajutorul lui, comandantul a izbutit să aterizeze: s-a salvat și pe el, și aparatul.

Furioși, aviatorii fasciști s-au năpustit, toți, ca niște corbi turbați, asupra lui Traian: paisprezece contra unu.

Dar acel unu era aviatorul Traian Dîrjan. Nu s-a lăsat răpus prea ușor. Deși era complet încercuit, a lovit două avioane fasciste, doborîndu-le în flăcări. Însă din miile de gloanțe trase de dușmani, multe au găurit și avionul lui Traian. Ba un glonț l-a rănit și pe el în piept. Văzînd că avionul începe să cadă, simțind că sîngele din rană îl înăbușă, a înțeles că nu mai are nici o scăpare. Atunci, într-o frîntură de secundă, Traian s-a gîndit: „Tot mor... Să mor, barem, cu folos pentru țara mea". Încordîndu-și toate puterile, și-a îndreptat avionul, în flăcări, spre o poziție fortificată a dușmanului. Prăbușindu-l peste acele întărituri, le-a aprins și le-a făcut să explodeze. În flăcările acelei explozii a ars și el, aviatorul Traian Dîrjan.

S-a purtat în adevăr curajos și eroic ca un vultur din Carpați.

S-a jertfit pentru libertatea țării.

Distrugerea acelor fortificații fasciste a folosit foarte mult armatei române: ea a putut înainta mai departe, biruindu-i pe fasciști.

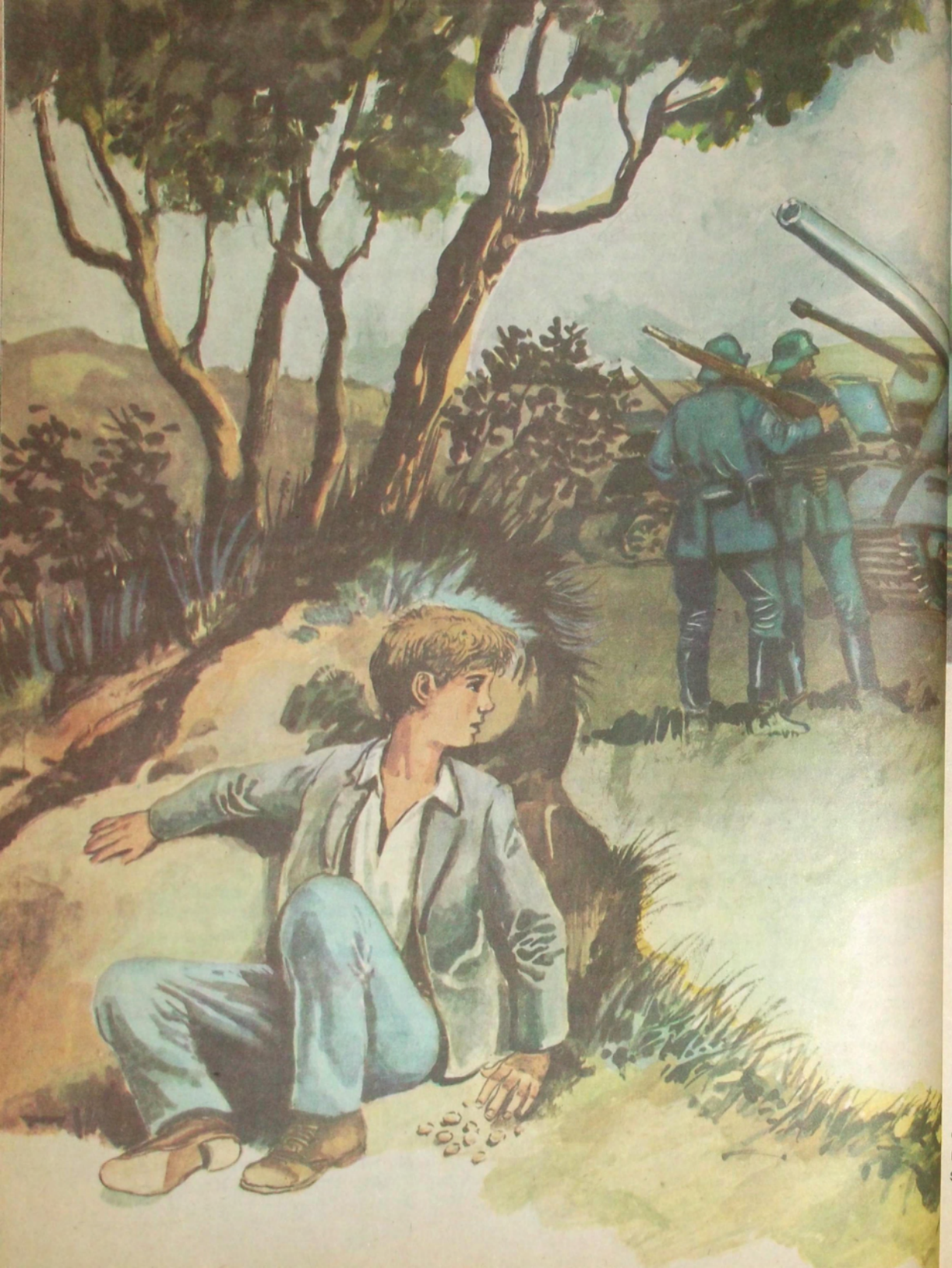

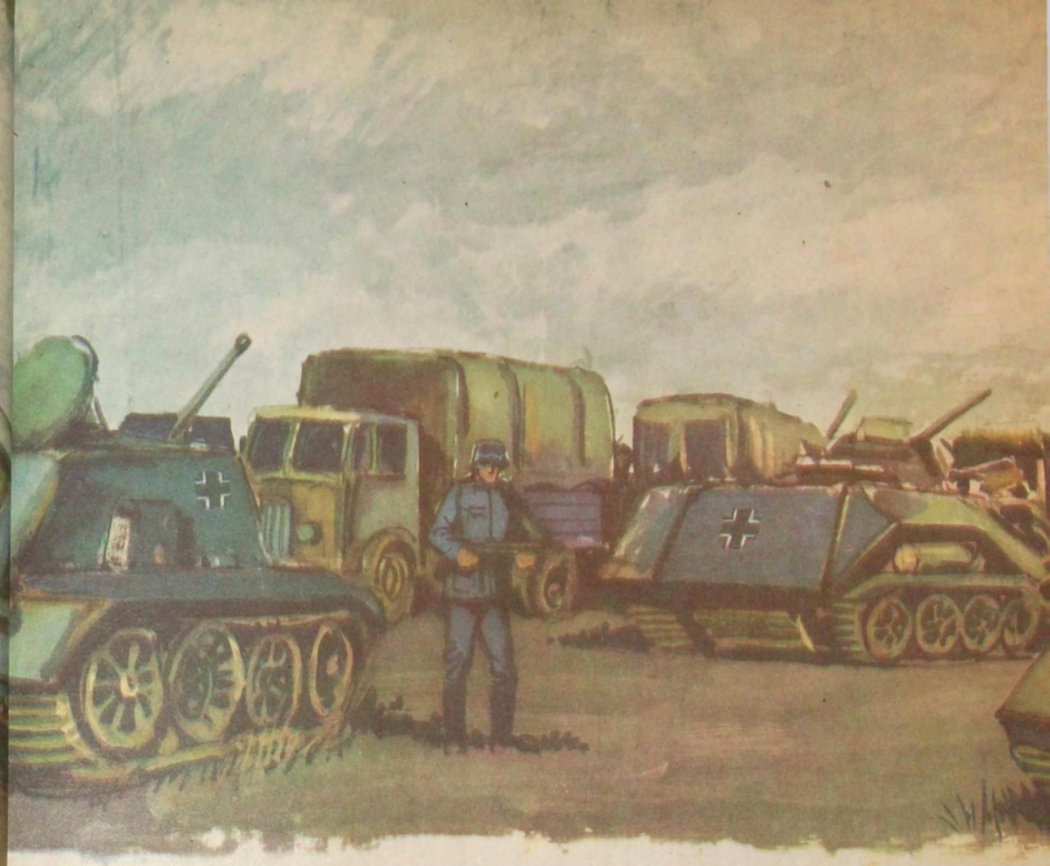

după ce scotocea ceasuri întregi teritoriul inamic, el se întorcea în liniile armatei române. Aici comandantul batalionului îl întreba:

„Ei, ce recoltă ai cules, fruntaș Lungu Marin?"

El scotea pietricelele și chibriturile din buzunarul drept, așezîndu-le pe pămînt și zicînd:

„Tancuri, cîte pietricele negre: deci șapte; tunuri, cîte chibrituri: deci patru; camioane, mai multe, numărați-le dumneavoastră".

„Cincisprezece!... zicea maiorul. Ai adus recoltă bună, fruntaș. Bravo!"

Așa a procedat de multe ori. De cîteva ori, cînd l-au întîlnit soldați inamici, el a făcut-o pe mutul. L-au cercetat și, negăsind asupra lui decît pietricele și chibrituri, i-au dat drumul. Așa a căpătat și mai mare îndrăzneală. „Informațiile", adică știrile despre dușman, erau deosebit de prețioase pentru ostașii români. Căci în bătălie e foarte important să știi cîte tunuri, tancuri, avioane ori depozite de muniții are dușmanul.

Dar iată că, într-o zi, pătrunzînd mult în spatele liniilor dușmane, l-au luat prizonier. Fasciștii l-au bănuit că-i cercetaș sau poate auziseră de el și urmăreau mai de mult să-l prindă. Și, deși nu avea nici nouă ani, l-au vîrît în lagărul de prizonieri. Nici acum fruntașul Lungu Marin nu s-a înspăimîntat: a îndurat, totul, bărbătește, pînă cînd fasciștii au fost înfrînți, iar prizonierii eliberați.

Mare a fost bucuria lui Marin cînd, scos din lagărul închis cu sîrmă ghimpată, era liber și s-a reîntîlnit cu tovarășii și prietenii lui. Drept răsplată pentru purtarea lui îndrăzneață și viteză, comandantul batalionului l-a avansat la gradul de caporal; iar pe piept i-a prins trei decorații de război. În acele zile, caporalul Lungu Marin împlinea nouă ani. Era cel mai tînăr caporal pe care l-a avut vreodată armata română. Și se mîndrea că pe umeri îi străluceau galoanele de caporal, iar la piept cele trei decorații.

„GLORIE ETERN EROILOR NOŞTRI“

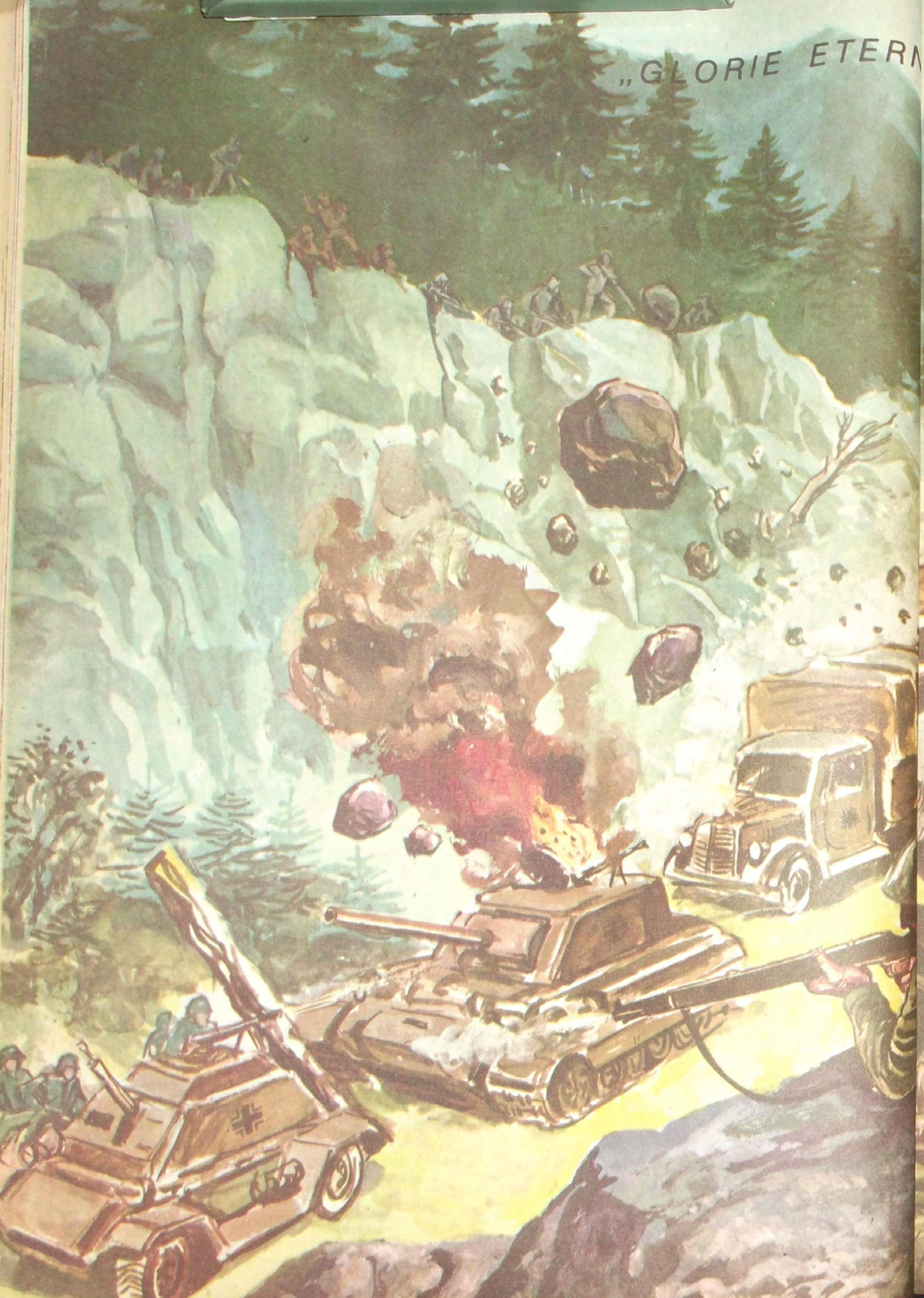

Din războiul împotriva fasciştilor vreau să vă mai povestesc, dragii mei, încă o întîmplare petrecută în satul Sălciua, pe Valea Arieşului, aproape de oraşul Turda.

În luna septembrie 1944, în timpul războiului, oamenii din acest sat erau foarte îngrijoraţi. De ce? Aşteptau cu nerăbdare să vină armata română să-i elibereze de sub fascism, dar aflaseră că o coloană puternică de soldaţi fascişti veneau dinspre apus, gata să lovească armata română dinspre stînga, înainte de a elibera marele oraş românesc, Clujul. Primejdia era foarte mare. Locuitorii din satul Sălciua au înţeles repede că trebuie să vină în ajutorul armatei române. Mai întîi s-au adunat în jurul plutonului de ostaşi români care făcea paza ţinutului. Împreună au astupat drumurile cu butuci, pietre, copaci răsturnaţi, ca să întîrzie cît mai mult înaintarea duşmanilor. Apoi, înarmaţi cu ce-au găsit: puşti, grenade, pietre, lemne, s-au adunat pe culmea înălţimilor care mărgineau drumul. Aici au săpat repede tranşee, au ridicat întărituri din piatră ori copaci. Aşa au aşteptat ca nelegiuiţii să se apropie. Şi, cînd le-a venit la îndemînă, cînd inamicii nici nu se aşteptau, armele românilor au prins a pocni, gloanţele a vîjîi, grenadele a trosni, bolovanii a se prăvăli ucigător peste năvălitori. Parcă reînviaseră vremurile bătrîne, cînd românii luptau la Posada ocîrmuiţi de Basarab Întemeietorul.

„Pămîntul românesc să ardă ca fierul topit sub tălpile cotropitorilor, îndemna cel mai în vîrstă dintre luptători: Nu vă lăsaţi, ortacilor!... Trageţi, trageţi vîrtos! Prăvăliţi mereu bolovani şi stînci în capul duşmanilor!"

Au sărit la luptă şi femeile, şi copiii. De pildă, Ana Bologa sau Eleonora Gheţe pătrundeau în poziţiile de luptă, aducînd lădiţe cu cartuşe, grenade sau pîine şi bidoane cu apă pentru luptători.

„Nu vă lăsaţi, românilor! încurajau ele pe luptători. Ce au căutat la noi? Loviţi-i fără milă! Să nu mai cuteze vreodată a ridica arma asupra noastră."

Apoi, surîzînd mîngîios, dar fără să-şi poată opri o lacrimă, pansau răniţii şi-i evacuau la dispensarul din sat.

„Nu mergeţi spre locul luptei cu tărgile goale, sfătuia Ana Bologa pe celelalte femei; duceţi bidoane cu apă şi gloanţe, duceţi grenade şi pietre, să aibă ai noştri cu ce pocni pe vrăjmaşi!

Aşa, micul grup de ostaşi români şi sătenii din Sălciua au oprit înaintarea fasciştilor, deşi erau mult mai numeroşi şi mai bine înarmaţi, cu tunuri şi cu avioane. Mulţi dintre români au căzut, răniţi sau morţi. La dispensar s-au adunat aşa de mulţi răniţi, că doctorul a terminat şi bandajele, şi medicamentele. Văzînd asta, multe femei şi-au sfîşiat mînecile cămăşilor şi au făcut bandaje din ele, oprind sîngele celor loviţi de gloanţe ori de schije. O samă dintre ostaşii bandajaţi la dispensar se întorceau iar la locul luptei, ca să nu se rărească prea tare rîndurile românilor şi să biruie potrivnicii.

Trei zile şi trei nopţi au rezistat vitejii din Sălciua, împiedicînd duşmanul să atace armatele române şi să le oprească înaintarea spre miazănoapte, să elibereze Clujul. Ostaşii şi sătenii din acel sat de pe Valea Arieşului au biruit, ajutaţi de tot ce le da natura din jur: munte, prăpastie, copaci, bolovani, folosite împreună cu puţinele arme şi gloanţe pe care le aveau. Au luptat şi au biruit, încredinţaţi că se bat pentru dreptatea şi libertatea lor şi a întregului pămînt românesc.

După îndreptarea hotarului Transilvaniei, ciuntit de duşmani, după zdrobirea completă a fasciştilor, după încheierea păcii, în satul Sălciua s-a ridicat un monument în cinstea celor care s-au jertfit în lupta din septembrie 1944. Un monument durat din pietrele cu care luptătorii au barat drumul sau le-au prăvălit peste cotropitorii ţării noastre. La baza acestui monument meşterii au dăltuit o inscripţie simplă, dar adînc grăitoare: „Glorie eternă eroilor noştri".

V-am povestit această luptă, ca să ştiţi şi voi cum îşi apără românii ţara şi să nu uitaţi niciodată pilda eroilor din satul Sălciua, eroi asemenea multor altora, vrednici a fi pomeniţi în cartea de istorie.

ÎNȚELESURILE MĂREȚULUI MONUMENT DE LA CAREI

Carei este unul din orașele așezate la marginea de apus a țării noastre. Un oraș de cîmpie, cu multe clădiri, cu grădini bogate în arbori și flori.

În mijlocul Careilor se află, dragii mei, un monument cu totul deosebit prin mărimea, prin forma și prin înțelesurile lui. A fost construit în cinstea ostașilor români jertfiți, în 1944, în războiul împotriva fasciștilor. Și s-a înălțat să stea, ca o strajă de piatră, acolo, spre apus, la hotarul sfînt al României.

Sculptorul care l-a creat se numește Vida Gheza. Pentru împodobirea lui a luat modele de la casele țărănești din Transilvania. Chiar partea cea mai înaltă, obeliscul, seamănă cu un acoperiș de casă maramureșeană, îndrăznește înfiptă în cerul limpede al patriei.

Jos, la bază, meșterul sculptor a dăltuit, cu litere mari, o inscripție scurtă, dar adînc grăitoare: *„Glorie eroilor armatei române căzuți în lupta pentru eliberarea patriei"*.

Ca să înțelegeți mai bine semnificația acestui monument, iată, vă povestesc, dragii mei, faptele a doi ostași români, din miile care au luptat aici, în toamna anului 1944, împotriva fasciștilor.

Era către sfîrșitul lui octombrie. Trupele fasciste rezistau, cu mare îndîrjire, în jurul orașului Carei. De două zile și două nopți, ostașii noștri se aflau sub bătaia gloanțelor și a ghiulelelor trimise de fasciști asupra lor. Deși dușmanii luptau din tranșee și din cazemate de beton, totuși ostașii români nu se lăsau înfrînți; credeau în dreptatea lor și în victorie. Mai ales că îi ajutau mulți muncitori din Carei și țărani din satele din jur: le transportau muniția pe pozițiile de luptă, îi călăuzeau pe cărări ferite ca să ajungă, fără a fi observați, cît mai aproape de tranșeele dușmane.

Dar, din cazemate, fasciștii trăgeau mii și mii de gloanțe și nimereau pe oricine urmărea să se apropie de orașul Carei, să-l elibereze.

Văzînd că gloanțele secerau sălbatic, comandantul unei companii române a hotărît să ceară ajutorul artileriei. Dar, pînă atunci, inamicul se pregătea de contraatac, vrînd să-i respingă și să ucidă pe mulți dintre ai noștri. Deci nu era timp de așteptat. În acel moment greu, doi ostași români au avut un rol deosebit. Unul, caporalul Andrei, cu grupa lui, a oprit contraatacul inamic, silindu-i pe nemți să se întoarcă în tranșeele lor, aceștia lăsînd pe locul luptei mulți morți și răniți. Dar fapta aceasta eroică, viteazul caporal a plătit-o cu viața.

Celălalt a fost soldatul Cercel Ion. După ce s-a gîndit cîteva minute, el a spus comandantului său:

„Domnule locotenent, mitralierele din cazemată, blestematele, ne seceră ca pe niște spice. Ca să mai putem înainta, trebuie să distrugem acel afurisit cuib al morții".

„Ai dreptate, Cercel. Dar cum? Și cine?" a întrebat ofițerul.

„Încerc eu".

„Bine, ostaș. Dar știi că-i o treabă foarte primejdioasă?"

„Știu, dom' locotenent, însă alt chip nu-i".

Hotărît, Cercel și-a luat arma, cinci grenade și a plecat prin spatele poziției de luptă. A mers mai mult tîrîndu-se pe burtă, pînă într-un pîlc de copaci. Aici, cînd se gîndea încotro să se îndrepte, i-a ieșit înainte, dintr-un tufan cu frunze galbene de toamnă, un băiețaș.

„Ce cauți tu pe-aici, măi țîncule?" a întrebat Cercel.

„Îmi caut mieluța, neică soldatule. S-a speriat de-atîta pocnit de mitralieră și s-a pierdut".

„Du-te acasă, băiețaș, că aici e primejdie mare".

„Fără mieluță nu mă întorc".

Văzîndu-l așa de hotărît, soldatul Cercel l-a întrebat:

„Țîncule, nu cunoști tu un loc pe unde m-aș putea strecura ca să ajung colo, pe dîmbul cela?"

„La cazemată? Știu eu o văiugă mai ocolită; răzbate pînă foarte aproape de dîmb. Hai cu mine, că eu cred că acolo s-a ascuns, de spaimă, și mieluța mea".

Au pornit amîndoi, tîrîș. Apoi, prin văiuga șerpuită, au înaintat, în pas alergător, spre cazemată. Într-un loc adăpostit de un mal mai înalt, băiețașul a găsit mieluța: se

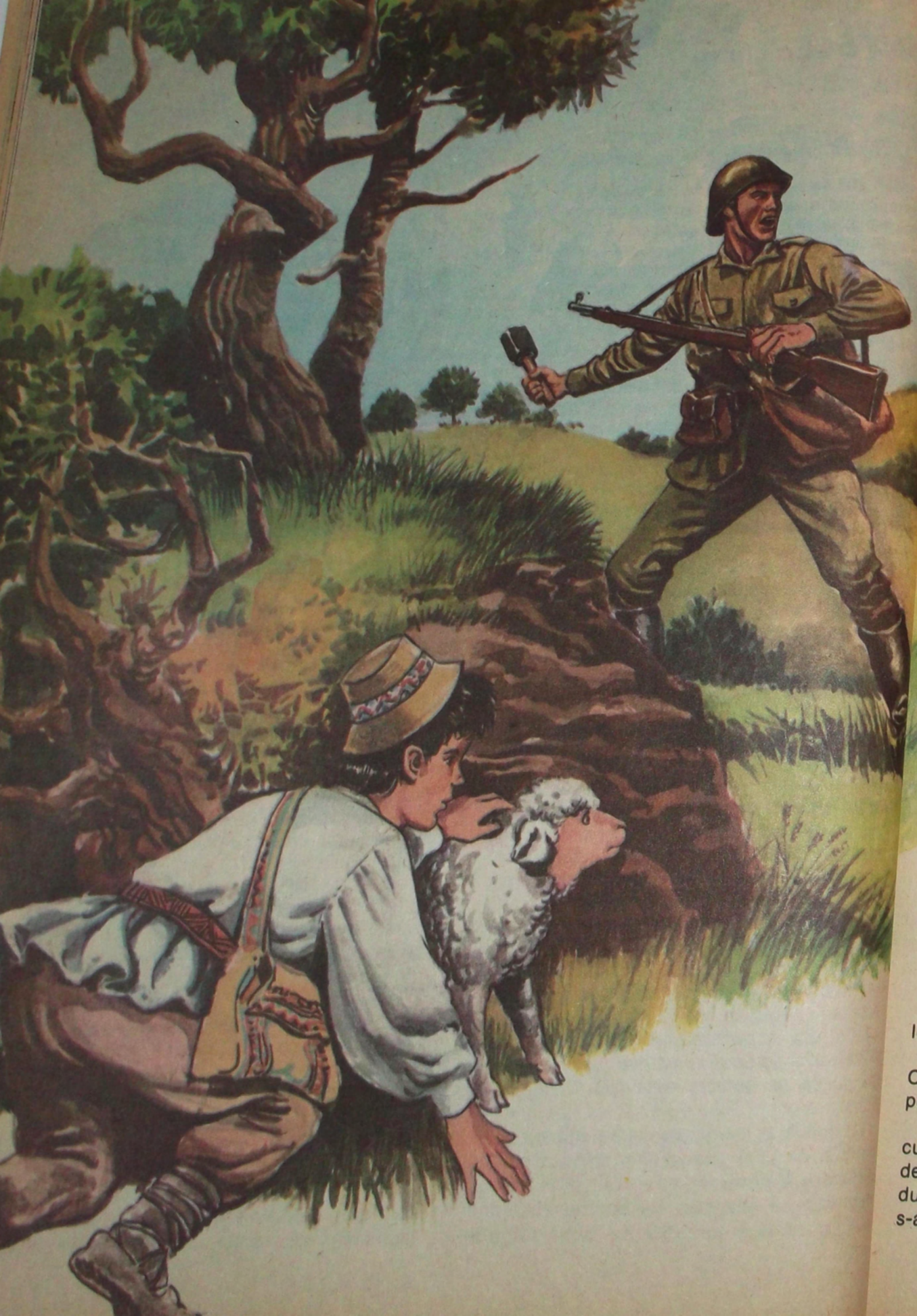

ghemuise într-o groapă și tremura de spaimă.

„Vezi, băiețaș, ai avut noroc!.. a surîs soldatul. Cum te cheamă?"

„Lucrețiu, dar băieții îmi zic... Crețu".

„Și pe mieluță?"

„Cerceluța"...

„Na! că se nimeri. Mie îmi zice... Cercel Ion".

„Merg cu mata pînă la cazemată, nene Cercel. Mieluța mă așteaptă aici, în adăpost".

Gîndind că mai ușor va ieși de aici copilul cu oița lui dragă, după ce va distruge cuibul de mitralieră, soldatul Cercel Ion i-a îngăduit să mai meargă o bucată de cale, pînă s-a apropiat și mai mult de cazemată. Vedeau cum mitralierele, răpăind asurzitor, împroșcau flăcări și gloanțe, ca mii și mii de suliță de foc.

„Acum întoarce-te la Cerceluța ta, Crețule", a spus soldatul și a continuat calea spre cazemată, tîrîndu-se pe genunchi și pe coate.

Lucrețiu s-a ferit lîngă malul viroagei, la adăpost, și a privit cum soldatul se tot apropia de cuibul mitralierei, încet-încet, cu grenada în mînă. Îi socotea, în șoaptă distanța:

„Mai are vreo douăzeci de pași... Acum vreo zece... Acum..."

În clipa aceea, Cercel Ion s-a ridicat și a aruncat prima grenadă asupra cazematei. O clipă de liniște. Parcă și respirația, și inima lui Lucrețiu au stat.

Și, deodată, o bubuitură asurzitoare a zguduit pămîntul; foc și fum a izbucnit pe deschizăturile cazematei.

Repede, soldatul Cercel Ion a aruncat a doua, a treia, a patra și a cincea grenadă, îmbrăcînd în foc și fum toată cazemata.

Apoi s-a făcut liniște surdă. Mitralierele au amuțit.

Din cazemată, prin spate, au ieșit trei soldați fasciști, zăpăciți și înnegriți de fum; unul avea automatul în mîini.

Ridicat în picioare, soldatul Cercel Ion se pregătea să se întoarcă în viroagă. Dar, din spate, unul din soldații fasciști a descărcat asupra lui o rafală de gloanțe, doborîndu-l.

Lucrețiu a încremenit de spaimă, de ciudă și de milă. Dar n-a avut timp să-și înfiripe în minte vreun gînd, că, din dreapta, s-au stîrnit uralele ostașilor români, care înaintau în pas vioi.

Ocupînd dîmbul cu cazemata, ultima rezistență dușmană, orașul Carei era eliberat.

Înfrînți, fasciștii au fugit spre apus.

Cînd lupta s-a depărtat și au venit brancardierii, lîngă trupul ciuruit de gloanțe al soldatului Cercel Ion, l-au găsit pe Lucrețiu, cu mieluța albă alături. El a povestit tot ce a văzut despre „nenea soldatul Cercel". Povestea lăcrămînd; dar, într-un fel, se bucura că fasciștii au fost înfrînți și alungați peste hotar.

Mărețul monument de la Carei înfățișează, cum am spus, o casă maramureșeană, cu acoperișul țuguiat și foarte înalt, străjuită de chipurile a trei bărbați: un țăran, un muncitor și un soldat, legate între ele prin sculpturi în basorelief, reprezentînd scene de muncă și de luptă.

Casa semnifică patria pe care o apără și-o construiește întregul popor.

„BOABĂ", COPILUL MUNȚILOR

Într-o zi, am venit în fața micuților mei prieteni, Oana, Dorina și Andrei, cu o carte. Avea un titlu mai deosebit: „Copilul munților — Eroul Nicolae Stîrc" și era scrisă de Viorica Nicoară. Cum micii mei prieteni s-au arătat nerăbdători să afle ce cuprinde această carte, le-am povestit:

— Nicolae Stîrc este odrasla unui miner din Petrila. Pe tată-său îl chema Vasile, pe maică-sa, Salomia. Nu știu de ce i s-a zis Boabă. Dar știu că mult i-au plăcut lui ostașii.

Cînd vedea batalionul de vînători de munte mergînd în marș, tremura de bucurie. Îl impresiona nespus pasul hotărît, cadențat al soldaților: rap! rap! rap! Și cîntecul lor îl bucura foarte mult, și cînta și el:

„Sîntem vînători de munte;
Noi trăim pe-nalte stînci;
Moartea nu ne înfioară,
Nici prăpăstiile-adînci"...

Din marea lui dragoste pentru ostași, Boabă a pornit, în toamna anului 1944, cu vînătorii de munte la război împotriva fasciștilor. E o poveste întreagă, cum s-a strecurat el printre vagoanele care duceau soldații pe cîmpul de luptă. Spunea tuturor:

„Eu merg ca și dumneavoastră pe front, să lupt!"

Nicolae Stîrc, zis Boabă, ca fiu de miner, știa ce-i suferința, lipsa de hrană, mizeria, durerea. Știa să îndure orice greutăți și nevoi. După mai multe pățanii a ajuns să se echipeze cu bocanci, centură, armă, găsite de la soldații fasciști, care fugeau din calea românilor. Voia să fie și el ostaș. Dar soldații cei în vîrstă nu prea înțelegeau cum ar putea lupta un copil și ce folos ar aduce el acolo, pe front. Totuși Boabă a îndurat bombardamente de aviație, a ajutat cîțiva răniți să intre în adăpost. A văzut mulți prieteni uciși de bombardamentele dușmane. A rătăcit mult prin Transilvania căutînd batalionul de vînători. Cînd l-a găsit, s-a prezentat ostășește:

„Sînt Stîrc Nicolae, zis Boabă!"

„Cum ai zis? Stîrc ori Boabăstîrc?" a rîs un ostaș mai hazliu.

Dar băiatul nu s-a supărat și a continuat:

„Sînt din Petrila. Acasă îmi zic Boabă. Am treisprezece ani împliniți și vreau să merg pe front voluntar".

Așa, Boabă a ajuns „agent de legătură" al batalionului de vînători. De la început s-a arătat foarte curajos și bărbătos. A învățat multe din meșteșugul luptei: să se strecoare pînă la linia întîi, acolo unde dușmanul pîndește orice mișcare și deschide foc ucigător; să care muniții, adică gloanțe și grenade; să aducă hrană și apă soldaților aflați în prima linie. De multe ori se furișa ca șopîrla ori ca potîrnichea printre cocenii de porumb, prin lăstărișuri și cerceta liniile dușmane. Se întorcea la ostașii lui cu știri foarte importante despre întăriturile dușmane. După unele bătălii, Boabă a ajutat la strîngerea răniților, mai ales noaptea, cînd dușmanii nu-l puteau ochi.

Din multele isprăvi săvîrșite de Boabă, povestesc numai una. Ascultați-o:

Pe cînd ajuta la strîns răniții, căzuți pe un cîmp de lucernă, băiețașul-soldat a dat peste un cablu telefonic, care făcea legătura între o unitate dușmană și postul ei de comandă. Adică legătura cu ofițerii fasciști care conduceau în acel loc al frontului. A zis în sinea lui:

„Prin acest fir ofițerii dușmani dau ordin tunurilor să tragă și să fie uciși sute de soldați români. Cum îl rup? Cu ce? N-am nici cuțit, nici foarfece"...

Auzise el că un ostaș rănit la mîini a tăiat cu dinții un astfel de fir telefonic dușman.

„Am să fac la fel"... și-a zis Boabă în gînd.

Și, ducînd firul telefonic la gură, îi roase învelișul cu dinții. Nu-i păsa că buzele îl usturau, iar gingiile îi sîngerau. După ce roase învelișul pe o mică porțiune de jur împrejurul sîrmei, îndoi sîrma în jos și în sus, de zeci și sute de ori, pînă se înfierbîntă și,

pac! se rupse. Depărtă cele două capete mult unul de altul, zicînd iar în gîndul lui:

„Acu mai vorbiți, fasciștilor, la telefon dacă puteți... Mai dați ordine mitralierelor și tunurilor să tragă împotriva noastră!"

Apoi, cu mare grijă, prin lumina tot mai limpede a zorilor, Boabă s-a strecurat prin lucernă, pe după tufe ori copaci prăbușiți de bombardament, în direcția în care bănuia că se aflau vînătorii de munte români. De multe ori l-a cuprins teama:

„Dacă mă prind fasciștii? Mă iau prizonier ori mă ucid!"

Deodată, în liniștea de la mijirea zorilor, se stîrni duruit de motoare:

„Tancurile!... Dar, oare, or fi ale noastre, românești?"

Cînd printre crengile copacilor căzuți se apropie de ele, tresări de bucurie:

„Uite-i și pe vînătorii mei!... Merg în urma tancurilor, la atac!"...

Se ridică în picioare și strigă:

„Nu trageți, fraților! Sînt român... Sînt Boabă!"...

Nu răspunse nimeni, dar două brațe puternice îl prinseră și-l ridicară de la pămînt; o voce groasă îl întrebă cu mirare:

„Tu, Stîrc-Cocostîrcul nostru? Tu, măi Boabă?"

Era ostașul Stan Vasile, din vînători, și el foarte bucuros, parcă și-ar fi întîlnit propriul lui copil:

„Ce cauți pe-aici? Ești rănit, dragă Boabă?"

„Nu; am fost să ajut la adunarea răniților și, din pricina întunericului, m-am rătăcit... Umblînd încoace și încolo, am dat peste un fir telefonic al dușmanilor."

„Și?" întrebă soldatul Stan Vasile, foarte îngrijorat.

„L-am rupt, nea Vasile."

„Cum?"

„Cu dinții!"

„Bravo, Boabă! Ești un ostaș isteț și viteaz."

Numeroase alte isprăvi a făcut pe front Boabă al nostru. Toți vînătorii îl cunoșteau și-l lăudau, îl îngrijeau și-l apărau de dușmani. Dar și el se purta drept ca un viteaz.

Săvîrșind aceste fapte într-un batalion de vînători de munte, s-a ales cu un adaos la numele lui: „Boabă, copilul munților". Și chiar cînd a fost rănit de o schijă, nu s-a speriat; a îndurat cu bărbăție durerile și s-a îngrijit pînă i s-a vindecat rana și s-a făcut sănătos.

Pentru toate isprăvile săvîrșite, și Stîrc Nicolae, zis Boabă, a fost înălțat la gradul de caporal și decorat cu „Virtutea militară".

„COPIII SECETEI“

Toate povestirile sînt adevărate, dragii mei; dacă n-ar fi, nu s-ar povesti, cum zice o vorbă. De pildă, trebuie să știți că, îndată după cel de-al doilea război mondial, prin anii 1946—1947, asupra acelei părți din țara noastră numită Moldova s-a abătut o secetă cumplită. Adică luni de zile n-a căzut nici o picătură de ploaie. Pămîntul s-a întărit ca piatra. Semănăturile s-au uscat. Copacii și-au pierdut frunza. Multe păduri au luat foc și au ars. Izvoarele și rîurile au secat. Mii și mii de vite: vaci, oi, cai, au pierit de foame și de sete. De asemenea, mulți locuitori din acea parte a țării au murit de foame. Noroc că statul a venit în ajutorul înfometaților, i-a scos din satele și orașele lovite de secetă și i-a dus în locurile unde exista hrană. Cei dintîi, copiii au fost mutați din acele zone năpăstuite. Chiar eu am călăuzit un tren cu astfel de copii, în partea de apus a țării, în Banat, unde seceta nu bîntuise așa tare: erau slabi, flămînzi și îmbrăcați în zdrențe. Lumea începea să le spună... „copiii secetei“.

Dintre acei mulți, am cunoscut mai bine doi frați: Ticu și Gheorghiță și sora lor, Ana. Ticu, pe care-l chema de fapt Constantin, avea șapte ani, iar Ana și Gheorghiță, gemeni, abia împliniseră cinci ani și jumătate. Tată nu aveau; murise în război. La plecare, mamă-sa, Profira Hudiță, spusese:

„Ticule, eu sînt bolnavă; nu știu cît o mai duc. Tu să ai grijă de sora și fratele tău mai mic. Să nu te desparți de ei nici în ruptul capului. Că atîta ai și tu pe lume: o soră și un frate“.

Multe-i învață nevoia și suferința pe oameni...

În adevăr, în tren, deși era și el tare slăbuț, Ticu și-a ocrotit sora și fratele, ca un om mare. I-a îmbrăcat cînd a fost frig, i-a hrănit, i-a culcat pe brațele lui, le-a șters lacrimile cînd plîngeau de dorul mamei. Și plîngeau, săracii, din belșug...

Satul în care am găzduit cei peste trei sute de copii se numea Teregova. Gospodarii au luat fiecare cîte un copil. Pentru că nu voiau să se despartă unul de altul, pe Ticu, Ana și Gheorghiță nu i-a luat nimeni. Cine să-și încarce, așa, deodată, casa cu trei copii? Dar, pînă la urmă, s-a găsit o femeie, Tudora Clojan, căreia i s-a făcut milă:

„Mai am doi, cam de-o seamă, a zis ea, zîmbind duios, și acu se cheamă c-o să am cinci... Oi vedea eu cum i-oi hrăni și i-oi crește“.

Și-i număra pe degete:

„Radu și Mărioara, Ticu, Gheorghiță și Ana... Să-mi fie sănătoși și să se facă mari și frumoși“.

Ticu s-a dovedit repede un băiețaș cuminte, curajos, isteț și harnic. S-a împrietenit cu Radu și Mărioara, la treabă și la joacă. Dar, mai ales a muncit în gospodărie: la vite, la păsări, la adunat fîn, la depănușat porumb, la cules fructe. A învățat și pe Ana și pe Gheorghiță, cît erau ei de mici, să se spele curat, să mănînce și să vorbească frumos și cuviincios, să aibă grijă de puișorii din ogradă, de vițelul de la vacă și de mieii drăgălași și zburdalnici, din ograda noii lor familii.

Iarna, Ticu și Mărioara au mers la școală. Acasă învățau împreună și continuau să muncească în gospodărie. Clasa au absolvit-o printre fruntași. Mama Tudora și tata Aurel Clojan erau mulțumiți și bucuroși că „înfometații“, „copiii secetei“, adăpostiți în casa lor, creșteau așa cum trebuie să crească orice copii de oameni muncitori, cinstiți și cumsecade.

Așa i-am găsit eu peste doi ani, cînd am venit în acel sat bănățean să luăm „copiii secetei“ și să-i ducem în satul lor din Moldova.

Ticu era un băiețaș mărișor, trecuse în clasa a IV-a, iar Ana și Gheorghiță, în clasa a II-a. Dar eu mă găseam într-o situație foarte grea și tristă: trebuia să le spun că mama lor a murit cu un an în urmă și că, deci, aveam să-i adăpostesc într-o casă de copii orfani. Amarnic au plîns cei trei frați, cînd le-am spus că nu mai au nici mamă.

Orice mîngîieri și sfaturi încurajatoare le dădeam, tot nu-i puteam liniști. Împreună cu Tudora, cu Radu și Mărioara, i-am scos la

plimbare, pe ulița satului, să-i facem să-și mai aline amărăciunea și durerea. În acea plimbare copiii s-au depărtat la vreo cincizeci de pași înaintea noastră, adică a mea și a Tudorei.

Deodată, un berbec a sărit gardul staulului pe lîngă care treceam. Un berbec mare, lînos, puternic, cu coarne groase, răsucite și cu năravul rău de a împunge copiii. S-a repezit la Mărioara și a trîntit-o la pămînt; apoi s-a dat cîțiva pași înapoi, ca să-și facă vînt, s-o înțepe cu coarnele.

O clipă, toți am încremenit.

Cel dintîi Ticu s-a dezmeticit, a sărit și s-a prins de lîna berbecului, i-a sărit în spate, l-a încălecat, l-a înșfăcat zdravăn de coarne și, cu o putere de care el însuși se uimea, i-a răsucit capul și l-a pus cu botul în pămînt.

Tudora a alergat și a ridicat-o de jos pe Mărioara; eu am apucat berbecul de coarne și, împreună cu Ticu, l-am tîrît și l-am vîrît înapoi în staul.

Din acel moment, Mărioara a socotit pe Ticu drept salvatorul ei. Emoționată de curajul băiatului, Tudora a spus cu glas blînd:

„Eu zic, domnule, să nu-i mai duci la o casă de copii. Lasă-i aici. O să am grijă de ei, ca și pînă acum. Sînt harnici și cuminți. Vrednicia și curajul lui Ticu m-au convins că o să fie cineva în viața lui".

Isprăvind vorba, a luat copiii de mînă, i-a mîngîiat și le-a vorbit cu glas blînd, de mamă:

„Rămîneți la mine, dragii mei"...

Ticu s-a uitat în ochii ei și, cu glas tremurat, a zis:

„Nu putem, mamă Tudora. Sîntem trei poveri și gospodăria matale nu-i prea bogată"...

„Ne-om descurca noi, băiețaș, dacă sîntem vrednici. Mai ales că Mărioara și Radu vă socotesc frați de-adevăratelea."

Cînd i-am văzut pe toți șase strînși unul lîngă altul, m-am înduioșat și am hotărît să las „copiii secetei" în casa Tudorei: formau o familie unită prin înțelegere și dragoste.

Trecuseră douăzeci și cinci de ani de atunci, cînd, într-o zi, primesc o scrisoare: inginerul Constantin Hudiță din Reșița mă invita, în numele familiei Clojan, în satul Teregova, la o aniversare.

M-am dus. Și mult m-am bucurat văzînd-o pe Tudora cu toți cei cinci copii ai ei: Mărioara și Ticu-Constantin — ingineri la Reșița, Ana, lucrătoare textilistă la Lugoj, Gheorghiță, cooperatist în sat, Radu, învățător chiar în Teregova. Era mîndră că toți cei cinci copii ai ei începuseră să-i umple casa cu nepoți. Drept să vă spun, dragii mei, e o mare bucurie să constați că, atunci cînd oamenii sînt vrednici, înțelepți, buni, înțelegători, și povestea lor e frumoasă.

„RĂSUNĂ VALEA"...

La sfîrşitul celui de-al doilea război mondial, retrăgîndu-se din România, fasciştii germani au distrus multe oraşe, fabrici, sonde, poduri, căi ferate. Iar eu acuma, dragă Oana, Dorina şi Andrei, vreau să vă povestesc ceva despre cei care au reparat stricăciunile pricinuite de război şi au pornit construcţii noi. În această grea muncă de reconstrucţie a ţării s-au angajat, îndeosebi, tinerii, îndemnaţi de comunişti; ei s-au organizat în sute şi mii de „brigăzi patriotice". Luau parte tineri muncitori, studenţi, elevi.

Una din cele mai importante şi mai grele lucrări executate de asemenea brigăzi de tineret a fost calea ferată dintre Bumbeşti şi Livezeni. Constructorii au străbătut munţii pe Valea Jiului, ridicînd zeci de poduri peste prăpăstii şi săpînd zeci de tuneluri.

Dar a lucra în brigăzile de la Bumbeşti-Livezeni nu era numai foarte greu, ci şi adesea foarte primejdios. Dar tinerii brigadieri nu se speriau de greu: munceau cu dîrzenie şi entuziasm, deşi nu aveau maşini mari şi moderne, cum avem noi azi. Se foloseau mai mult de tîrnăcoape, lopeţi, roabe, iar stîncile le spărgeau cu dinamita. Lozinca de îmbărbătare pe care o strigau cu toţii era: „Cu partidul nostru în frunte, spargem munte după munte!" Iar seara, cînd se adunau în tabără, la foc, cîntau marşul brigadierilor: „Răsună valea, de la Bumbeşti la Livezeni"...

Şi în adevăr răsuna valea de izbirile tîrnăcoapelor, de explozia dinamitei şi de cîntecele brigadierilor.

Dar iată că, o dată cu brigada studenţilor din Cluj, venise şi un băieţaş orfan, pe nume Pascu Florică. Tatăl îi murise în război, iar mama în vremea foametei din 1946. Ştiindu-l singur pe lume, brigadierii îl socoteau ca pe un frate mai mic şi-l ocroteau cu grijă. Mai ales că era isteţ şi harnic. Dar îndeosebi îl iubea studentul politehnician Octav Motroc, şeful brigăzii, care acolo, pe şantier, învăţase meseria de artificier, adică pregătirea şi aprinderea dinamitei pentru spart stîncile. Florică se ţinea tot timpul de dînsul: îi ajuta la îndepărtat pietrele din găurile unde punea explozivul, îi purta uneltele şi fitilul dinamitei, îi aducea apă şi chiar de mîncare, atunci cînd Octav trebuia să lucreze mai mult în vreo prăpastie în care era greu de intrat şi de ieşit. De multe ori Florică se căţăra ca mîţa pe stînci, înnoda funia cu care Octav se lega de copaci sau de colţuri de stîncă şi cobora în prăpastie ca să găurească piatra şi să monteze dinamita. Cînd lucrarea era gata, Octav îl anunţa pe Florică:

„Gata! Aprind fitilul! Strigă, băieţaş!"

„Aaardeee!" vestea Florică, totdeauna bucuros; apoi alergau amîndoi într-un adăpost pregătit de mai înainte şi aşteptau, fremătînd să simtă cum se cutremură pămîntul sub teribila putere a exploziei de dinamită, cum îi asurzeşte zgomotul şi să vadă cum sar pietrele şi bucăţi de stîncă, împroşcînd văzduhul.

Despre hărnicia lui Florică vorbea toată brigada. Dar mai ales a vorbit despre întîmplarea din ziua de 14 august. Să vă spun cum a fost.

Ca de obicei, tînărul artificier Octav şi-a legat funia de tulpina unui brad şi a coborît în prăpastie pînă la locul unde trebuia aşezată dinamita. Şi pe cînd el săpa gaura în stîncă, Florică păzea sus, lîngă brad, cu fitilul şi cutia de chibrituri în mînă. Se înfiora însă cînd se uita în prăpastia căscată ca un hău ameţitor de adînc. Dar îşi făcea curaj: „Ei, am dinamitat noi prăpăstii şi mai adînci"... Şi s-a bucurat mai mult ca altădată, cînd l-a auzit pe Octav:

„Gata! Strigă, Florică!"...

Dar în clipa aceea băiatul a băgat de seamă că rădăcina bradului se desprindea de stîncă, pîrîind încet. O clipă a încremenit; apoi, repede, s-a aşezat aşa fel încît să-i vină funia pe picior, între genunchi şi stinghie.

„Ei, de ce nu strigi, Florică?... Aaardeee!" Îl auzea pe Octav suflînd din greu, căţărîndu-se pe funie în sus.

Deodată rădăcina copacului a cedat.

Cu un zvîcnet, funia s-a oprit învîrtită pe piciorul lui Florică. Bucăţi de piatră lunecau pe lîngă artificier, pierzîndu-se în prăpastie. Bradul căzu la pămînt.

„Ce faci, băiete?“ a vrut Octav să-l mustre. Dar, aruncîndu-şi privirea în sus, înţelese primejdia. Grăbi urcuşul; totuşi, pînă sus i se păru o veşnicie. Îl urmărea pe băieţaş cum încerca să zîmbească şi să-l încurajeze, deşi funia îi zdrelea carnea, sîngele îi ţîşnea prin pantaloni şi se prelingea pe piatră. Se ţinea cu disperare de stînca pe care sta şi se ruga, în sinea lui, să nu i se rupă oasele. Cînd l-a văzut pe Octav lîngă dînsul, în culme, pe loc drept, Florică a gemut de durere şi a închis ochii.

„Florică, mi-ai salvat viaţa...“ l-a îmbrăţişat Octav şi l-a sărutat.

Băiatul a deschis ochii şi a surîs:

„Să nu crezi c-am leşinat... Nu... Dar dacă închid ochii parcă nu mă doare aşa tare“...

După trei săptămîni de îngrijire în spital, rana de la piciorul lui Florică s-a vindecat. A venit pe şantier să muncească şi să cînte „Răsună valea“. După ce s-a terminat calea ferată de la Bumbeşti la Livezeni, Florică Pascu a învăţat şi el meseria de artificier şi a lucrat pe multe din marile şantiere ale socialismului.

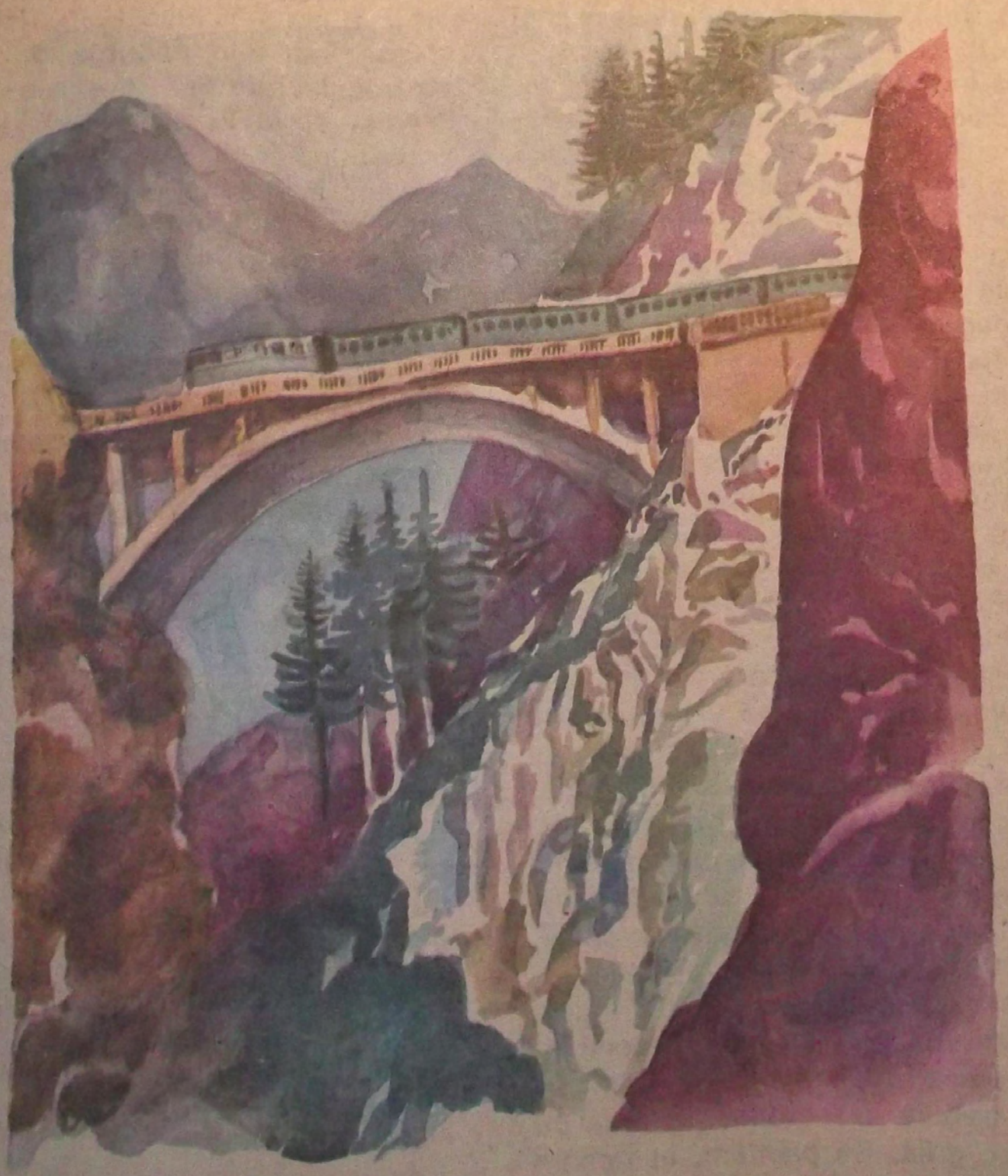

„ARDE PĂDUREA“

Vedeţi voi, dragii mei, că pe lumea aceasta se întîmplă multe lucruri pe care istoricii nu le scriu în cărţile lor. Deşi ele fac parte din viaţă şi, prin urmare, sînt fapte vrednice a fi pomenite chiar în istorie. Pe unele din ele am să vi le povestesc, pentru că le cred interesante şi pentru voi. Întîi pentru că istoria n-o fac numai voievozii şi conducătorii, ci şi noi, oamenii de rînd. Apoi pentru că şi voi, copiii, săvîrşiţi, uneori, fapte vrednice a fi cunoscute de toată lumea.

Deci am să vă povestesc acum despre fapta unei fetiţe din satul Horodnicul de Sus, judeţul Suceava. Dar mai întîi, dragii mei, trebuie să ştiţi că pădurile alcătuiesc o foarte importantă bogăţie a ţării. Copacii — brazi, stejari, fagi, plopi — cresc în ţara noastră mai ales în munţi. Aceşti arbori ne sînt foarte trebuitori pentru construirea caselor, pentru fabricat mobila: paturi, scaune, mese. Tot cu lemne se încălzesc iarna multe case. Chiar hîrtia pentru cărţi şi caiete este făcută din lemnul copacilor crescuţi în pădure. Şi mai trebuie să ştiţi că arborii cresc încet: unui plop îi trebuie cincizeci de ani ca să fie un arbore bun de tăiat, iar unui stejar sau unui brad îi trebuie şi o sută de ani. Deci, vedeţi voi, dacă acum aţi planta un brăduţ, abia nepoţii voştri dacă ar putea face un scaun ori o masă din el.

Dar ce minunat de frumoase sînt pădurile! Arborii lor ţin răcoare vara şi cald iarna; atrag ploile; curăţă aerul; adăpostesc cerbii, căprioarele, urşii, păsările. Prin poienile codrilor creşte iarbă bună s-o pască turmele de oi şi cirezile de vaci; iar oile şi vacile alcătuiesc şi ele o mare avuţie a ţării.

De aceea trebuie să ocrotim pădurile cu cea mai mare grijă. Să plantăm, în fiecare primăvară, alţi arbori în locul celor tăiaţi ori doborîţi de furtuni. Să nu rupem crengile ori frunzele, că şi pe copaci îi doare. O creangă ruptă e ca o rană pe trupul unui copac, iar rănile îi fac să tînjească, să crească mai încet. Şi spun aceasta pentru că mai sînt destui copii şi oameni nepăsători ori răi, care distrug copăceii tineri, aşa, din joacă, din neştiinţă ori din răutate.

Şi-acum să ne întoarcem la povestirea făgăduită.

În ziua de 15 iulie 1980, fetiţa Adriana culegea fragi din pădurea de lîngă satul ei, Horodnicul de Sus. Avea pe-atunci zece ani şi era elevă în clasa a IV-a.

Căutînd fragi, s-a afundat în pădure, din poiană în poiană. Se pleca şi ciugulea frăguţ cu frăguţ, punîndu-i în coşuleţ.

Soarele, în amiază, lumina şi încălzea iarba, florile, frunzele copacilor şi cetina brazilor. Fragii roz, cu mireasmă plăcută, cu gust dulce acrişor, o ispiteau şi-o bucurau. Îşi zicea:

„Mult o să se bucure măicuţa, cînd o vedea că am cules un paneraş plin... Acu-i vacanţă. Aş putea să mă joc. Dar culesul fragilor e o joacă mai plăcută: aer curat, miros de flori, cîntec de păsărele... Alţi copii nu înţeleg asta. Dar mie îmi place, îmi place foarte mult în pădure. Copacii aceştia înalţi, drepţi, măreţi mi-s dragi ca şi florile, ca şi iarba... Şi chiar mai dragi...

Dar, trecînd spre o altă poieniţă, simţi miros de fum înecăcios. Apoi auzi nişte pocnete, nişte plesnituri, nişte pîrîituri ciudate, tot mai dese şi mai aproape. Înaintînd printre brazi descoperi un loc unde fumega cetina uscată, iar cîteva flăcări izbucneau asemenea unor limbi roşcate de şerpi vicleni, ascunşi sub frunzele cafenii risipite pe jos.

Întîi s-a speriat:

„Cine o fi aprins foc aici?... De unde vine?“

Apoi, strîngînd pumnii, stăpînindu-şi teama, a lăsat jos paneraşul şi, scurmînd cu degetele ţărîna, a început s-o arunce peste foc. Gemea dureros:

„Foc!... Foc în pădure!“...

Apoi strigă tare:

„Arde pădurea!"

Dar cine s-o audă, cînd pe aproape, în tot codrul, nu se afla nimeni? Vorbea singură:

„Dacă aș avea o lopată... Dacă aș avea putere... O găleată cu apă".

Și pe cînd se vedea slabă și neajutorată în fața flăcărilor care se prefăceau în vîlvătăi de trei ori mai înalte decît dînsa, se stîrni o pală de vînt, ca o aripă de pasăre uriașă, iar flăcările se agățară de o ramură de brad, ca un stol de veveriţe roșii, flămînde, săltînd tot mai sus. Cetina prinse să ardă, pîrîind ca o mitralieră.

„Vai! Vai!..." strigă Adriana.

Și, uitînd de panerașul cu fragi, porni în goană spre sat. Alerga și vorbea cu sine însăși:

„Incendiu în pădure... Cine o fi făcut foc ori o fi aruncat un chibrit?... Cine știe de cînd fumegă și mocnește în cetina uscată... Și acum, pe căldura asta... Arde toată pădurea".

Șoptea și fugea, fugea mereu.

Pînă în sat erau cîțiva kilometri buni. Dar, ca un făcut, pe cărare nu întîlnea nici un om. Absolut nici unul. Alerga mereu, mereu, cît putea de repede. Picioarele începeau s-o doară. I se părea că din spate o ajung flăcările și-i aprind rochița. Își arunca privirea înapoi: vedea cum focul cuprindea tot mai mulți brazi, învăluindu-i în flăcări ca într-o pînză roșie, zbuciumată de vîntoasă. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Plămînii parcă i se goliseră de aer. Dar ea, Adriana, alerga, alerga șoptindu-și:

„Arde pădurea... Ard brazii cei frumoși... Nu mai pot... Inima... Dar arde pădurea... Dacă o să cad, cîți brazi au să cadă și ei... Să nu mă las... Sînt pionieră! Să nu mă las... La gimnastică am trecut cu bine probele... Fuga! Hai picioarelor... Nu te lăsa inimă... Dacă iubești brazii, ajută-mă să ajung în sat, inimă de pionieră... Dacă sar oamenii... sting pîrjolul și salvează pădurea... Hai!... Hai! Un-doi-trei-patru, un-doi-trei-patru"...

După o goană sau, cum ziceți voi, după un cros de aproape o jumătate de oră, Adriana a ajuns la marginea satului. S-a oprit la prima poartă, s-a prins de scînduri să nu cadă și a strigat cît o mai țineau puterile și glasul:

„Lele Maria, arde pădurea!... Arde pădurea!"

Și căzu jos, în fața porții, plîngînd.

„Ce tot spui tu, copilo!" s-a mirat femeia apărută în poartă. Dar văzînd fetița plînsă, sfîrșită de oboseală și rotind privirea spre pădure, zări fumul înălțîndu-se în suluri răsucite spre cer, ca o năpastă înspăimîntătoare. Zise, ducînd mîna la gură:

„Tu, fetițo, ai dreptate!... Miroane! a strigat ea către soț. Vezi: arde pădurea! Anunță oamenii... Tot satul să sară s-o stingă."

În scurt timp, sătenii se alarmară unul pe altul. Anunțară pompierii. Și, în graba mare, cu lopeți, cu topoare, cu greble de fier, cu găleți pentru apă, alergară la pădure, zeci de bărbați și femei.

Cînd văzură cum ard brazii, ca niște făclii, la mulți li se umplură ochii de lacrimi.

Și, cu dîrzenie, se apucară de lucru.

Înconjurară focul, doborîră copacii atinși de flăcări. Măturară cetina uscată, ca să nu se mai întindă pojarul. Săpară șanț în jurul locului unde se înstăpînise incendiul. Bătură cu frunzare și cu măturoaie flăcările să le potolească. Aruncară țărînă umedă peste jar să-l înăbușe, să-l stingă. Și așa, muncind de zor, toți într-o unire cu pompierii veniți cu pompe și sacale cu apă, incendiul a fost oprit și stins.

La miezul nopții oamenii au putut pleca spre sat. Au mai rămas pompierii de strajă, să observe dacă n-a mai rămas, pe undeva, vreo scînteie.

A doua zi, ducîndu-se la locul incendiului, Adriana a pășit prin cenușa și scrumul cald încă. Voia să vadă dacă nu găsește coșulețul cu fragi. L-a aflat ars; fragii, scrum. Îi părea rău după coșuleț și după fragi; dar se bucura că a salvat draga ei pădure.

Fapta Adrianei a impresionat pe toți oamenii din satul Horodnic. Comandanta de pionieri a lăudat-o pentru fapta ei, iar Organizația i-a dat, ca răsplată, o carte și o pereche de sandale cu o scrisorică: „Să le porți cu plăcere, Adriana, și să fii, totdeauna, tot așa de curajoasă, de inimoasă și de îndrăgostită de frumoasa noastră pădure". Multe zile copiii și sătenii din Horodnic au vorbit despre dînsa, lăudînd-o, așa cum merita și se cuvenea.

CASA SMULSĂ DE VALURILE FURIOASE

Vă amintiţi, dragii mei, că v-am spus de mai multe ori: curajul, bărbăţia se pot dovedi nu numai pe cîmpul de luptă, ci şi în orice împrejurare grea. Şi erou e acel care face o faptă de ispravă, ajută oamenii, salvează vieţi, apără bogăţia ţării. Ca să vă dovedesc, ascultaţi povestirea unor fapte petrecute în timpul marilor inundaţii din 1972.

Plouase, fără întrerupere, două săptămîni; ploaie mare, vărsări de nori, puhoaie, potop de ape, nu alta, peste toată ţara. Rîurile îşi ieşiseră din matcă, inundînd cîmpiile, satele, oraşele, făcînd foarte multe pagube.

Se părea că nimeni nu putea înfrunta apoi revărsarea nebună, pustiitoare a apelor.

Rîul Mureş, de pildă, venise atît de mare şi de furios, că rupea tot ce întîlnea în cale: arbori, poduri, diguri, case, drumuri, fabrici, căi ferate. Apele lui creşteau mereu şi nimic nu le putea stăvili furia. Într-un sat de pe malul lui, nu departe de oraşul Deva, apa tulbure şi vijelioasă s-a strecurat repede pe o vale şi a înconjurat o căsuţă cu două odăi, aflată pe un loc ceva mai înalt. Prinşi de necazurile lor, sătenii n-au observat nenorocirea decît atunci cînd au auzit strigăte:

„Fetiţele lui Sandu Pomuţ sînt singure în casă"...

„Şi n-au nici şapte ani", le căinară sătenii.

În adevăr, părinţii lor, plecaţi la Deva, nu se întorseseră acasă tocmai pentru că apele Mureşului rupseseră podul.

Primejdia era foarte mare; în fiecare minut apele creşteau cu cîte o palmă-două. De la depărtare, oamenii vedeau cum valurile ajung la prispa căsuţei. Cum pătrund în odăi. Cum ameninţă să năruie pereţii şi să doboare totul.

Nu ştiau şi nu aveau cum să le vină în ajutor. Trebuia să fie cineva straşnic de curajos, ca să se arunce în valuri şi să înoate pînă la căsuţa inundată.

Dar cine?

Nimeni.

Au strigat, totuşi, la cele două fetiţe:

„Urcaţi-vă în podul casei... Ieşiţi pe acoperiş... Nu vă temeţi... Vă venim în ajutor!"...

Deodată s-a înfăţişat un tînăr muncitor, Augustin Netea; lucra la o uzină din Deva şi-l prinsese revărsarea Mureşului aici, în sat, la părinţi. A zis, cu hotărîre:

„Daţi-mi repede nişte funii, un topor şi o scîndură lungă de vreo doi metri".

„E primejdios, Augustine, îl preveneau oamenii. Apa are o viteză uriaşă"...

„Văd; dar eu sînt campion la înot. Şi dacă nu-mi dovedesc acum priceperea, degeaba am luat trei premii la concursuri"...

S-au adunat pe mal, în fugă, vreo zece-doisprezece bărbaţi. Cu funiile învălătucite în jurul trupului, cu toporul înfipt în brîu, cu scîndura pe umăr, Augustin a alergat în susul apei, aproape un kilometru, s-a aruncat în valuri şi a înotat, la vale, pînă a ajuns la căsuţa inundată.

Apa trecuse de ferestre. S-a căţărat, cum a putut, în podul casei, unde fetiţele, aproape leşinate de spaimă, se ţineau de mînă, tremurau şi plîngeau, plîngeau de ţi se rupea inima.

Dar Augustin ştia că nu-i vreme de înduioşare ori de compătimire. A mîngîiat, în fugă, creştetul copiliţelor, apoi a legat funia de o grindă, a spart acoperişul cu toporul, a ieşit la lumină şi a strigat la oamenii de pe mal, care aşteptau cu sufletul la gură:

„În curînd casa se va surpa! Cînd vom începe să plutim la vale, arunc funia... O prindeţi şi ne trageţi bărbăteşte la mal"...

„Bine, Augustine!" au zis oamenii, cu nădejdea că aşa va fi.

În adevăr, n-au durat nici zece minute şi valurile au desprins acoperişul de pereţi şi, repede, a început să plutească, smucit şi clătinat, la vale, ca o cutie de chibrituri în voia valurilor.

Augustin a legat o bucată de lemn de capătul funiei şi, cînd apa a împins acoperişul mai aproape de ţărm, a aruncat lemnul. Funia s-a desfăşurat spre ţărm. Dar capătul ei n-a ajuns pînă la sătenii aflaţi acolo. A tras-o înapoi şi a aruncat-o a doua oară. Şi a treia oară. Văzînd că tot n-o pot prinde, un alt bărbat a intrat în apă pînă la brîu şi abia a patra oară capătul funiei a ajuns în mîna sătenilor de pe ţărm. Au legat-o, repede, de trunchiul unui copac. Acoperişul casei s-a răsucit la vale, iar valurile l-au împins spre ţărm. Augustin Netea a scos

fetițele pe spărtura din acoperiș, arătîndu-le spre cei de pe țărm, care priponiseră acoperișul. Coborîte pe țărm, le-au luat femeile sub îngrijirea lor, le-au dat haine uscate și le-au dus la adăpost de ploaia care tot nu încetase.

Pe tînărul Augustin l-au felicitat toți sătenii. Valurile furioase ale Mureșului, care erau gata să înghită două vieți de copii nevinovați, au fost înfrînte de un tînăr curajos, care n-a învățat să înoate numai de plăcerea lui de sportiv.

Vă închipuiți și voi, dragii mei, că părinții celor două copile, foarte întristați de pierderea casei, aveau marea mîngîiere că oamenii le-au salvat fetițele.

COPIII ŞI COMOARA

Mă aflam în vizită la interesantul şi bogatul muzeu din oraşul Deva. După ce mi-a arătat multe din piesele expuse în vitrine şi mi-a dat cele mai binevoitoare explicaţii, călăuza m-a oprit în faţa unei grămăjoare de monede de argint. Mi-a explicat că sînt de la strămoşii noştri romani şi că se numesc denari republicani. Că sînt vechi, foarte vechi, adică de acum mai bine de două mii de ani. Îmi venea să-i număr, dar călăuza mi-a luat-o înainte, parcă mi-ar fi ghicit gîndul:

„Sînt 277 de monede, descoperite de curînd".

„Cine le-a descoperit?" am întrebat eu, nerăbdător să aflu.

„Doi copii: fraţii Ion şi Adrian Ciolea, din satul Boşorod, judeţul nostru, Hunedoara."

Şi mi-a povestit, dragă Oana, Dorina şi Andrei, cum aceşti doi băieţei, harnici şi acasă, şi la şcoală, lucrau în ogradă, împreună cu tatăl lor, la săparea şanţului pentru temelia unui grajd. Nu era defel uşor: hîrleţele erau cam grele pentru puterea lor. Pămîntul tare şi greu. Dar băieţii nu se lăsau: munceau de zor. Mai ales Adrian, că era mai mărişor şi mai puternic. Ionel, de, se ţinea şi el de dînsul, scoţînd ţărna din şanţ cu lopata şi aşezînd-o pe mal. Lucrau de mai bine de un ceas. Oboseala începea să le prindă braţele şi mijlocul. Ba chiar să-i usture palmele, unde începuseră a se înroşi nişte băşici rotunde.

„Eu nu mai pot"... a zis Ionel.

„Nici eu, l-a susţinut Adrian; dar scoatem toată ţărna asta şi-apoi ne odihnim."

Şi a mai dat vreo două-trei hîrleţe, tăind în mai bucăţi mari de pămînt. Deodată gura hîrleţului scrîşni, lovind în ceva tare. Luînd pămîntul cu lopata, Ionel zări o bucată mică de oală, roşcat-cărămizie. Înţelese că aceea a fost pricina scrîşnirii hîrleţului. O luă în mînă şi o cercetă cîteva clipe:

„Un ciob de oală"... zise şi o aruncă pe mal, ca pe ceva nefolositor. Dar cînd Adrian mai dădu o lovitură de hîrleţ, s-auziră mai multe pocnituri de oală spartă.

„Ei, ce-o fi?" se întrebară amîndoi deodată.

Ionel înfipse şi el lopata să ridice pămîntul fărîmiţat. Dar pe lopată, în lutul negru, licări ceva alb-argintiu. Privi atent: era ceva ca un nasture mai mare de metal. Cercetîndu-l mai cu luare-aminte, văzu că pe o parte avea diferite semne, ca nişte litere, şi nişte rămurele cu frunze; pe partea cealaltă, un cap de femeie, cu părul frumos pieptănat şi legat cu o diademă, ca o cordeluţă.

Adrian se dădu lîngă frate-său, luă micul obiect din mînă şi-l jucă în palmă, parcă l-ar fi cîntărit.

„Eu zic că-i un ban vechi, de argint."

„Oare?" se îndoi Ionel.

„Trebuie să mai fie şi alţii. Comorile cuprind bani mulţi"...

Şi răsucindu-se spre locul unde săpa, observă oala roşcată, ştirbită de lovitura hîrleţului.

„Aicea-i o oală... cu bani!"...

Şi, cu mare băgare de seamă, se apucă de săpat împrejur, pînă scoase întreaga oală. Era ciobită, în mai multe locuri; dar, cînd aruncară pămîntul de la gură şi o răsturnară, rămaseră uimiţi: se vărsă o moviliţă de bani de acelaşi fel; parcă i-ar fi ales cineva.

„Comoara!" a rostit Adrian cu glas tremurat.

„Ce facem cu atîţia bani?" a întrebat Ionel, oarecum îngrijorat.

„Să-i ducem la muzeu", a zis Adrian, după ce s-a gîndit cîteva clipe.

Dar tocmai atunci a venit un vecin. S-a uitat şi s-a minunat:

„Comoară serioasă!"

„Bani de argint", s-a mîndrit Adrian.

„Argintul e un metal scump. Dacă topiţi aceşti bani, faceţi bijuterii, adică inele, brăţări, salbe"...

Auzind asta, Adrian s-a şi gîndit că n-ar fi rău. Bijuteriile se vînd pe bani buni. Şi dacă a găsit o comoară, înseamnă că-i norocul lui.

Dar vecinul a mai zis:

„Eu vă dau pe ea o pereche de porumbei, să-i creşteţi voi, aşa cum am auzit că v-ar plăcea să aveţi".

„Şi dumneata ce-ai să faci cu comoara?" a întrebat Adrian.

„Mare lucru... n-am ce să fac... Aşa, nişte jucării"...

Apoi s-a răzgîndit, repede:

„Ei, m-am înşelat: nu-s bani de argint.

Prea-s negri. Argintu-i mai alb. Or fi de fier prost, fără nici o valoare".

„Dacă ar fi de fier, i-ar fi mîncat rugina" s-a împotrivit Adrian.

Şi pe cînd se tîrguiau aşa: ba că sînt, ba că nu sînt de argint, a trecut pe drum învăţătoarea. Adrian i-a dat „bună ziua" şi a rugat-o să poftească în ogradă, să-i arate ce au descoperit săpînd temelia pentru grajd.

Pentru că nu avea gînduri curate, în privinţa comorii, vecinul s-a supărat, văzînd că învăţătoarea răspunde la invitaţia copiilor, luă o monedă în mînă, o cercă uşor cu unghia şi-i încredinţă pe copii că-i de argint:

„Sînt bani romani, măi băieţi. Aţi făcut o descoperire foarte importantă".

În faţa ei, băieţii au răsfirat monedele pe un ziar şi le-au numărat: 277 de bucăţi.

„Sînt nişte monede deosebit de frumoase, a zis învăţătoarea. Mîine mergem la Deva să le depunem la Muzeul de Istorie. Asemenea rămăşiţe arheologice au mai ales valoare ştiinţifică. Ele dovedesc că Dacia a fost bogată şi că strămoşii noştri daci au avut legături cu romanii cu peste două sute de ani înainte de împăratul Traian, care a cucerit această ţară"...

Şi măcar că vecinul cam puînea de supărare şi mînie pe nări, a doua zi, copiii şi învăţătoarea lor au descins la Muzeul din Deva, cu banii puşi înapoi în oala în care stătuseră şi pînă atunci, peste două mii de ani.

Călăuza de la muzeu le-a explicat:

„Aceste monede, numite denari, au fost ascunse în pămînt ca să fie ferite de răufăcători, de cei prădalnici. Păstrîndu-se, ele au adus pînă la noi preţioase mărturii despre viaţa strămbunilor, despre istoria veche a poporului nostru. Şi aceasta valorează de mii de ori mai mult, pentru orice român şi pentru ţara noastră, decît oricîte salbe sau brăţări s-ar fi făcut din ele".

O VIZITĂ DE NEUITAT

Trebuie să știți, dragii mei, că în anii de cînd ne conduce Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, noi am construit opere măreţe, la care altădată abia îndrăzneam să visăm. Printre aceste opere măreţe se numără și Hidrocentrala de la Porţile de Fier. Acolo am construit un baraj, adică un uriaș zid de beton, așezat de-a curmezișul Dunării, ca apa fluviului să se adune într-un lac mare, iar cu puterea ei uriașă să pună în mișcare turbinele, pentru ca acestea, la rîndul lor, să producă electricitate. Îndrăzneață și grea lucrare, dar foarte folositoare pentru noi toți. Căci, gîndiţi-vă și voi de cîtă pricepere, de cîtă putere, de cîtă voință au avut nevoie cei peste zece mii de oameni care au muncit la înălțarea acelui baraj întru stăvilirea valurilor unui fluviu! Dar nu numai atît: ei au construit acolo și ecluze, un fel de porți mari prin care să poată trece vapoarele. Apoi, în acel baraj au instalat turbinele, adică un fel de roți mari, pe care apa le rotește cu viteză. Din rotirea lor se naște acea forță uriașă numită electricitate, pe care noi o folosim ca să punem în mișcare mașinile și să luminăm casele și străzile. Pentru aceasta am construit Hidrocentrala

de la Porțile de Fier.

Dar, cum am spus, aici au muncit mii și mii de oameni, ajutați de mii și mii de mașini; au lucrat zi și noapte. Printre aceștia s-a rînduit și Alexandru, un flăcău dintr-un sat din județul Sălaj. Cum a terminat armata, a venit să muncească la Porțile de Fier, chiar de la început. După un an a ajuns mecanic pe un excavator. Apoi s-a căsătorit cu o tînără electriciană, Octavia, de loc de prin Făgăraș. Împreună au întemeiat o familie frumoasă. Cu trecerea anilor au avut și trei copii: o fată și doi băieți. Copiii au crescut o dată cu barajul, la care părinții lor munceau cu multă hărnicie și dragoste. Fetiței, educatoarea de la grădiniță i-a zis Octavia mică, așa, ca s-o deosebească de altă Octavia, din grupa celor mari. La fel i-au spus apoi toți oamenii de pe șantier, care o întîlneau adesea pe lîngă părinții săi, sus în cabina excavatorului ori cu mama ei la instalarea vreunei conducte electrice.

Dar munca pe acest șantier uriaș a trecut prin mai multe momente grele. Acele momente au cerut tuturor muncitorilor o voință de fier și chiar eroism.

Așa, într-o primăvară, la topirea zăpezilor, Dunărea a venit mare, cu valuri tulburi, reci și furioase. Năpustindu-se cu o putere uriașă, amenințau să doboare schelăria și să distrugă, să măture toată temelia barajului, la care oamenii munciseră vreo șase ani. Zile și nopți toți lucrătorii șantierului au vegheat și au muncit din răsputeri, ca să salveze mașinile și să protejeze barajul. Sute și sute de oameni au lucrat atunci, în condiții eroice, primejduindu-și viața. Era așa de greu, încît mulți își pierduseră curajul și nu mai nădăjduiau să mai salveze ceva. Se demoralizaseră, istoviți în lupta cu furia valurilor Dunării. Îi pîndea pe toți o mare nenorocire, o catastrofă, cum se zice.

Aflînd despre situația deznădăjduită de la barajul de la Porțile de Fier, tovarășul Nicolae Ceaușescu a zburat cu elicopterul pînă acolo. S-a sfătuit cu inginerii și cu muncitorii și, cu energia-i și priceperea-i cunoscută de întregul popor, a găsit o cale, un mijloc de a înfrunta Dunărea și a-i birui furia distrugătoare, de a înlătura nenorocirea, catastrofa.

Cu sfatul bun, cu vorba înțeleaptă și hotărîtă, tovarășul Nicolae Ceaușescu i-a însuflețit pe toți și le-a redat încrederea în puterile lor, a chemat în ajutor mașini și muncitori de pe alte șantiere. Așa, pentru ocrotirea barajului, s-a dat bătălia cu valurile nespus de furioase. Aceea a fost, pentru șantierul de la Porțile de Fier și pentru întreaga țară, o vizită de neuitat.

Printre cei care s-au luptat atunci cu valurile a fost și Alexandru, tatăl Octaviei mici. Cu excavatorul lui a scos din apă mii de butuci și de rădăcini mari de arbori, aduse de valurile Dunării. Adică a desfundat mereu un canal de scurgere, lăsînd apa să curgă, slobodă, la vale, să nu se umfle și să nu doboare barajul aflat în construcție. La un moment dat, excavatoristul Alexandru a rămas izolat între ape, cu mașina lui cu tot. Dar nu s-a speriat, ci a cerut să i se trimită cu barca motorină și a lucrat fără întrerupere. Cînd i se făcea frică, vorbea cu motorul excavatorului. „Nu te lăsa, leule — așa îi zicea el motorului — biruie, cu focul tău, mînia apei, că eu te-oi hrăni cu motorină"...

Apoi adăuga: „Așa cum cuvîntul tovarășului Nicolae Ceaușescu a aprins flacăra încrederii în inima mea, așa acum eu aprind focul din inima ta, dragă motorule! Să nu mă lași"...

Și, în adevăr, nu l-a lăsat. După aproape o săptămînă de muncă încordată, istovitoare, apele Dunării au început să scadă. Valurile s-au domolit. Barajul a fost salvat, prin uriașul efort al oamenilor. Stricăciunile pricinuite de inundație au fost mici, față de ce ar fi putut să fie, așa că lucrul a continuat cu și mai mult elan.

Cînd s-a terminat această uriașă lucrare, s-a făcut, în ziua de 16 mai 1973, o mare festivitate de inaugurare. Au venit acolo tovarășul Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito, care pe atunci conducea Iugoslavia, țara vecină și prietenă, de pe celălalt mal al Dunării.

În timpul festivității, Octavia mică a fost printre pionierele care l-au primit pe tovarășul Nicolae Ceaușescu și pe tovarășa Elena Ceaușescu, cu buchete de flori. Tot atunci, președintele țării a prins pe pieptul excavatoristului Alexandru o frumoasă decorație, spunîndu-i: „Drept răsplată pentru devotamentul și eroismul cu care ai muncit la construirea și apărarea acestui uriaș baraj!"

O dată cu Alexandru au fost decorați și alți mulți ingineri și muncitori, constructori ai Hidrocentralei de la Porțile de Fier, lucrare cu care țara noastră se va mîndri, totdeauna, ca de o mare victorie a socialismului.

UN BĂIEȚAȘ CURAJOS

Dragii mei, știu că vouă vă creează mari satisfacții, mari bucurii, vacanțele petrecute în sat, la bunici. Bineînțeles, cei care au bunici la țară. Mai ales ție, Andrei, știu că-ți place să te cațări prin pomii din livadă ori să cotrobăiești toate cotloanele, cărările și ascunzișurile pădurii. Voi, fetele, sînteți oleacă mai potolite; dar și voi, cînd dați de-o pajiște verde, înflorită, vă zbînțuiți pe întrecute.

Dar acolo, la țară, la bunici, la unchi sau la prieteni, nu-i numai joacă, nepăsare și veselie. Mai este și treabă: de îngrijit niște iepuri de casă, de cules buruieni pentru un porc, de dat grăunțe la niște găini, de plivit un strat de ceapă, de adunat o brazdă de fîn, de cules cireșe ori pere din livadă. Dar cîte treburi, foarte potrivite pentru cei de vîrsta voastră, nu se pot face în vacanță, la țară... Și știu de la Oana că îndeplinirea acestor munci îi produc atîta bucurie, încît nici vorbă să simtă oboseala.

Am spus acestea înainte de a vă povesti, pe scurt, fapta pionierului Cornea Ilie, elev în clasa a VII-a. O faptă care intră în viața de toate zilele, alături de înfăptuirile cele mari ale vremii noastre. O istorioară care pare măruntă, dar care-i foarte însemnată pentru viața voastră.

Deci, în vacanța de primăvară, Cornea Ilie s-a dus la bunicii lui, în satul Mărtinic. A umblat și el, zburdînd ca un ied, pe ulițele satului și pe cîmp. Dar nu nepăsător, ci atent, dornic să vadă, să cunoască și să învețe cît mai multe, din viața oamenilor, a animalelor, a plantelor. Și pe Ilie al nostru îl interesau mai ales meșteșugul cu care păsările își fac cuibul. Iar acolo, pe cîmp, în pădure, în livezi, avea ce vedea: era primăvară, adică tocmai zilele cînd cuibăresc păsărelele. Cînd adună paie, frunze, puf sau lut pentru cuiburile lor. Multă vreme a privit, de pildă, cum și-a construit cuibul o pereche de rîndunele și o pereche de berze. Dar, vedeți, Ilie nu umbla numai cu ochii după zborul păsărelelor prin copacii abia înfrunziți, ci era atent la tot ce se petrecea în jur.

Așa, într-o dimineață, aflîndu-se într-o livadă, aproape de o casă, așezată lîngă o rîpă, a băgat de seamă că pămîntul din marginea rîpei se crapă și alunecă la vale. Întîi s-a mirat. Apoi s-a speriat:

„Să fug... să nu mă înghită pămîntul"... și-a zis și a făcut cîțiva pași, grăbiți.

Dar îndată ce a văzut casa și grajdul din vale, brusc și-a schimbat gîndul. A alergat, mai mult de-a berbeleacul, la vale și, ajuns în ogradă, a strigat:

„Ieșiți afară!... se prăbușește malul!"...

A ieșit o bătrînă. Cu greu a înțeles ce spunea copilul. Dar cînd a înțeles, a cuprins-o o spaimă așa de mare, că nu mai știa ce să mai facă. Se văita doar:

„În grajd, vaca, vițelul... În coteț, găinile... Găinile mele..."

Ilie, cu mult curaj, a sărit, a scos animalele din grajd, a deschis portița cotețului să iasă găinile și să alerge departe de locul peste care venea, în lunecarea ei tot mai repede, rîpa pornită spre prăbușire. Pînă și pe cîine l-a eliberat din lanț, lăsîndu-l slobod, să se adăpostească unde și cum o știi. Trebuie să vă spun că, simțind primejdia, nu mai lătra, ci se zbătea în lanț, scheuna și parcă se ruga să fie eliberat.

După ce a mînat animalele departe de locul unde i s-a părut lui că se va prăbuși malul, s-a întors, a luat bătrîna de mînă și, repede-repede, s-au depărtat cîteva sute de metri.

De acolo au văzut cum pămîntul, cu toată greutatea lui uriașă, a căzut și a acoperit grajdul, casa, ograda și încă o bucată mare de loc împrejur. Se auzeau cum pocnesc lemnele, cum cad pereții ori gardurile strivite de malul prăbușit. Între timp au mai venit și alți oameni din sat, care au scos de sub dărîmături ceva din lucrurile bătrînei.

La început, bătrîna plîngea, frămîntîndu-și mîinile de amărăciune:

„Am rămas fără casă"...

Dar îndată s-a întors către Ilie și l-a mîngîiat pe creștet:

„Îți mulțumesc, băiețaș, că mi-ai scăpat viața, a mea și a bietelor mele animale. Dacă nu veneai tu, acum eram acolo, sub movilele acelea de lut negru"...

Avea dreptate bătrîna.

Toți sătenii au admirat fapta lui Cornea Ilie și l-au lăudat foarte mult.

S-a întors acasă, la bunici, oleacă trist, dar într-un fel bucuros că a săvîrșit o faptă bună, că s-a arătat curajos. Nu voia să se laude, dar vestea despre fapta săvîrșită ajunsese înaintea lui la urechea bunicilor.

„Ei, nepoate, așa să te porți, curajos și totdeauna săritor în ajutorul oamenilor".

SUS, PE TRANSFĂGĂRĂȘAN

ragii mei, munții Carpați, munții noștri cei mari, frumoși și dragi, sînt ca o cetate și o coloană vertebrală a României. De-a lungul veacurilor ei ne-au adăpostit și ne-au apărat de multe, de foarte multe primejdii. Ca băștinași ce sîntem, numai noi, românii, le cunoaștem bogățiile și frumusețea. Numai noi le știm tainele, trecătorile, pasurile, cărările. Și chiar atunci cînd niște împărății mai puternice decît noi ne-au fărîmițat țara, iar pe culmea Carpaților au pus pietre de hotar, strămoșii noștri au avut potecile lor ascunse de stînci, de codri și prăpăstii, pe unde treceau, ca să se întîlnească frate cu frate, fără să-i prindă grănicerul străin. Treceau, cum se zicea, „prin vama cucului", adică se furișau pe acolo pe unde numai păsările se puteau strecura spre cuiburile lor din stîncă.

După ce țara noastră s-a întregit, prin unirea tuturor românilor în același stat, sub aceeași ocîrmuire, trecătorile Carpaților au devenit niște porți deschise și au fost înzestrate, cum era și firesc, cu șosele bune și cu căi ferate. Așa am construit drumuri pe valea Oltului, a Prahovei, a Oituzului, a Mureșului sau a Someșului. Adică pe valea tuturor rîurilor mari care izvorăsc din munții noștri și-i străbat cu apele lor limpezi. Construirea acestor drumuri a fost o treabă deosebit de grea. Dar cu dîrzenia și cu priceperea lor, strămoșii noștri au izbutit să le construiască.

Trebuie să vă spun însă că, acum, în epoca noastră socialistă, am cutezat să construim o șosea care traversează munții peste culmea lor cea mai semeață, adică peste munții Făgăraș. O șosea lungă de aproape 30 km, care, pornind din Transilvania, din satul Arpaș, urcă în zeci de serpentine, pînă la 2 000 m înălțime, și coboară, tot în serpentine, la miazăzi, pînă la Curtea de Argeș. Este una din cele mai îndrăznețe lucrări, înfăptuită în condiții deosebit de grele. Că nu-i ușor să sapi în piatră de granit, oricît de bune și de perfecționate mașini ai avea. La această operă importantă, dar și impresionant de grea, au lucrat îndeosebi tineri ostași. Aici ei au făcut adevărate exerciții de încercare a voinței, a îndemînării, a curajului, a puterii și chiar a eroismului.

În legătură cu aceasta, vreau să vă povestesc fapta unui tînăr ostaș, ostaș fruntaș, pe care îl numim Asandei Petru.

Era în vremea cînd se ajunsese cu lucrarea aproape de culme, la Bîlea-Lac, unde trebuia să înceapă un tunel lung de vreo 800 m. Era vară, prin luna iulie. Toți ostașii munceau de zor. Mașinile nu mai stăteau nici zi, nici noapte: găureau stîncile, excavau pămîntul, cărau pietrele. Ostașii, ca furnicile, lucrau la lopată, la excavator, la buldozere, la compresoare și la alte mașini care ajutau la spargerea stîncilor, la mutarea munților din loc, cum se spune.

Fiecare făcea ceea ce era rînduit să facă: tăiau și ciopleau piatra, pregăteau betonul, zideau malurile rîpoase ori podurile pe unde avea să treacă șoseaua. În urmă veneau cei care pavau ori turnau asfaltul, ca drumul să fie bun și durabil.

În ziua aceea fierbinte, chiar acolo la peste 1 800 m, o grupă de ostași muncea la desăvîrșirea unui dig, a unui parapet, sus la mijlocul unei văi prăpăstioase, pe unde vara, cînd plouă tare, se nasc torente pustiitoare, iar iarna, cînd ninge mult, se pot porni avalanșe de zăpadă tot așa de pustiitoare. Un astfel de dig era absolut trebuitor pentru a stăvili furia apei ori a zăpezii, care, năpustite la vale, ar putea rupe șoseaua. Chiar acuma, în timpul lucrului, acel dig sau parapet apăra oamenii și mașinile care ajunseseră cu pavarea șoselei tocmai aici, la gura văii. Ostașii înălțaseră parapetul din piatră și beton tare: mai aveau doar de lucrat la canalul de scurgere și la panta care să ducă torentul în vale, potolit, pînă în albia rîului.

Cum am zis, era o zi de vară, foarte călduroasă.

Dar, deodată, dinspre asfințit s-a ivit un nor negru, încărcat de fulgere și trăsnete. În mai puțin de un sfert de ceas, asupra muntelui s-a năpustit o furtună cumplită. Apa curgea din cer ca un fluviu, ca un potop. În cîteva minute valea s-a umplut de apă, o apă tulbure care a și pornit-o, vijelioasă, la vale, cărînd pămînt, crengi, pietre. Soldații au alergat să se adăpostească de ploaie în baraca aflată sub o stîncă, mai la vale. A rămas de planton numai fruntașul Asandei Petru, să supravegheze digul. Sta în ploaie și privea cum năvălește apa, cum se izbește în pieptul parapetului. Deodată, o stîncă ruptă

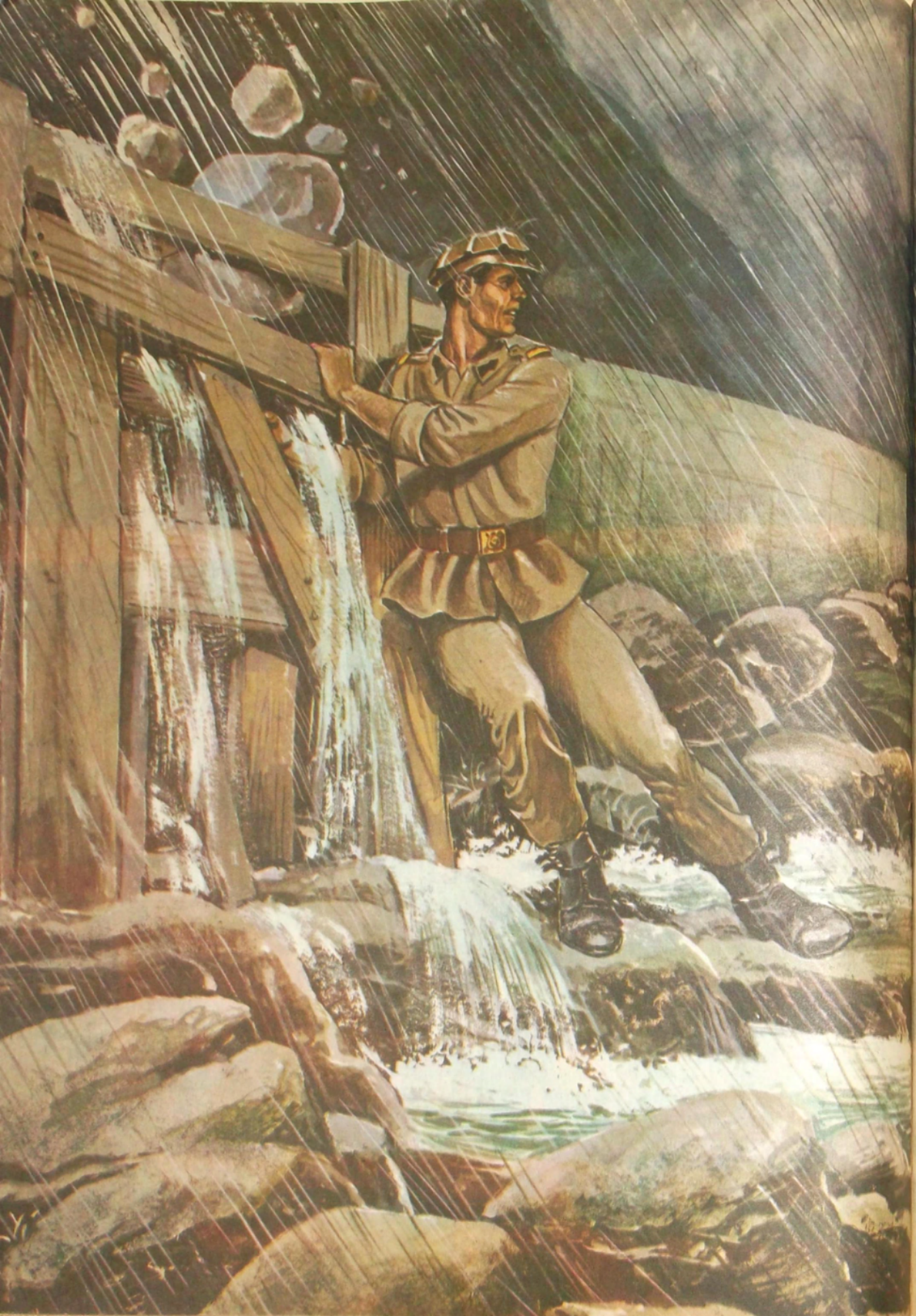

de șuvoi s-a prăvălit la vale și a izbit schela de lemn care ținea locul unde se deschidea canalul de scurgere, încă neterminat. Dacă năvălea apa pe acolo, distrugea șoseaua și multe mașini, camioane și chiar și baraca puteau fi măturate de șuvoiul furios.

Asandei Petru a strigat la ceilalți ostași după ajutor, a dat alarma și a pus umărul să țină parapetul. S-a folosit de drugi, de scînduri, proptind schela. Cu o voință de uriaș, Petru a ținut parapetul cu toate puterile, înfruntînd mai bine de un sfert de oră năvala apei și a bolovanilor. Peste douăzeci de ostași, în frunte cu doi ofițeri, i-au sărit în ajutor. Unii au ferit mașinile din calea șuvoiului. Alții, cu lemne, cu pietre au potolit furia apei și au îndreptat-o pe un făgaș spre albia rîului.

Ploaia a durat cam un ceas. În tot acest timp și încă o vreme îndelungată după ce a încetat furtuna, vrednicii ostași s-au luptat cu mînia naturii.

Cînd apele s-au potolit, ostașii s-au tras spre baracă, să-și schimbe hainele ude cu altele uscate. Erau bucuroși că au izbutit să înfrîngă furia torentului și să salveze șoseaua și mașinile. Dar bucuria lor le-a fost umbrită de un fapt neașteptat și dureros. Și anume, abia acum au aflat că ostașul Asandei Petru, cel care ținuse cu pieptul lui parapetul pînă i-au venit tovarășii în ajutor, avea răni mari la picioare, iar la umărul stîng i se strivise un os. Îl durea grozav, dar îndura cu îndîrjire.

„Petre, l-a întrebat căpitanul, dar tu, deși rănit, ai lucrat pînă am zăgăzuit torentul. Cum ai făcut?"

„Am răbdat, tovarășe căpitan... Dacă mă feream cum am simțit frîngerea osului, torentul rupea parapetul și distrugea totul... Osul meu o să se vindece; pagubele și poate viețile pe care le-ar fi nimicit vijelia apei, niciodată..."

Vedeți, dragii mei, că și în timp de pace se pot săvîrși fapte eroice?

GLASUL DE PIATRĂ AL BETONULUI ARMAT

Dragă Oana, Dorina și Andrei, vreau să vă povestesc acum o întîmplare ceva mai aparte, cu un tînăr muncitor. Îl cheamă Mihai; celălalt nume nu-l mai spunem. Fiind el un tînăr modest, m-a rugat să-l trec sub tăcere. Tovarășii de muncă, și mai ales maistrul lui, i-au zis Mihăiță. De ce? Pentru că atunci cînd a venit pe șantierul de la Cernavodă, acolo unde începea acea uriașă lucrare care se numește Canalul Dunăre-Marea Neagră, Mihăiță avea doar treisprezece ani. Abia terminase clasa a VII-a. Venise, împreună cu părintele său, să lucreze la construirea acelui canal, care va să ducă, în linie dreaptă, peste Podișul Dobrogei, apa din fluviul Dunărea spre Marea Neagră. Lucrare uriașă, că nu-i ușor să sapi pămîntul stîncos zeci de metri în adîncime, și lățime, pe o lungime de peste 60 de km. Să sapi pămîntul cu mașini uriașe, numite excavatoare, să betonezi totul și apoi să umpli canalul cu apă, ca să poată pluti vapoarele, transportînd mărfuri și călători.

Dar ca să fie de folos în munca aceasta grea, Mihăiță al nostru s-a hotărît să învețe o meserie pe șantier, o dată cu învățătura din școală. Ce meserie? S-a uitat el la șoferi, la excavatoriști și la alți meseriași. I-a plăcut însă cei care amestecau cimentul cu nisipul, făceau betonul și îl turnau în cofraje, unde se aflau bare de fier, ca să înalțe poduri sau ziduri foarte înalte. S-a hotărît să învețe a pregăti și turna betonul armat; adică să se facă fierar betonist. Este o meserie foarte importantă, pentru că fără fierari betoniști n-am putea construi nici case, nici fabrici, nici poduri, nici șosele, nici tuneluri ori baraje pe marile ape ale țării. Ei bine, Mihăiță așa a zis:

„Vreau să fiu fierar betonist."

De la început a fost uimit cum, dintr-un amestec de pulbere vînătă de ciment, cu nisip și cu apă, dintr-un fel de plămadă, care curge ca smîntîna din betonieră în formele în care se afla un schelet de fier, nu după multă vreme, cînd se dă cofrajul la o parte,

apare un stîlp gros sau un perete înalt și mai tare ca piatra. Se minuna Mihăiță și-l ruga pe maistru să-i explice cum se întîmplă asta. La început n-a înțeles el prea bine. Ba, s-a întîmplat și ceva mai neobișnuit: într-o noapte a fost pus de strajă, singur, la piciorul gros și înalt al unui pod peste Canal, în zona Cernavodă. Era mîndru, în felul lui, că păzește o lucrare așa de importantă. Liniștea nopții de vară îi pria ca un balsam. Nu se auzea decît duruitul tot mai stins al unui tren, care se depărta. În acea liniște mare, parcă i-a venit somnul pe la gene și a cam început să moțăie. Poate a și ațipit un pic.

Deodată însă a auzit un fel de scîncet, de geamăt, de vaiet; apoi o șoaptă și chiar o strigare ocărîtoare, o fluierătură, un țipăt. A ascultat, a ascultat, cu tot mai multă atenție. I se părea că visează. Și se întreba: piciorul uriaș al podului a început să vorbească? Să se vaite? Să răcnească? Se freca la frunte, la ochi, la tîmple. Nu visa: auzea în adevăr. Și îndată l-a cuprins spaima. Părul i s-a făcut măciucă. A început să tremure. I s-a părut că prin aer au început să umble stafii. Strîngînd pumnii și fălcile, a izbutit să fugă pînă la cabana unde dormea meșterul. L-a trezit din somn:

„Meștere, piciorul podului vorbește cu glas de piatră."

„Cum adică?" a întrebat meșterul ridicîndu-se într-un cot.

„Așa cum spun: se vaită, scrîșnește din încheieturi, șuieră"...

Meșterul a aprins becul și l-a privit pe Mihăiță, să-l vadă cîtu-i de speriat. Apoi a spus, așa, în glumă:

„Ei, nu mai spune!... Dacă-i așa, să merg să-l aud și eu. Poate mi-o spune ceva despre băieții fricoși."

Mihăiță s-a mirat foarte tare: „De ce rîde meșterul de mine? Eu l-am vestit despre un lucru foarte grav".

Cînd au ajuns la pod, în adevăr, din cofrajul piciorului de pod din beton se auzeau scîncete, gemete și un fel de șuiere ușoare.

„Auzi, meștere?! a îndrăznit Mihăiță, cumva mulțumit în sinea lui că avusese dreptate. Auzi glasul de piatră al betonului? Dacă se prăbușește podul?"

„Da, a zîmbit meșterul, nu m-ai amăgit. Dar să știi că podul nu se va prăbuși. Dimpotrivă, se împietrește și se așază mai solid, mai temeinic. Zgomotele pe care le auzi să nu te mai sperie. Asta-i legea betonului: după ce-l turnăm, „lucrează". Adică se întîmplă acea prefacere, îmbinare între ciment, nisip și apă, ca să se facă piatră. Să se facă stîncă mai tare decît stînca. Și să mai știi, Mihăiță băiete, că atunci cînd... vorbește betonul, se și înfierbîntă destul de tare. Uite, pune mîna, se simte căldura și prin scîndura cofrajului. Vezi? De altfel, încă luni de zile după turnare, betonul „lucrează", răspîndește căldură și murmură ori se vaită. E glasul de piatră al betonului armat, cum ai zis tu. Așa-i bine să fie și asta-i legea, tocmai ca zidurile și lucrările pe care le facem din beton armat să fie trainice, nepieritoare. Ai înțeles, băiete, viitor betonist?"

Aceasta a fost prima lecție pe care Mihăiță a primit-o, în meseria de betonist, într-o noapte, lîngă piciorul podului de la Cernavodă. Și, tot în noaptea aceea, meșterul i-a vorbit despre marea însemnătate a Canalului Dunăre-Marea Neagră:

„Să știi, băiatule, că acest canal este o operă măreață a vremii noastre. Prin el, scurtăm cu 400 de km drumul vapoarelor care intră pe Dunăre. Totodată, facem din portul Constanța unul din porturile mari ale Europei. Vom munci mult, iar tu vei crește o dată cu această uriașă lucrare din beton, gîndită de specialiștii noștri și executată la îndemnul președintelui republicii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu".

De-a lungul anilor, Mihăiță a învățat meseria de fierar betonist. A înțeles suferința și durerea betonului cînd se preschimbă în stîncă mai tare decît stînca. A turnat betoane în zeci de locuri, de-a lungul canalului, la poduri, la ecluzele de la Cernavodă și Agigea. Căci, așa cum i-a spus meșterul, el a crescut o dată cu canalul. A învățat la liceul seral din Cernavodă, iar acum este și el maistru. E tînăr, puternic, bine pregătit în meseria lui și, desigur, nu-l mai sperie glasul de piatră al betonului armat, ci îl ascultă cu plăcere și se numără printre cei care se pot mîndri că au lucrat la desăvîrșirea uneia din cele mai mari construcții din epoca noastră, din țara noastră. Iar acum, cînd privește în lungul drumului de apă, lucind în soarele amiezii, ca o pînză de argint, pe care trec lin vapoarele, purtînd bogățiile și oamenii dintr-o parte în alta a țării și a lumii, simte o mare bucurie în inima lui și zice:

„Și eu am lucrat aici!"...

Nu-i așa că-i o mare bucurie să fii meseriaș bun și vrednic și să muncești la desăvîrșirea unei opere gigantice?

GORUNUL CEL TÎNĂR DE LA ŢEBEA

Multe fapte săvîrşite de tovarăşul Nicolae Ceauşescu de cînd este la conducerea partidului şi a ţării ar merita povestite. Şi-o să le auziţi voi povestite, dragii mei, cînd veţi fi ceva mai mărişori. Acum, aci, la încheierea acestei cărţi, aş vrea să vă istorisesc despre un fapt plin de cele mai adînci înţelesuri.

Era primăvară. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu se aflau într-o vizită de lucru prin Transilvania. Ca de obicei, a stat de vorbă, s-a sfătuit cu muncitorii, cu ţăranii, cu toţi cei care muncesc. Şi, tot ca de obicei, a dat sfaturi bune şi înţelepte, aşa după cum a primit sfaturile pe care muncitorii i le-au dat cu respect şi dragoste.

După ce a vizitat mai multe fabrici şi uzine, după ce a intrat prin şcoli, prin sate, prin gospodării, după ce a văzut cum se ară şi se seamănă ogoarele, tovarăşul Nicolae Ceauşescu s-a interesat şi de istoria acelor locuri.

La Alba-Iulia a păşit pe locurile pe unde a mers şi Mihai Viteazul, întîiul făptuitor al unirii tuturor românilor într-o singură ţară. A simţit mîndria şi bucuria înaltă, dragostea oamenilor care-l salutau, entuziaşti, ca pe un continuator al faptelor măreţe scrise în istorie.

Pretutindeni, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a cercetat cum muncesc oamenii şi cum pregătesc viitorul fericit al ţării. A vizitat cetăţile dacilor din vremea lui Burebista şi Decebal, a lui Menumorut şi Gelu Românul. S-a oprit şi prin Maramureş, unde Pintea Viteazul a căutat să facă dreptate poporului muncitor şi unde azi lucrează zeci de mii de mineri. I-au plăcut costumele şi obiceiurile, cîntecele şi horele oamenilor din acele locuri şi mult le-a lăudat.

S-a oprit şi în satul Ţebea, din Munţii Apuseni. Aici a vizitat mormîntul lui Avram Iancu, acel curajos conducător al Revoluţiei de la 1848, numit de popor „Craiul munţilor".

L-a impresionat modestia acelui mormînt şi, de bună seamă, s-a gîndit la cît amar de suferinţă a îndurat acest erou, luptător pentru dreptate şi libertate.

Dar, dragii mei, parcă şi mai mult l-a emoţionat pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu gorunul lui Horea din cimitirul de la Ţebea. Este un arbore bătrîn, sub umbra căruia Horea s-a sfătuit cu prietenii lui să pornească răscoala poporului pentru dreptate şi libertate. Şi-i aşa de bătrîn, încît din falnica lui coroană n-a mai rămas decît o singură ramură, întinsă ca un braţ obosit spre cer. O singură ramură pe un trunchi gros şi scorburos. Atît de gros, că trei oameni nu-l pot cuprinde cu braţele. Ca să nu cadă ros de putregai, oamenii din Ţebea i-au umplut scorbura cu ciment. Aşa, acel străvechi arbore va mai trăi o vreme, amintindu-ne mereu de marea luptă şi jertfă a lui Horea şi a prietenilor săi.

Dar nu va mai putea dura sute de ani, cît a durat pînă acum; de la o vreme se va usca tot. De aceea, tovarăşul Nicolae Ceauşescu ce s-a gîndit: aşa cum noi făurim o ţară nouă, bine este să plantăm şi la Ţebea un gorun nou, tînăr, care să-l înlocuiască pe cel bătrîn şi care să ducă mai departe amintirea despre faptele lui Horea. A cerut să i se aducă un puiet de gorun frumos, rotat, robust. Şi, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, l-au răsădit, drept şi mîndru, acoperindu-i rădăcinile cu pămînt reavăn. Astfel, de mai mulţi ani, lîngă gorunul lui Horea, creşte tot mai înalt, mai frumos, mai falnic, gorunul cel tînăr. Creşte falnic, ca să ducă, peste multe sute de ani, pe lîngă amintirea faptelor lui Horea, şi amintirea vremurilor noastre, şi numele tovarăşului Nicolae Ceauşescu, numele celui care poate fi numit cel mai de seamă ziditor al României socialiste.

Deocamdată, gorunul cel bătrîn mai dăinuie la Ţebea, ca un străbunic bătrîn-bătrîn. Cînd vîntul îi clatină frunzele, parcă şopteşte numele lui Horea, al lui Avram Iancu şi al altor eroi ai poporului nostru. Iar către gorunul cel tînăr şopteşte ca un înţelept a multe ştiutor:

„Fii dîrz şi mîndru, tu, urmaşul meu. Înfruntă, cu mai multă putere decît mine, furtunile veacurilor. Înfruntă-le şi biruie-le. Învaţă-i pe oameni să-şi iubească şi mai mult ţara. Fă ca numele de român şi istoria lui de luptă pentru dreptate şi libertate să nu se uite. Străluceşte, rotat şi puternic, sub cerul senin, aşa cum va să strălucească şi poporul român şi ţara lui, România".

CUPRINS

LĂMURIRE
LA ACEASTĂ PARTE A III-A 3
VITEJII FĂURITORI AI MARII UNIRI NAȚIONALE TREC GLORIOȘI PE SUB ARCUL DE TRIUMF 4
ÎNVĂȚĂM
DESPRE ȚARA UNITĂ ȘI MARE 8
O MARE ȘI FRUMOASĂ PRIETENIE ... 11
O ZI MĂREAȚĂ PENTRU ISTORIA ROMÂNIEI 14
O ÎNTÎMPLARE
LA RUINELE CETĂȚII NEAMȚ 17
POVESTIRE DESPRE
„DUMBRAVA MINUNATĂ“ 20
„CONCERTUL“ DE LA TESCANI..... 23
EROISMUL MUNCITORILOR..... 27
CURAJUL UNEI TELEFONISTE..... 29
EROUL DE LA MĂLINI..... 33
UN AVIATOR VITEAZ CA UN VULTUR
DIN CARPAȚI 35
CEL MAI TÎNĂR CAPORAL 37
„GLORIE ETERNĂ EROILOR NOȘTRI“ 42
ÎNȚELESURILE MĂREȚULUI
MONUMENT DE LA CAREI 43
„BOABĂ“, COPILUL MUNȚILOR..... 47
„COPIII SECETEI“ 50
„RĂSUNĂ VALEA“ 53
„ARDE PĂDUREA!“ 56
CASA SMULSĂ
DE VALURILE FURIOASE 59
COPIII ȘI COMOARA 61
O VIZITĂ DE NEUITAT 65
UN BĂIEȚAȘ CURAJOS 69
SUS, PE TRANSFĂGĂRĂȘAN 71
GLASUL DE PIATRĂ AL BETONULUI
ARMAT 75
GORUNUL CEL TÎNĂR
DE LA ȚEBEA 77

Coli de tipar : 10
Bun de tipar : 18.10.1984

Com. nr. 30605/7298
Combinatul poligrafic
„CASA SCÎNTEII“
București — R.S.R.

Lei 23

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ